

Agenția pentru Dezvoltare Regională Vest

**PLANUL DE
DEZVOLTARE
REGIONALĂ
2007 - 2013
REGIUNEA VEST
ROMÂNIA**

CAPITOLUL V. DEZVOLTAREA SPAȚIULUI URBAN

V.1. Spațiul urban – clarificări conceptuale

Orașul este acea unitate administrativ-teritorială de bază, alcatuită fie dintr-o singură localitate urbană, fie din mai multe localități, dintre care cel puțin una este localitate urbană. Ca unitate administrativ-teritorială de baza și ca sistem social-economic și geografic orașul are două componente:

a) **componenta teritorială** – elementele orașului sunt: *vatra* – suprafața cuprinsă în linia de contur a zonei clădirilor de locuit; *intravilanul* – suprafața afectată construcțiilor, înglobând toate zonele funcționale ale orașului mai puțin teritoriul agricol; *extravilanul* – restul suprafețelor din perimetrul administrativ al orașului.

b) **componenta demografică și socio-economică**, care constă în grupurile de populație și activitățile economice, sociale și politico-administrative care se desfășoară pe teritoriul localității. Dimensiunile, caracterul și funcțiile orașului prezintă mari variații, dezvoltarea sa fiind strâns corelată cu cea a teritoriului căruia îi aparține. Orașele care prezintă o însemnătate deosebită în viața economică, social-politică și cultural-științifică a țării sau care au condiții de dezvoltare în aceste direcții sunt declarate municipii.

În zonele urbane, regăsim o mare concentrare de clădiri cu diferite întrebuințări: fabrici, magazine, birouri, blocuri, terenuri sportive, zone rezidențiale, precum și suprafețe de teren într-un fel sau altul artificiale – cum este cazul drumurilor și a trotuarelor.

În schimb, în zonele rurale, proporția predominantă a terenului continuă să rămână mai mult sau mai puțin într-o stare naturală și este folosită în principal pentru agricultură, silvicultură, turism, minerit, pescării, etc. O proporție mult mai mică din teren este folosită pentru locuințe. Densitatea populației în zonele rurale este prin urmare mult mai mică decât în mediul urban.

În România, o localitate poate fi considerată oraș (potrivit normelor statisticii populației și a reglementărilor pe linia administrației centrale), dacă are un anumit număr de locuitori, de regulă peste 5.000, și îndeplinește concomitent anumite standarde privind dezvoltarea economică, dotările edilitare și o anumită infrastructură.

Prin legea nr.351/2001 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național, se face următoarea ierarhizare a localităților pe ranguri:

- a) **localități de rangul 0** - Capitala României, municipiu de importanță europeană;
- b) **localități de rangul I** - municipii de importanță națională, cu influență potențială la nivel european;
- c) **localități de rangul II** - municipii de importanță interjudețeană, județeană sau cu rol de echilibru în rețeaua de localități;
- d) **localități de rangul III** - orașe;
- e) **localități de rangul IV** - sate reședință de comună;

f) **localități de rangul V** - sate componente ale comunelor și sate aparținând municipiilor și orașelor.

În Anexa II a legii 351/2001 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național sunt prezentați principalii indicatori cantitativi și calitativi de definire a localităților urbane din România.

În tabelul de mai jos sunt prezentați acești indicatori minimali.

Tabel V.1. Principalii indicatori cantitativi și calitativi minimali de definire a localităților urbane din România

Nr. crt.	Indicatori minimali	Municipiu	Oraș
1.	Număr de locuitori	25.000	5.000
2.	Populația ocupată în activități neagricole (% din totalul populației ocupate)	85	75
3.	Dotarea locuințelor cu instalații de alimentare cu apă (% din totalul locuințelor)	80	70
4.	Dotarea locuințelor cu baie și W.C. în locuință (% din totalul locuințelor)	75	55
5.	Număr de paturi în spitale la 1.000 de locuitori	10	7
6.	Număr de medici care revin la 1.000 de locuitori	2,3	1,7
7.	Unități de învățământ	Postliceal	Liceal sau altă formă de învățământ secundar
8.	Dotări culturale și sportive	Săli de spectacol, eventual teatre, instituții muzicale, biblioteci publice, stadion, săli de sport	Săli de spectacol, biblioteci publice, spații pentru activități sportive

Sursa: Legea 351/2001 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național

Aproximativ 80% din populația Uniunii Europene locuiește în orașe. Acestea joacă un rol important în dezvoltare și în schimburile culturale, politice, economice și sociale desfășurate la nivelul Uniunii Europene.

În același timp orașele europene se confruntă cu o serie de probleme. Pentru a veni în întâmpinarea nevoilor și problemelor din zonele urbane în declin, la nivelul Uniunii Europene a fost lansată în 1994 **inițiativa comunitară URBAN**.

Obiectivul acestei inițiative comunitare este formularea și implementarea de strategii inovatoare de regenerare economică și socială pentru orașe sau zone urbane decăzute din marile orașe.

Orice oraș beneficiar al acestui tip de sprijin comunitar are obligația de a oferi informații și a-și pune la dispoziție experiența privind regenerarea urbană durabilă și dezvoltarea din propria zonă.

În prima perioadă de programare (1994 – 1999) inițiativa URBAN a finanțat 118 zone urbane, ce au primit 900 milioane euro, de care au beneficiat 3,2 milioane de persoane.

Pentru perioada 2000-2006, contribuția UE prin intermediul inițiativei comunitare URBAN II s-a ridicat la 730 milioane Euro, fonduri provenite din Fondul European pentru Dezvoltare Regională (FEDR) și s-a adresat unei populații de 2,2 milioane locuitori.

Pentru a fi inclusă în aria de intervenție a acestei inițiative comunitare într-o zonă urbană trebuia să se confrunte cu câteva din fenomenele negative de mai jos:

- o activitate economică scăzută și nevoia unei conversii datorată dificultăților economice și sociale locale;
- un nivel ridicat al șomajului pe termen lung, sărăcie și excludere socială;
- un nivel scăzut de educație, deficiențe de formare profesională;
- un număr ridicat de imigranți, grupuri minoritare sau refugiați;
- un nivel ridicat de criminalitate și delincvență;
- tendințe demografice îngrijorătoare (spor natural negativ);
- un mediu înconjurător degradat.

V.2. Rețeaua urbană în România

Orașele din România reprezintă adevărați poli de concentrare a populației, a activităților economice și culturale. Datorită acestui fapt, orașele au nevoie de o atenție și un sprijin deosebit în domenii precum: rețeaua de transport internă și legăturile cu celelate centre învecinate, mediul antreprenorial local, calitatea mediului înconjurător și a serviciilor sociale.

La nivelul anului 2005, populația urbană a României reprezenta 54,9% din totalul populației, fapt care plasează România în rândul celor mai slab urbanizate țări din Uniunea Europeană.

Rețeaua urbană a României cuprindea, în anul 2005, 319 de orașe având în total o populație de 11.879.897 locuitori.

V.3. Rețeaua urbană în Regiunea Vest

Introducere

Dezvoltarea orașelor reprezintă un aspect spectaculos și o consecință directă a industrializării, a deplasării masive a populației către diversele aglomerații și este un fenomen specific ultimilor 200 de ani, cu consecințe majore în plan social și cultural.

În anii '70 și '80, pentru a satisface cererea foarte mare de locuințe a populației aduse din mediul rural în cel urban, în majoritatea orașelor din regiune s-au construit cartiere de blocuri sau chiar au fost create orașe mono-industriale.

Procesul de industrializare, axat pe punerea în valoare a resurselor subsolului, pe crearea de noi ramuri industriale, împreună cu dezvoltarea unor mai vechi, a dinamizat procesul de urbanizare.

Formele de organizare urbană au fost susținute și de factorii industriali noi, de importanță locală, de prezența și acțiunea centrelor economice, de intensificarea funcțiilor de servicii, dar mai ales a legăturilor economice dintre principalele arii industriale și localitățile care gravitează în jurul lor.

Implicațiile creșterii populației urbane au fost atunci și sunt chiar și în ziua de astăzi:

- **presiunea asupra sectoarelor urbane** precum: locuințele, infrastructura, economie, mediul înconjurător, educația, sănătatea. Există o presiune din cauza nevoii extinderii infrastructurii și a serviciilor pentru a deservii întreaga populație a orașului.
- **creșterea urbană neunitară**. Dacă creșterea urbană este concentrată într-o singură zonă a unei regiuni atunci distribuția spațială a populației țării are de suferit.

Strategiile urbane pe perioadă medie sau lungă, bazate pe parteneriat și capabile să mobilizeze capital privat la nivelul Regiunii Vest, sunt destul de rare. Municipalitățile se confruntă adesea cu o serie de probleme, dar date fiind resursele limitate sunt de cele mai multe ori obligate să găsească soluții provizorii sau pe termen scurt pentru acestea.

Aceste strategii urmăresc rezolvarea unor probleme care țin de locuințe – construcția de locuințe, consolidarea locuințelor degradate, amenajarea ansamblurilor de locuit; drumuri – amenajarea și repararea acestora; transport – fluidizarea traficului, acoperirea teritorială; salubritate; servicii de educație, de sănătate și culturale accesibile populației; dotări pentru prețrecerea cât mai plăcută a timpului liber. A amenaja spațiul urban înseamnă tocmai a regăsi la nivelul structurilor teritoriale modul de funcționare și împletirea optimă a tuturor acestor servicii.

Municipii și orașe în Regiunea Vest

În ceea ce privește rețeaua de localități urbane, în Regiunea Vest există 42 de localități urbane (municipii și orașe). Acestea sunt prezentate în tabelul de mai jos:

Tabelul V.2. Localitățile urbane din Regiunea Vest

Judet	Arad	Caraș-Severin	Hunedoara	Timiș
Municipii	Arad	Reșița	Deva	Timișoara
		Caransebeș	Hunedoara	Lugoj
			Petroșani	
			Lupeni	
			Orăștie	
			Brad	
			Vulcan	
Orașe	Chișineu Criș	Anina	Aninoasa	Buziaș
	Curtici	Băile Herculane	Călan	Ciacova
	Ineu	Bocșa	Geoagiu	Deta
	Lipova	Moldova Nouă	Hațeg	Făget
	Nădlac	Oravița	Petrila	Gătaia
	Pecica	Oțelu Roșu	Simeria	Jimbolia
	Pâncota		Uricani	Recaș
	Sântana			Sănnicolaul Mare
	Sebiș			

Sursa: INS, Statistică teritorială, 2006

În anul 2005, rețeaua urbană din Regiunea Vest cuprindea 42 de localități din care 12 municipii și 30 de orașe, repartizate la nivelul celor 4 județe componente astfel:

Tabelul V.3. Repartizare localități urbane din Regiunea Vest pe județe

JUDEȚUL / REGIUNEA	Municipii	Orașe	Total
ARAD	1	9	10
CARAȘ SEVERIN	2	6	8
HUNEDOARA	7	7	14
TIMIS	2	8	10
Regiunea VEST	12	30	42

Sursa: INS, Statistică teritorială, 2006

Pentru a face față cerințelor din ce în ce mai complexe ale locuitorilor lor, orașele din Regiunea Vest sunt preocupate de rezolvarea problemelor prin restructurare, renovare și reamenajare urbană. Motivele care stau la baza acestei schimbări de paradigmă sunt diferite și țin de:

- **utilizarea cât mai eficientă a terenului.** Este vorba, în special, de teritoriul periferic al orașelor, dar aflat în perimetrul constructibil, care se pretează pentru a fi ocupat de locuințe. Acest fenomen preocupă autoritățile publice din toate localitățile urbane din Regiunea Vest;
- **îmbunătățirea condițiilor de viață** dintr-o anumită zonă sau a unui anumit cartier și crearea unui anumit standard de confort în ceea ce privește fondul construit existent. Sunt tot mai numeroase în Regiunea Vest proiectele care propun realizarea de depozite de deșeuri la standarde europene, introducerea apei și a canalizării, modernizarea străzilor;

- **reevaluarea istorică, culturală și arhitecturală a orașelor**, specifică orașelor care dețin obiective de patrimoniu istoric și cultural, care pot fi valorificate în scop turistic. În această situație se află municipiile reședință de județ din regiune și orașele istorice.

Harta de mai jos ilustrează repartizarea teritorială a localităților urbane din Regiunea Vest în funcție de populația lor. Se observă o repartizare spațială echilibrată a localităților, având în vedere condițiile de relief și caracterul modului de dezvoltare economică.

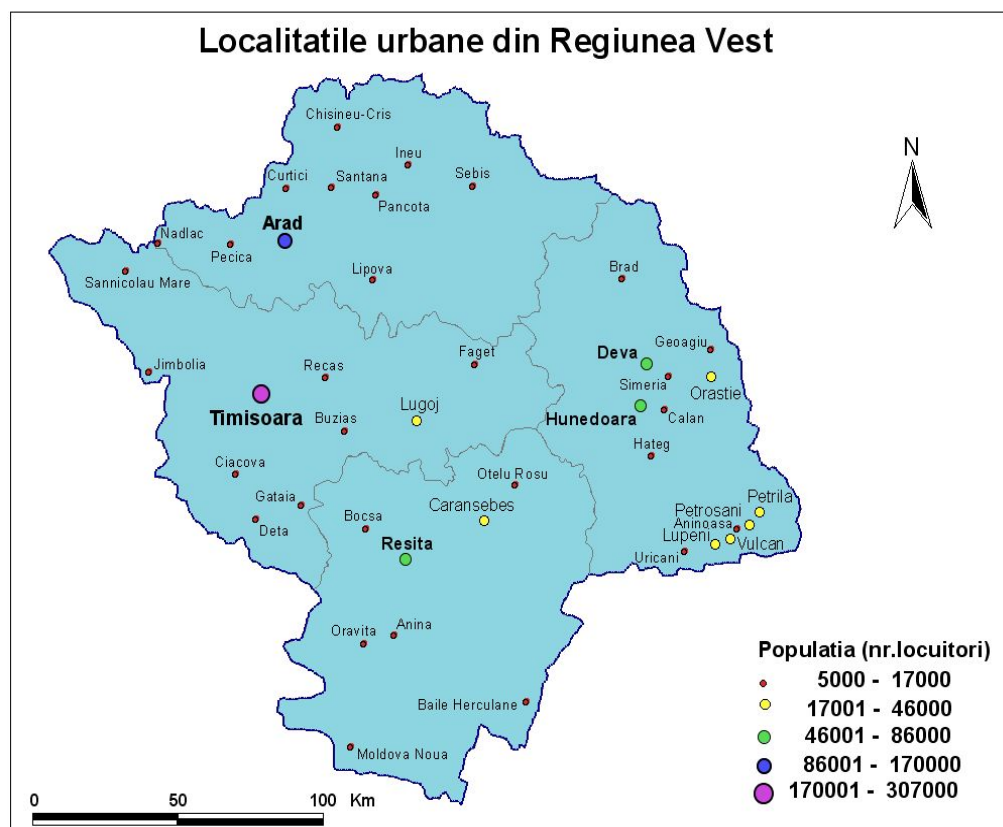

Figura V.2. Rețeau de localități urbane din Regiunea Vest

Din analiza localităților urbane și a tipologiei utilizate de geograful român I. Șandru, se pot regăsi următoarele **șase categorii de orașe** în Regiunea Vest:

- **orașe** apărute în interiorul sau sub **protecția fortificațiilor**: Deva, Hațeg, Hunedoara, Orăștie (Hunedoara), Timișoara (Timiș);
- **orașe** care au luat naștere din **târguri** comerciale: Caransebeș (Caraș-Severin), Lugoj (Timiș);
- **orașe** apărute datorită **dezvoltării transportului**, ca **orașe-porturi**: Moldova Nouă, Oravița (Caraș-Severin); **noduri de cale ferată**: Curtici (Arad), Simeria (Hunedoara); și **puncte vamale vechi**: Nădlac (Arad);
- **orașe** apărute datorită dezvoltării **industriei extractive și prelucrătoare**: Chișineu Criș, Ineu (Arad); Anina, Bocșa, Oțelu Roșu, Reșița (Caraș-Severin); Aninoasa, Brad, Călan, Lupeni, Petrița, Petroșani, Uricani, Vulcan (Hunedoara); Deta, Jimbolia, Sânnicolaul Mare (Timiș);

- **orașe noi**, apărute pe locul satelor sau comunelor: Pâncota, Pecica, Sântana, Sebiș (Arad); Ciacova, Gătaia, Făget, Recaș (Timiș);
- **orașe cu resurse curative**: Băile Herculane (Caraș-Severin); Lipova (Arad); Geoagiu (Hunedoara); Buziaș (Timiș).

Analiza rețelei de localități urbane din Regiunea Vest urmărește distribuția localităților în teritoriu și nivelul de echipare tehnică și socială a acestora. Principalele aspecte analizate cuprind:

- structura și ierarhizarea localităților urbane,
- zonele de influență ale orașelor și municipiilor.

De o mare importanță este analiza nivelului de echipare tehnică și socială a localităților, respectiv calitatea străzilor și a spațiilor plantate, alimentarea cu apă și canalizarea, alimentarea cu gaze, telefonica, încălzirea locuințelor (în sistem centralizat sau individual), nivelul serviciilor de salubritate și de gospodărie comunală în general.

Echipeamentele sociale la nivelul localităților se referă în primul rând la cele de interes public major, în domeniul educației și sănătății. Sunt analizate toate formele de învățământ și serviciile de sănătate. Instituțiile administrative, sectorul financiar-bancar sunt relevante în cazul localităților urbane.

Elemente și nivel de dotare a localităților urbane

a) Infrastructura de transport urban

La sfârșitul anului 2005, lungimea totală a străzilor din localitățile urbane ale Regiunii Vest însumau 3.157 km, reprezentând 12,28% din lungimea străzilor orășenești existente la nivel național (25696 km). Principala problemă a drumurilor publice din orașe o constituie faptul că este cu mult depășită capacitatea de circulație. În ultima perioadă numărul de autovehicole a crescut foarte mult, iar la nivelul indicatorului lungimea străzilor orășenești nu avem de-a face cu aceeași dinamică. În acest sens, una dintre preocupările majore ale orașelor din Regiunea Vest este dezvoltarea unor inele de centură pentru a prelua traficul greu din centrele orașelor și pentru a fluidiza circulația.

O altă preocupare a orașelor este legată de intersecțiile de tip rutier-feroviar care apar în mai toate orașele regiunii, diminuând viteza de deplasare și creând la anumite intervale orare ambuteiaje.

În cadrul celor 42 de municipii și orașe ale Regiunii Vest lungimea străzilor modernizate este de 1.975 km. Situația drumurilor orășenești din județele regiunii este redată în tabelul de mai jos.

Tabelul V. 4. Drumuri orășenești la nivel de regiune

	Lungime străzi orășenești în 2005	Din care modernizate:
România	25696	14943
Arad	822	435
Caraș-Severin	449	333
Hunedoara	892	550
Timiș	994	657
Regiunea Vest	3157	1975

Sursa: INS, Anuarul statistic al României 2006, p.272

Gradul de modernizare al rețelei de transport public urban reprezintă un factor de dezvoltare al unei comunități. La nivelul Regiunii Vest se constată că rețeaua de tramvaie avea o lungime de 195,9 km la nivelul anului 2005, iar cea de troleibuze, 60 de km. Rețeaua de troleibuze este dezvoltată doar la nivelul județului Timiș, mai precis în municipiul Timișoara.

Tabelul V. 5. Rețelele de linii de tramvai și troleibuze la nivel regional

JUDET / REGIUNE	Municipii	Orașe	Total	Linii Tramvaie km	Linii Troleibuze km
ARAD	1	9	10	96	-
CARAȘ SEVERIN	2	6	8	9,9	-
HUNEDOARA	7	7	14	-	-
TIMIS	2	8	10	90	60
Regiunea VEST	12	30	42	195,9	60

Sursa: INS, Anuarul statistic al României 2006, p.270

În aceste condiții, una din preocupările constante ale autorităților publice din mediul urban este extinderea și modernizarea rețelelor de linii de tramvai și a infrastructurii pentru troleibuze în toate cele patru județe ale Regiunii V est.

În completarea aspectelor legate de rețeaua de transport, importantă este și analiza în ceea ce privește situația parcului de vehicule care asigură transportul public la nivelul municipiilor și orașelor Regiunii Vest. Aceasta este redată în tabelul de mai jos.

Tabelul V. 6. Parcul de transport public la nivel regional

JUDET / REGIUNE	Tramvaie	Autobuze și microbuze	Troleibuze
ARAD	216	252	-
CARAȘ SEVERIN	34	51	-
HUNEDOARA	-	329	-
TIMIS	178	131	67
Regiunea VEST	428	763	67

Sursa: INS, Anuarul statistic al României 2006, p.266

Rețeaua de transport urban și vehiculele care o deservește sunt în slujba pasagerilor care le utilizează. Situația pasagerilor transportați pe liniile de transport public urban la nivelul Regiunii Vest este redată în tabelul de mai jos.

Tabelul V. 7. Pașagerii transportați pe liniile de transport public urban

Pasageri transportați mii			
JUDET / REGIUNE	Tramvaie	Autobuze și microbuze	Troleibuze
ARAD	36976,0	4533,5	-
CARAȘ SEVERIN	7455,0	1756,1	-
HUNEDOARA	-	8721,8	-
TIMIS	30296,0	28416,0	19797,0
Regiunea VEST	74727,0	43427,4	19797,0

Sursa: INS, Anuarul statistic al României 2006, p.271

În completarea acestor aspecte, o altă preocupare a regiilor de transport public urban o reprezintă modernizarea parcului de vehicule de transport public existent cu vehicule ecologice, precum și acoperirea cât mai bună a tuturor zonelor urbane.

b) Infrastructura tehnico-edilitară

Nivelul actual de dotare tehnico-edilitară și gospodărie a localităților urbane ale regiunii este redus. Astfel, din cele 42 localități urbane ale regiunii, în anul 2005, doar în 32 de localități urbane exista rețea de gaze naturale și în 20 rețea de energie termică. În toate localitățile urbane, alimentarea cu apă potabilă este realizată. Situația este bună în domeniul rețelei de canalizare publică, unde din 42 de orașe și municipii, sunt racordate la rețeaua de canalizare 41 dintre ele. Totuși, majoritatea sistemelor de alimentare cu apă de canalizare datează de peste 18 – 20 ani, prezentând un grad de uzură extrem de înaintat, și nu mai fac față cerințelor de astăzi ale populației. Situația dotării la sfârșitul anului 2005 cu utilități a localităților urbane este redată în tabelul de mai jos.

Tabelul V. 8. Rețeaua de utilități publice urbane

JUDEȚ / REGIUNE	Municipii	Orașe	Total	Gaze naturale	Energie termică	Apă potabilă	Canalizare publică
ARAD	1	9	10	7	6	10	10
CARAȘ SEVERIN	2	6	8	5	2	8	8
HUNEDOARA	7	7	14	13	9	14	14
TIMIȘ	2	8	10	7	3	10	9
Regiunea VEST	12	30	42	32	20	42	41

Sursa: INS, Anuarul statistic al României 2006, pp.273-277.

La sfârșitul anului 2005, lungimea simplă a rețelei de distribuție a apei potabile de la nivelul municipiilor și orașelor din Regiunea Vest era de 3.165,6 km. De asemenea, la nivelul aceluiași an, lungimea totală a rețelei de canalizare din mediul urban, la nivelul Regiunii Vest a fost de 2001 km.

Tot la capitolul dotări edilitare în Regiunea Vest, la sfârșitul anului 2005, lungimea totală a conductelor de distribuție a gazelor naturale în cele 42 de municipii și orașe era de 2.133,3 km. Volumul total al gazelor distribuite la nivelul Regiunii Vest a fost de 875.575 mii m³, dintre care în mediul urban au fost distribuiți 849.253 mii m³, adică 97%. Din volumul total distribuit în mediul urban, 218.431 mii m³ au fost distribuiți pentru uz casnic, iar restul de 630.822 către agenții economici. .

Energia termică a distribuită în anul 2004 la nivelul mediului urban din Regiunea Vest a fost de 2.012.638 gcal. Unul din fenomenele întâlnite la nivelul regiunii îl reprezintă diminuarea cantității de energie termică distribuită către populație ca urmare a debransării de la rețeaua centralizată a unui număr mare de consumatori. Aceștia au ales soluțiile alternative: încălzirea pe lemne sau instalarea unor centrale termice proprii.

Tabelul V. 9. Rețeaua de utilități publice urbane

JUDEȚ / REGIUNE	Total municipii și orașe	Lungimea rețelelor – km			gcal
		Gaze naturale	Apă potabilă	Canalizare publică	Energie termică
ARAD	10	536,2	925,8	520,8	477274
CARAȘ SEVERIN	8	374,1	450,4	260,0	79489
HUNEDOARA	14	553,1	856,1	666,2	362986
TIMIȘ	10	669,9	933,3	554,0	1092889
Regiunea VEST	42	2133,3	3165,6	2001,0	2012638

Sursa: INS, Activitățile privind utilitatea publică de interes local în anul 2004, 2005

c) Infrastructura socio-culturală

Principalele elemente de infrastructură culturală existente la nivelul mediului urban în Regiunea Vest sunt reprezentate de **teatre**, existente în toate municipiile reședință de județ; **case de cultură**, existente în toate municipiile și orașele vechi; **biblioteci publice**, în toate municipiile și orașele din regiune; **muzee**, cu o importantă activitate, existente în municipiile reședință de județ; **cinematografe**, în municipiile din regiune.

d) Situația spațiilor verzi și a zonelor de agrement

În cadrul municipiilor și orașelor, suprafața spațiilor verzi sub formă de parcuri, grădini publice, locuri de joacă pentru copii, terenuri ale bazelor și amenajărilor sportive, era în anul 2005 la nivelul regiunii de 2.440 ha.

Tabelul V. 10. Suprafața spațiilor verzi în municipii și orașe

JUDEȚ / REGIUNE	Total municipii și orașe	Suprafața spațiilor verzi în municipii și orașe (Ha)
ARAD	10	305
CARAȘ SEVERIN	8	427
HUNEDOARA	14	811
TIMIȘ	10	897
Regiunea VEST	42	2440

Sursa: INS, Anuarul Statistic al României 2006, p.273.

Dotările sportive sunt amplasate cu precădere în localitățile urbane, existând săli de sport și terenuri de sport amenajate corespunzător.

e) Probleme ale zonelor urbane

Zonele urbane din Regiunea Vest se caracterizează printr-o serie de probleme, precum: străzi cu pavaj/asfalt deteriorat, iluminat stradal incomplet și/sau inadecvat, suprafață redusă a parcurilor și a zonelor de recreere.

Această situație este agravată de absența sau caracterul limitat al activităților antreprenoriale, ceea ce face ca bugetul acestor comunități să nu

poată face față cerințelor de refacere a infrastructurii urbane de bază, cu precădere în cazul orașelor mici și a comunităților recent declarate oraș.

De asemenea, autoritățile urbane sunt preocupate de punerea în valoare a unor vechi areale urbane, care ar putea atrage micii întreprinzători, precum și de sprijinirea categoriilor dezavantajate.

În ceea ce privește mediul înconjurător, principalele “fenomene poluatoare” legate de mediul urban sunt: creșterea cantităților de deșeuri în special manajere și din construcții, dar și creșterea traficului auto și aerian, precum și a poluării aerului cu substanțe deosebit de toxice, cu precădere în marile orașe ale regiunii.

V.4. Oportunități pentru rețeaua urbană din România

Experiențele europene anterioare (URBAN I, URBAN II) au arătat că abordarea integrată a problemelor economice, sociale și de mediu din arealele urbane (cartiere) degradate, reprezintă o metodă de succes pentru rezolvarea problemelor acestora și realizarea unei dezvoltări urbane durabile.

Această abordare a constat în sprijinirea simultană a activităților de renovare fizică a mediului urban și de reabilitare a infrastructurii de bază, cu acțiuni pentru dezvoltarea economică, creșterea competitivității și ocupării, integrarea grupurilor etnice, în condițiile protejării mediului.

În acest context, România, în calitate de stat membru al Uniunii Europene, pune la dispoziția comunităților urbane o serie de oportunități de finanțare pentru perioada 2007-2013.

Programul Operațional Regional

Una dintre axele prioritare ale Programului Operațional Regional 2007-2013 are drept scop dezvoltarea și revitalizarea orașelor cu potențial de creștere economică prin reabilitarea infrastructurii urbane și îmbunătățirea serviciilor, precum și prin dezvoltarea structurilor de sprijinire a afacerilor și a antreprenoriatului, pentru creșterea calității vieții și crearea de noi locuri de muncă.

Pentru a putea realiza aceste obiective și pentru a contribui la rezolvarea problemelor cu care orașele se confruntă, vor fi finanțate în cadrul acestei priorități a POR planuri integrate ale unor orașe mici sau areale clar delimitate spațial în cadrul orașelor mijlocii și mari, așa-numitele ”zone de acțiune urbană”. Avantajul acestei abordări integrate constă în faptul că se pot rezolva simultan o serie de probleme între care există relații de interdependență și care afectează și arealele adiacente zonei de intervenție propriu-zise.

Un plan integrat trebuie să cuprindă acțiuni de reabilitare a mediului construit degradat, de dezvoltare a activităților antreprenoriale prin sprijinirea IMM-urilor și a infrastructurii de afaceri, precum și acțiuni de promovare a incluziunii sociale, a categoriilor de populație marginalizate și dezavantajate.

Programul URBACT

Orașele românești vor avea posibilitatea să depună proiecte de dezvoltare urbană în cadrul programului european URBACT.

URBACT II se va derula în perioada 2007-2013 și are ca principal obiectiv schimbul de experiență între orașele tuturor statelor membre ale Uniunii Europene. Elementul cheie al URBACT II este cooperarea între orașele participante la proiecte.

URBACT II dispune de un buget de aproximativ 68 milioane de Euro. Pentru că România este stat membru al Uniunii Europene, orașele din țara noastră vor avea oportunitatea să depună proiecte pentru dezvoltare economică și socială, dezvoltarea zonelor defavorizate și dezvoltare durabilă în mediul urban în cadrul URBACT II.

Această inițiativă comunitară (URBACT) își concentrează sprijinul mai ales pe orașele care au o rată mare a șomajului, a delincvenței și a excluziunii sociale. De asemenea, în selectarea orașelor sprijinite, URBACT ia în considerare și calitatea serviciilor publice, ajutând orașele în care acestea nu sunt adecvate necesităților populației.

V.5. Fișele localităților din Regiunea Vest

În cadrul capitolului „Dezvoltarea spațiului urban”, alături de descrierea mediului urban prin prisma unor caracteristici distincte, se regăsesc și scurte descrieri ale orașelor din Regiunea Vest.

Aceste descrieri au fost realizate de fiecare autoritate publică locală în parte, iar pentru a avea o structură unitară a descrierilor s-a folosit un format standard care cuprinde următoarele informații:

- localizarea geografică,
- scurt istoric,
- activitatea economică,
- situația investițiilor și oportunități pentru investitori,
- turismul și obiectivele turistice,
- structuri de sprijinire a afacerilor,
- universități,
- cultură și activități recreative.

A) Scurtă descriere a localităților din Județul Arad

Municipiul Arad

LOCALIZARE GEOGRAFICĂ

Orașul Arad este situat în extremitatea vestică a României, fiind primul oraș important la intrarea în țară dinspre Europa Centrală, pe Coridorul Pan European IV Viena-București-Istanbul. În județul Arad se află în partea de sud-vest, în Câmpia Aradului. Este traversat de la est la vest de râul Mureș.

Aradul este unul dintre cele mai mari noduri de circulație ale țării. Legătura cu celelalte localități ale județului se realizează prin drumuri naționale (DN7, DN79 și DN69), drumuri județene și pe cale ferată. Aeroportul Arad și terminalul Cargo favorizează transporturile internaționale de mărfuri.

SCURT ISTORIC

Prima atestare documentară referitoare la zona Aradului datează din anul 1028, când aceasta este menționată în contextul luptelor purtate de populația autohtonă împotriva regatului feudal maghiar.

Între 1551-1552 Aradul a fost ocupat de turci, care vor ridica o nouă cetate pe locul actualei Fabrici Teba. În jurul acestei cetăți s-a dezvoltat noua așezare civilă.

În perioada ocupației otomane (1551-1687) orașul, pe lângă rolul său strategic, devine și un important nod comercial, descris pe larg și de vestitul călător turc, Evlia Celebi.

După izgonirea turcilor, Aradul va trece sub ocupația habsburgică. Cetatea, pe baza planului lui Eugen de Savoya, va fi rezidită și întărită cu noi bastioane. Această cetate va fi apoi dărâmată, când în bucla Mureșului se construiește noua cetate în stil Vauban (1765-1783). La începutul secolului al XVIII-lea, Aradul a fost centrul zonei grănicerești.

În perioada secolelor XVIII-XIX aici și-au desfășurat activitatea 32 de bresle. Breslele vor constitui, de asemenea, principala bază de dezvoltare a industriei arădene. Prin renumele produselor sale de fabrică și al articolelor de lux, Aradul va fi considerat unul dintre cele mai renumite centre manufacturiere ale imperiului habsburgic, dinainte de Revoluția de la 1848. În ultima parte a secolului XIX, pe lângă mica industrie își face apariția și marea industrie. Putem aminti aici moara cu aburi, fabrica de spirt și drojdie și fabrica textilă, ale fraților Neuman, fabrica de mașini Hendel, fabrica de mobilă Lengyel, care prin calitatea produselor sale va ajunge renumită în Europa și fabrica de vagoane, înființată de Johann Weitzer. Astfel, la începutul secolului XX orașul Arad era un centru industrial și economic de prim rang, cu 25 de fabrici și 7 instituții de credit și economii.

Un alt moment istoric major de care se leagă numele Aradului este cel de la 1918, când, în toamna aceluși an, după disoluția Imperiului habsburgic, Consiliul Național Român Central se mută la Arad. Consiliul Național Român Central din Arad a pregătit adunarea plebiscitară de la Alba-Iulia, care a proclamat pe 1 Decembrie 1918 Unirea Transilvaniei cu România.

În perioada interbelică orașul se extinde în continuare. Activitatea economică s-a amplificat, plasând Aradul cu cele 4.001 companii ale sale pe a patra poziție din țară. După cel de-al doilea război mondial, Aradul se dezvoltă în continuare ca centru industrial, iar după 1989 municipiul Arad devine un important pol de atracție pentru investitori.

ACTIVITATEA ECONOMICĂ

Municipiul Arad cunoaște după 1989 o dezvoltare economică susținută, mult peste cea națională. Au contribuit la acest succes investițiile în noi unități industriale realizate prin atragerea investitorilor străini și români.

În prezent, principalele domenii economice și contribuția lor la economia locală se prezintă astfel: producție: 20%, comerț: 26%, servicii: 28%, import-export: 20%, construcții: 6%.

Principalele ramuri industriale și cele mai reprezentative firme pentru Arad sunt: vagoane de marfă și de călători - Astra Vagoane Trinty Rail Group, microbuze, autobuze - Astra Bus, mobilă și accesorii pentru mobilă: Imar, Mga, Cotta International, Feroneria, strunguri, mașini-unelte: Aris, confecții și textile: Moda, Teba, Manitoba componente pentru industria auto: Leoni Wiring, Takata-Petri Romania, Bos Automotive; contoare: Contor Zenner, Victoria.

SITUAȚIA INVESTIȚIILOR ȘI OPORTUNITĂȚI PENTRU INVESTITORI

Aradul este o atracție pentru investitorii străini datorită amplasării strategice la granița de vest a României, pe traseul arterelor de circulație importante, bogatei tradiții industriale și comerciale, forței de muncă calificate, serviciilor oferite firmelor, existenței unei infrastructuri de susținere a activității economice.

Din punct de vedere al numărului de firme străine, pe primul loc se situează Italia, fiind urmată de Germania. Ca valoare a capitalului, pe primul loc se situează S.U.A. cu 48,5 milioane de USD, urmată de Germania cu 31,9 milioane USD, Franța cu 29,2 milioane USD și Italia cu 25,7 milioane USD.

TURISMUL ȘI OBIECTIVE TURISTICE

Potențialul turistic al orașului este semnificativ. Aproape toate formele de turism se pot dezvolta în orașul Arad, datorită obiectivelor turistice diverse: **Turismul de agrement:** Ștrandul Neptun, Faleză Mureșului, Pădurea Ceala, Pădurea Vladimirescu, rețeaua de parcuri; **Turismul cultural-istoric:** bogat patrimoniu cultural-istoric, oferind vizitatorilor un muzeu în aer liber al stilurilor arhitectonice specifice secolelor XVIII, XIX și XX, monumente de artă și istorie, expoziții de artă plastică, expoziții muzeale de istorie, artă și științe ale naturii; **Turismul religios:** Lăcașele de cult cu valoare istorică.

STRUCTURI DE SPRIJINIRE A AFACERILOR

- Una din primele zone industriale înființate în oraș a fost **Zona Industrială Vest**. Aceasta are o suprafață de 150 ha, acces direct la drumul european E68 și la centura ocolitoare a Aradului. În prezent este zona industrială cu cei mai mulți investitori. Dintre cei mai importanți amintim: S.C. Leoni Wiring Systems Arad S.R.L., S.C. Takata -

Petri Romania S.R.L., S.C. Porta Kmi Romania S.R.L., S.C. Yazaki Component Technology S.R.L.

- **Zona Liberă Curtici Arad**, cu o suprafață de 90 de ha, este compusă din **două platforme** situate în orașul Curtici și în municipiul Arad. Platforma din Arad este singura zonă care include transport aerian, datorită existenței Aeroportului Internațional în apropiere. În prezent, în Zona Liberă Curtici Arad își desfășoară activitatea 152 de firme. De la înființare și până în prezent aici s-au înregistrat investiții de peste 100 de milioane de dolari.
- **Zona industrială Est**, înființată în 2002, cu o suprafață de 20 ha, cu acces la șoseaua națională E68 este în expansiune momentan.
- Două zone industriale noi au fost înființate în 2004: **Zona industrială Nord**, cu acces la șoseaua națională DN 7/E68 București-Deva-Arad-Budapesta-Viena și DN 69 / E671 Timișoara-Arad-Oradea, cu o suprafață de 110 ha și **Zona industrială Sud/Zădăreni**, cu o suprafață de 150 ha și acces la șoseaua națională DN 69/E671 Timișoara-Arad-Oradea.

UNIVERSITĂȚI

În orașul Arad își au sediile 2 universități importante din Vestul țării: Universitatea Aurel Vlaicu și Universitatea Vasile Goldiș.

CULTURĂ ȘI ACTIVITĂȚI RECREATIVE

Aradul are o istorie a vieții culturale foarte bogată, orașul fiind deschizător de drumuri în învățământ, teatru și muzică în peisajul cultural românesc. Astfel, la începutul secolului XIX, în 1812, la inițiativa episcopului ortodox al Aradului, Pavel Avacumovici, ia ființă Preparandia, prima școală pedagogică românească, printre profesori numărându-se și Dimitrie Țichindeal. În toamna anului 1817, Iacob Hirschl construiește teatrul, care poate fi considerat drept cel mai vechi teatru din România. În 1833, după Paris, Praga, Bruxelles, Viena și Londra, ia ființă la Arad cel de al șaselea conservator muzical european și primul din țară.

În prezent, Aradul are o viață culturală marcată de existența Teatrului de Stat Arad unde are loc anual Festivalul de teatru clasic, unul dintre cele mai importante evenimente culturale ale Aradului, Filarmonicii de Stat din Arad, complexului Muzeal și a numeroaselor instituții de învățământ. Printre instituțiile de învățământ de prim rang ale orașului trebuie amintite: Colegiul Național "Moise Nicoară" (dintre absolvenți amintim pe Ioan Slavici, Vasile Goldiș), Colegiul Național "Elena Ghiba Birta", Liceul de Artă "Sabin Drăgoi", Liceul pedagogic "Dimitrie Țichindeal", Colegiul Economic, Liceul german "Adam Müller Guttenbrunn" și Liceul "Csiki Gergely".

Orașul Chișineu Criș

AȘEZARE GEOGRAFICĂ

Orașul Chișineu-Criș se numără printre cele mai vechi așezări din vestul României, fiind situat de o parte și de alta a Crișului Alb, la o distanță de 42 km de municipiul Arad și la 72 km de municipiul Oradea.

SCURT ISTORIC

Urme ale vieții în această așezare există încă din neolitic și chiar de dinainte. Orașul Chișineu-Criș cuprinde astăzi două foste localități: Chișineu-Criș și Pădureni.

În cazul localității Chișineu-Criș, aceasta este atestată documentar încă din 1202, iar în 1552 este menționată prezența în localitate a 28 sesii iobăgești, în 1579 sunt atestate 30 de familii, pentru ca în 1742 să se ajungă la 90 de familii.

Localitatea Pădureni este atestată documentar în anul 1348, iar pentru anul 1561 sunt menționate 8 sesii iobăgești, în anul 1567 - 28 familii și 31 de familii în anul 1742.

ACTIVITATEA ECONOMICĂ

Dacă în perioada comunistă activitatea economică s-a bazat mai mult pe agricultură și unități meșteșugărești, iar majoritatea tinerilor s-au deplasat spre orașe pentru a-și găsi locuri de muncă, după 1989, orașul Chișineu-Criș s-a dezvoltat într-un ritm rapid datorită venirii unor investitori străini care au creat peste 2000 de noi locuri de muncă.

Economia orașului este una predominant agrară, deși în ultima perioadă sectorul economic secundar și terțiar au avut evoluții ascendente.

Cele mai reprezentative ramuri industriale sunt: industria componentelor pentru mașini și industria textilă.

SITUAȚIA INVESTIȚIILOR ȘI OPORTUNITĂȚI PENTRU INVESTITORI

Primăria orașului Chișineu-Criș și Consiliul Local promovează o politică de atragere a investițiilor străine, prin numeroasele facilități oferite investitorilor. Datorită politicii active a Primăriei, orașul Chișineu Criș se situează pe un loc fruntaș în ceea ce privește numărul de investitori străini din județul Arad.

Cele mai reprezentative firme din oraș sunt: Maschio-Gaspardo - produce utilaje agricole, Alkoa Fujikura - produce cabluri electrice pentru autoturisme; Europlastic - specializată în accesorii din mase plastice pentru încălțăminte sportivă; Nexans România - produce cabluri pentru telefonie; Alkoa România - prelucrare profile din aluminiu; Thermopol - produce izolații cabluri; Atelmec - produce elemente din profile metalice

În următorii ani, se preconizează sosirea altor investitori. Dintre aceștia și-au manifestat interesul până acum: F.N.C. și reprezentanții Hock Metal Technologies SRL.

TURISMUL ȘI OBIECTIVE TURISTICE

Chiar dacă orașul nu are în dotare baze turistice și de agrement, suprafețele de pădure fac obiectul unui interes deosebit pentru vânătoare. Ocolul Silvic Chișineu-Criș este căutat în fiecare sezon de pasionații acestui sport, atât din țară, cât și din străinătate.

Orașul are potențial de dezvoltare a turismului de afaceri, datorită prezenței investitorilor străini.

STRUCTURI DE SPRIJINIRE A AFACERILOR

În vederea sprijinirii mediului de afaceri și de atragere a investitorilor, Primăria orașului Chișineu-Criș și Consiliul Local a pus la dispoziție zone industriale cum sunt: Zona Industrială Nădab, Zona Industrială din cartierul Pădureni, Zona Industrială din Zona de Nord a orașului.

În aceste zone sunt asigurate utilitățile solicitate cum sunt: apă, canalizare, drum de acces, rețele de gaz și rețele de energie electrică.

CULTURA ȘI ACTIVITĂȚI RECREATIVE

În anul 1918 în Chișineu-Criș s-a construit actualul local al Casei de Cultură unde funcționează și Biblioteca orășenească.

La Casa de Cultură Chișineu-Criș și Căminul Cultural Nădab se desfășoară diferite activități culturale, spectacole și programe cu caracter educațional.

De asemenea, orașul dispune de o bază sportivă cu teren de fotbal și stadion pentru spectatori și o sală de sport cu 50 de locuri.

În oraș funcționează Liceul Teoretic Mihai Veliciu cu peste 870 elevi; Grup Școlar Agricol cu un număr de 630 elevi; Grădinița Program Prelungit cu 200 copii și un Club al elevilor și copiilor.

Orașul Curtici

LOCALIZARE GEOGRAFICĂ

Orașul Curtici este situat în partea de vest a județului Arad, în Câmpia Sântanei, la 17 km de reședința de județ, de-a lungul drumului județean Arad - Macea 732C.

Fiind situat în imediata apropiere a frontierei de stat cu Ungaria, orașul Curtici este cel mai important punct de legătură pe calea ferată cu Europa centrală și de vest al României, stația CFR Curtici fiind cea mai mare poartă feroviară a României ce face parte din culoarul IV feroviar, culoar care asigură legătura dintre Orient și Occident.

SCURT ISTORIC

În zona teritoriului administrativ al actualului oraș a existat o localitate atestată din 1348, cunoscută sub numele de Kurtoș. Există însă relicve ale existenței unei populații în zonă din epoca neolitică și a bronzului. O altă atestare documentară cunoscută datează din anul 1519, când apare localitatea sub numele de Kurtegyhaza, aflată în posesia familiei Bathory, împreună cu domeniul Șiriei.

De-a lungul timpului și mai ales în anii '70 și '80, orașul a avut o prezență puternică în economia zonei, cu precădere în domeniul agriculturii, zootehniei și transporturilor pe calea ferată.

ACTIVITATEA ECONOMICĂ

Până nu demult, economia orașului Curtici se caracteriza prin preponderența sectorului agricol și a activităților legate de munca pământului. În prezent, odată cu înființarea Zonei Libere Curtici-Arad, economia orașului se află în plină dezvoltare, mai ales datorită investițiilor, creării a numeroase locuri de muncă și a creșterii veniturilor realizate.

În ceea ce privește agricultura, orașul Curtici dispune de o suprafață de 9.359 ha teren agricol, din care 8.753 ha teren arabil. În prezent, în agricultură își desfășoară activitatea patru asociații agricole cu capital privat, cea mai reprezentativă și cu rezultate demne de remarcat fiind Combinatul Agroindustrial, care deține o suprafață de 3.500 ha teren arabil, având 1.800 de membri asociați cu capital privat. Combinatul agroindustrial are o activitate complexă, ajungând la o integrare aproape totală: producție, prelucrare, industrializare și desfacere a produselor. Zona orașului, datorită fertilității solului, constituie și un important bazin legumicol, contribuind cu importante cantități de produse în piețele arădene. De asemenea, se mai cultivă cereale și plante tehnice, obținându-se producții din cele mai bune din județ.

Orașul Curtici dispune de prima Zonă Liberă din țară, înființată în anul 1999. Aici s-au stabilit numeroși investitori străini, activitățile acestora fiind diverse: confecții textile, servicii, producție, industria componentelor pentru automobile, etc.

Pe lângă activitățile din cadrul Zonei Libere Curtici Arad, în oraș s-a mai dezvoltat: industria de prelucrare a lemnului, existând patru unități de prelucrare a semifabricatelor din lemn (parchet și piese de mici dimensiuni),

industria ușoară, care este reprezentată prin SC Preconf SA – confecții, și industria de prelucrare a laptelui - SC Combinatul Agroindustrial Curtici SA.

SITUAȚIA INVESTIȚIILOR ȘI OPORTUNITĂȚI PENTRU INVESTITORI

Așezarea în zona de frontieră cu UE, cât și legăturile cu orașele mari, cum sunt Aradul, Timișoara, Oradea, potențialul agricol dezvoltat, existența Zonei Libere Curtici Arad, sunt principalele atuuri care fac din Curtici unul dintre cele mai dezvoltate orașe din județ.

În Zona Liberă Curtici Arad s-au stabilit numeroși investitori străini, atrași de facilitățile oferite. În acest perimetru își desfășoară activitatea peste 100 de firme care au investit, până în prezent, mai mult de 50 milioane euro. Investițiile în infrastructură au totalizat șase milioane euro. Dintre principalii investitori amintim: Rosko Textil SRL, Lackner & Schwartz, Lagermax, Coindu, International Lightning Technology, etc.

TURISMUL ȘI OBIECTIVE TURISTICE

Orașul Curtici are un potențial dezvoltat de turism de tranzit și de afaceri, datorită prezenței a numeroși investitori în Zona Liberă.

Dintre obiectivele turistice de remarcat sunt: *castelul Keszonyi*, datând din 1769, în arhitectura căruia predomină unele caracteristici ale barocului și *ștrandul cu apă geotermală* cu patru bazine. Caracteristicile curative ale apei geotermale sunt adresate uzului extern, în afecțiuni ale aparatului locomotor, afecțiuni neurologice, reumatologie, postoperatorii.

STRUCTURI DE SPRIJINIRE A AFACERILOR

Zona Liberă Curtici Arad, prima de acest fel din România, este un teritoriu precis delimitat, în care investitorii beneficiază de facilități vamale și fiscale pentru activitățile desfășurate. În comparație cu alte zone libere din România, Zona Liberă Curtici Arad este singura zonă amplasată pe un coridor rutier european, în apropierea a patru puncte vamale. Platforma Curtici se întinde pe 75 ha și dispune de toate utilitățile necesare.

CULTURĂ ȘI ACTIVITĂȚI RECREATIVE

Orașul Curtici are un Liceu Teoretic, două școli generale, trei grădinițe, două biblioteci și o Casă de Cultură.

Dintre tradițiile din oraș se pot aminti: anual, în luna august se organizează festivalul folcloric "Spicul de aur", la care participă formații și cântăreți de muzică populară de renume, care se termină cu un mare bal.

Orașul Ineu

LOCALIZARE GEOGRAFICĂ

Orașul Ineu este situat pe cursul mijlociu al văii Crișului Alb, între Munții Zărandului și Codru Moma, la o distanță de 56 km de municipiul Arad.

Ineu este situat la 3 km nord față de mamelonul vulcanic Mocrea (372 m), la poalele Dealului Viilor, sat de vacanță.

SCURT ISTORIC

Localitatea a fost prezentată întâia oară în lucrarea *Seyahatname* a vestitului călător turc Evlia Celebi, care a vizitat-o în vara anului 1660.

De asemenea, acțiunea uneia din cele mai celebre opere din literatura română, tradusă în numeroase limbi, "Moara cu noroc" de Ioan Slavici, se petrece la Ineu și în împrejurimi.

ACTIVITATEA ECONOMICĂ

Principalele sectoare economice ale orașului Ineu sunt: industria, agricultura, comerțul și serviciile – ponderea sectoarelor în PIB/oraș este 51% industrie, 20% agricultura, 20% comerț și 9% servicii.

Orașul Ineu dispune de o industrie specializată, destul de complexă și diversificată. Sectorul întreprinderilor mici și mijlocii (IMM) a cunoscut, în perioada 1990-2004, o importantă dezvoltare în cadrul economiei orașului, tendința de creștere a sectorului IMM constituind un potențial important al orașului. Din totalul firmelor înmatriculate la Oficiul pentru Registrul Comerțului, circa 95% reprezintă sectorul IMM. În ce privește structura IMM-urilor pe domenii de activitate, ponderea cea mai ridicată o dețin firmele de industrie textilă, comerț și servicii.

Agricultura orașului Ineu se bazează pe o suprafață agricolă de 8.645 ha, reprezentând 1,69% din totalul suprafețelor agricole ale județului Arad. În ceea ce privește suprafața arabilă, Ineu deține 6.289 ha, ceea ce reprezintă 1,80% din suprafața arabilă a județului Arad. Cele mai bine adaptate zonei sunt: culturile cerealiere, care dețin 32% din totalul suprafeței cultivate, cultura plantelor tehnice 20%, cultura legumelor și a cartofilor și culturile de viță de vie. Creșterea animalelor constituie o ramură importantă a agriculturii din Ineu, dispunând de tradiție în special în creșterea porcinelor, bovinelor și a ovinelor.

Sectorul serviciilor a înregistrat în ultimii ani o evoluție pozitivă în anumite domenii, cu precădere în activitățile comerciale și de desfacere. Se constată o evoluție pozitivă a activităților din sectoarele financiar-bancar și de asigurări, comerț, precum și în administrația publică.

SITUAȚIA INVESTIȚIILOR ȘI OPORTUNITĂȚI PENTRU INVESTITORI

Orașul Ineu este deosebit de atractiv pentru investitori, datorită forței de muncă calificate existente și a politicii autorităților locale de atragere a investitorilor. Cea mai importantă investiție din Ineu este realizată de firma cu capital american S.C. Delphi Pakard România S.R.L (componente electrice pentru industria auto), care a realizat aici una din cele mai importante investiții din județ, creând locuri de muncă pentru 3.500 de persoane.

Cele mai multe investiții s-au făcut în industria textilă, existând numeroși agenți economici care activează în acest domeniu.

TURISMUL ȘI OBIECTIVE TURISTICE

Potențialul turistic al orașului este unul de excepție. Aici se găsesc obiective turistice importante pentru partea de vest a României: rezervația mixtă (forestieră și geologică): Dealul Mocrea Ineu, rezervația botanică: Poiana cu narcise de la Rovina și rezervația zoologică: Balta Rovina, parcul dendrologic Mocrea. De asemenea, Cetatea Ineului datează din secolul al XII-lea, și se află astăzi în centrul orașului. Aceasta a avut în trecut o importanță militară și strategică deosebită, devenind unul din punctele de apărare importante ale Transilvaniei de apus.

STRUCTURI DE SPRIJINIRE A AFACERILOR

Primăria orașului a pus la dispoziția investitorilor o zonă industrială de 120 ha, care va avea acces la șoseaua de centură a orașului, și va fi echipată cu toate utilitățile necesare.

CULTURA ȘI ACTIVITĂȚI RECREATIVE

Instituțiile de cultură, existente la ora actuală în orașul Ineu, acoperă doar satisfăcător din punct de vedere logistic și funcțional promovarea culturii, în principalele ei forme de manifestare. Instituțiile care promovează cultura sunt reprezentate de: Biblioteca orașului Ineu, Biblioteca Grupului Școlar Mihai Viteazul, Casa de Cultură și un cinematograf.

În orașul Ineu, sistemul organizat al învățământului liceal, profesional, tehnic, economic și de alte specialități la nivel mediu, oferă o puternică bază în scopul pregătirii forței de muncă. Astfel, învățământul mediu este reprezentat de două unități școlare: *Grupul Școlar Industrial „Mihai Viteazul”* cu ciclul liceal și profesional pentru clasele IX-XII. Pe lângă învățământul liceal, *Grupul Școlar Industrial „Mihai Viteazul”* are o Școală de arte și meserii și o Școală profesională. Grupul Școlar Arte și Meserii este a doua instituție școlară care oferă calificări pentru tineri.

Orașul Nădlac

LOCALIZARE GEOGRAFICĂ

Orașul Nădlac este situat la granița de vest a României, la 47 km față de reședința de județ. Orașul este situat în Câmpia de Vest, la nord de râul Mureș.

Nădlacul constituie principala poartă rutieră de intrare în țară dinspre Europa de Vest, fiind situat pe drumul european E68.

SCURT ISTORIC

Prima mențiune documentară a acestei așezări este din anul 1192, când localitatea apare sub denumirea de Noglok. În anul 1313 mai apare pomenit în testamentul lăsat de Egyed de Monoszlo. În 1474, regele Matei dăruiește moșia Nădlac familiei Jakšici, feudali sârbi. La 1555 se instaurează pentru un timp îndelungat stăpânirea turcă. În 1752 așezarea este ridicată la rang de oraș.

Un eveniment deosebit pentru istoria orașului este sosirea coloniștilor slovaci, care în anul 1803 se stabilesc aici, venind din Tothklomoș (Ungaria) și din Slovacia centrală. În prezent, Nădlacul are cea mai mare comunitate slovacă din țară, 47,2% din totalul populației (în anul 2004), fiind de origine slovacă.

ACTIVITATEA ECONOMICĂ

Fiind situat exclusiv în câmpie, activitatea principală a orașului o constituie agricultura. Din suprafața totală de 133,15 km pătrați ai orașului, suprafața arabilă este de 121,17 km pătrați, aproximativ 91% din total. Aproximativ 10% din ternul arabil este lucrat prin asociații agricole, iar restul prin gospodării individuale.

Activitatea industrială este mai restrânsă, rezumându-se la câteva întreprinderi de prelucrarea lemnului. De asemenea, în oraș sunt reprezentate sectoarele alimentar și textil. Sectorul serviciilor este bine reprezentat de micii meseriași: zidari, zugravi, dulgheri, tâmplari, etc.

SITUAȚIA INVESTIȚIILOR ȘI OPORTUNITĂȚI PENTRU INVESTITORI

La nivelul orașului Nădlac numărul agenților economici este de 150, fiind atât investitori străini, cât și români.

Orașul este atractiv pentru investitori, datorită situării la granița cu Uniunea Europeană, infrastructurii de drumuri dezvoltate (orașul este traversat de drumul european E68), infrastructurii comunicațiilor, în orașul Nădlac fiind acoperită toată gama de telecomunicații existentă la ora actuală în România (atât mobilă cât și fixă). Forța de muncă este calificată și diversificată. De asemenea, există și un parc industrial recent înființat care oferă teren și facilitățile necesare investitorilor.

TURISMUL ȘI OBIECTIVE TURISTICE

Turismul în orașul Nădlac nu are o mare amploare, el fiind reprezentat în special prin „turismul de o zi”, practicat de cei care tranzitează vama Nădlac. Printre locurile ce merită vizitate putem aminti: Biserica Evanghelică Slovacă,

Biserica Ortodoxă Română, Obeliscul ridicat în memoria celor căzuți în Primul Război Mondial, parcurile și ștrandul din Nădlac, Muzeul etnografic Slovac.

STRUCTURI DE SPRIJINIRE A AFACERILOR

În Nădlac există un parc industrial în suprafață de 35,19 ha cu acces la drumul european E68 și cu toate utilitățile necesare.

CULTURĂ ȘI ACTIVITĂȚI RECREATIVE

Principalele instituții sociale și culturale care funcționează în orașul Nădlac sunt: Grupul Școlar Industrial „J.G. Tajovsky”, Casa Culturii, Biblioteca Orășenească, Redacția ziarului de limbă slovacă „Nase Snahy”, Muzeul etnografic Slovac, etc.

Dintre activitățile recreative organizate periodic amintim: “*Zilele orașului Nădlac*” și “*Cez Nadlak Je*” - Festival de muzică și obiceiuri tradiționale slovace.

Orașul Pâncota

LOCALIZARE GEOGRAFICĂ

Orașul Pâncota se află în zona centrală a județului, la contactul Câmpiei Aradului cu Munții Zărandului, la 37 km de reședința de județ.

SCURT ISTORIC

Prima mențiune documentară despre orașul Pâncota este din 1216, an în care pe locul unde se găsește actuala așezare se afla o abație benedictină. Săpăturile arheologice efectuate în zonă au scos la iveală o așezare dacică mult mai veche, din secolele II-III e.n., care este confirmată și de unele descoperiri arheologice făcute în satele vecine.

Pâncota a avut un statut de târg începând cu anul 1475, în jurul căruia gravitau toate satele din jur.

ACTIVITATEA ECONOMICĂ

Economia orașului cunoaște în prezent o dinamică puternică cu creșteri semnificative semnalate în toate sectoarele de activitate.

Agricultura este o activitate bine reprezentată în orașul Pâncota datorită reliefului. În zona de deal se regăsește cultura viței de vie, cu tradiție în producerea vinului de calitate. În zona de câmpie se cultivă la scară mare cerealele, iar în gospodăriile populației se practică legumicultura. Fiind o zonă cu tradiție în legumicultură. Pâncota aprovizionează marile piețe din Arad, Oradea, Cluj Napoca, dar și altele mai mici.

Forma de muncă este asociativă, dar sunt și persoane care își lucrează individual pământul. Asociațiile mari sunt: Ardealul la Pâncota și Unirea la Măderat, localitate ce aparține de orașul Pâncota.

Ramurile industriale prezente în Pâncota sunt: industria de prelucrare a lemnului, producerea de produse ceramice și cărămidă, confecții metalice industriale, încălțăminte.

Serviciile în orașul Pâncota sunt diverse: comerț alimentar și nealimentar, blănărie, construcții, servicii bancare și financiare, asigurări, întreținere și reparații, etc.

SITUAȚIA INVESTIȚIILOR ȘI OPORTUNITĂȚILOR

Investițiile în orașul Pâncota au fost realizate până în prezent de către SC Elektrokontakt România SRL, prin construirea și dotarea unei fabrici de cablaje auto, SC Silcoshoes SRL (încălțăminte), SC Cerexim SA (cărămidă), SC John Construcții Metalice SRL.

Autoritățile locale practică o politică de atragere a investitorilor, prin oferirea de terenuri în localitate pentru concesionat. S-a încercat și dotarea localității cu toate utilitățile necesare. Astfel, s-a realizat modernizarea tuturor străzilor din oraș, introducerea apei curente și canalizării în cea mai mare parte a orașului. O altă atracție a orașului pentru investitori o constituie forța de muncă calificată, mai ales în prelucrarea lemnului și a produselor ceramice.

TURISMUL ȘI OBIECTIVE TURISTICE

Turismul este slab reprezentat în zona orașului Pâncota. Dintre obiectivele care se pot vizita sunt: „*Hanul Vechi*” de pe strada T. Vladimirescu

nr. 69 ridicat din ordinul Mariei Tereza la sfârșitul secolului al XVIII-lea, *castelul contelui Schulkowsky*, care ne înfățișează o frumoasă fațadă în stil baroc apropiat de rococo, construit în prima parte a secolului al XIX-lea, *ruinele cetății*, care din documentele cercetate până acum rezultă că a jucat un rol important în luptele antiotomane desfășurate pe aceste meleaguri în secolele XVI-XVII.

STRUCTURI DE SPRIJINIRE A AFACERILOR

Autoritățile locale preconizează ca în viitor să înființeze un Centru de afaceri, care să ofere spații de desfășurarea a activităților pentru diferite firme ce își desfășoară activitatea în zonă.

CULTURĂ ȘI ACTIVITĂȚI RECREATIVE

În cadrul orașului au fost și mai sunt practicate o serie de obiceiuri legate de anumite sărbători religioase sau de principalele evenimente din viața omului: naștere, botez, nuntă, moarte etc. Multe dintre aceste obiceiuri s-au pierdut în decursul vremii, unele însă se mai păstrează și astăzi, practicându-se de către localnici în diverse împrejurări.

Una din sărbătorile care se mai practică și azi este Kirchweich-ul, în data de 15 august, o sărbătoare a etnicilor de origine germană. Kirchweich-ul este sărbătoarea hramului Bisericii romano-catolice, o frumoasă manifestare religioasă care implică o pregătire corespunzătoare.

O altă manifestare este Balul strugurilor sau Surechiul, care se ține la începutul lunii octombrie. Pâncota este o importantă zonă viticolă, de aceea, întreaga comunitate participă la această sărbătoare.

Orașul Pecica

LOCALIZARE GEOGRAFICĂ

Teritoriul orașului Pecica se află amplasat la limita vestică a județului Arad, în Câmpia Aradului, pe malul drept al râului Mureș, la o distanță de 23 km de reședința de județ.

Orașul se află de-a lungul drumului european E68 și lângă drumul european E64, la 24 km de frontiera cu Ungaria.

SCURT ISTORIC

Localitatea Pecica este una din cele mai vechi așezări din județul Arad, fiind locuită încă din epoca bronzului (cultura Periam-Pecica descoperită de arheologi este una dintre cele mai valoroase din România). În această zonă, după părerea unor cercetători, a fost Centrul fortificat dac denumit Ziridava, (sec. I î.e.n. - sec. I e.n.)

Atestările documentare apar începând cu secolul al XIII-lea, când în conscripțiile decimale papale din 1333–1337 sunt menționate 30 de așezări mici (Poppin, Hodoș – Bodrog, Sionda, Bașaraga, Marian, Lătrian, Pecica propriu – zisă, etc).

După ocuparea Banatului de către austrieci (1718), la Pecica se vor stabili maghiarii la 1752.

În cursul secolelor XVIII – XIX, Pecica cunoaște o dezvoltare neîntreruptă, localitatea este ridicată la rangul de târg, crește numărul meșteșugarilor, care la 1618 se vor întruni în bresle, apoi după desființarea breslelor la 1872, în corporații meșteșugărești. Învățământul românesc începe încă în 1750, iar cel unghuresc cu câțiva ani mai târziu.

ACTIVITATEA ECONOMICĂ

Economia orașului este una predominant agrară, totuși sectorul economic secundar și terțiar au avut evoluții ascendente. Industria petrolului și a gazelor naturale este bine reprezentată, datorită zăcămintelor care se găsesc aici. De asemenea, s-au dezvoltat industria textilă, alimentară, a lemnului, construcțiile și comerțul.

SITUAȚIA INVESTIȚIILOR ȘI OPORTUNITĂȚI PENTRU INVESTITORI

Pentru perioada următoare, orașul Pecica dispune de un potențial ridicat de dezvoltare și de atragere a investițiilor străine, datorită unor facilități mai puțin existente în alte zone ale județului:

- apropierea de granița cu Ungaria;
- utilitățile pe care le are localitatea: infrastructură de drumuri bine dezvoltată (drumuri europene E68 și apropierea de E64), apă curentă, canalizare, gaz;
- forță de muncă calificată și populație multietnică;
- implicarea activă a conducerii orașului în crearea de proiecte de dezvoltare și în selectarea forței de muncă;

- existența unei Zone Industriale (ZIP) și a unui proiect de Incubator de Afaceri, Centru de Marketing și a unei platforme logistice.

TURISMUL ȘI OBIECTIVE TURISTICE

În intravilanul localității Pecica, precum și în intravilanele celorlalte sate aparținătoare nu există unități turistice, neputându-se practica un turism organizat. Totuși, zona are un potențial turistic dezvoltat, datorită situării în Parcul Național Lunca Mureșului, și datorită existenței unor obiective antropice de mare valoare pentru județul Arad: mănăstirea ortodoxă sârbă din Bezdin (construită în secolul XVI-lea) și mănăstirea ortodoxă română Hodoș-Bodrog, a cărei atestare documentară datează din 1213.

STRUCTURI DE SPRIJINIRE A AFACERILOR

O inițiativă notabilă este înființarea *Zonei Industriale Pecica*, cu o suprafață de 181.000 mp, destinată activităților cu caracter industrial și comercial, care va avea rolul de atrage forța de muncă din regiunea județului cât și din Ungaria. Zona Industrială este doar o componentă a unui *Centru de excelență pentru Întreprinderi Mici și Mijlocii*. Celelalte componente vor fi: Centrul de Dezvoltare al Afacerilor, care va cuprinde un Incubator, un Centru de marketing și un Centru de Formare Profesională. Se prevede și construirea unei platforme logistice.

Incubatorul de Afaceri și Centrul de marketing vor oferi posibilitatea dezvoltării unui sector puternic de întreprinderi mici și mijlocii, oferind în perioada de start-up posibilitatea închirierii unor spații de producție la prețuri competitive pentru firmele incubate și facilități de administrarea a afacerii, servicii de asistență și consultanță pe perioada de incubare. La trecerea acestei perioade, anumite firme se vor putea stabili în zona industrială învecinată, unde vor putea avea un spațiu de producție propriu.

CULTURĂ ȘI ACTIVITĂȚI RECREATIVE

La nivelul orașului Pecica funcționează mai multe unități de învățământ și de cultură. Astfel, în Pecica există 7 grădinițe, 6 școli pentru învățământul primar și gimnazial, un liceu, 1 bibliotecă orașenească și 3 instituții culturale.

Orașul are și o serie de evenimente locale deosebite referitoare la tradiții și folclor. Dintre ele, de amintit sunt: Ziua Meseriașilor, Praznicul de Pită Nouă, Întâlnirea formațiilor de dansuri populare ale minorităților, Ziua Klebelsberg Kuno.

Orașul Sebiș

LOCALIZARE GEOGRAFICĂ

Orașul Sebiș este situat în partea central-estică a județului Arad, în Depresiunea Zărandului, la 80 km distanță de municipiul Arad și la 15 km de stațiunea Moneasa. Orașul Sebiș constituie principala poartă de intrare în Munții Apuseni, din județul Arad.

Sebișul se afla la intersecția Drumurilor Județene DJ 792B (Bârsa-Moneasa) și DJ 793 (Sebiș-Sintea Mare).

SCURT ISTORIC

Primele atestări documentare ale localității sunt din anul 1552 în lucrarea lui Coriolan Suciu - "Dicționarul istoric al localităților din Transilvania", volumul II. O altă atestare datează din 1574, în lucrarea dr. Gheorghe Ciuhandu, "Românii din Câmpia Aradului". Conform acestei lucrări scrise, Sebișul aparținea de domeniul Cetății Dezna.

Componentele Mizocra, Săliște și Strâmtura, fie ele sate sau crânguri, care au alcătuit mai târziu unitatea administrativă "Boroș Sebiș", sunt mult mai vechi, cu probabilitatea că existau încă din timpul lui Menumorut. Locuitorii din partea dreaptă a Văii Dezna și-au numit vatra Boroș, iar cei din stânga, Sebiș, care era compus din Mizorca și Seliște.

În secolul al XVIII-lea, pe timpul împărătesei Maria Tereza, s-a făcut "ordonarea comunelor", efectul sistematizării simțindu-se aici, unind Boroșul cu Sebișul și dispărând pentru totdeauna Mizorca.

ACTIVITATEA ECONOMICĂ

Economia orașului cunoaște în prezent o dinamică puternică, cu creșteri semnificative, semnalate în toate sectoarele.

Sebișul este cel mai important centru comercial al văii mijlocii a Crișului Alb.

Orașul Sebiș are un rol important din punct de vedere al exploatarei și industrializării lemnului și a prelucrării pieilor. Alte ramuri ale industriei prezente în Sebiș sunt: confecțiile metalice și industria încălțăminte.

SITUAȚIA INVESTIȚIILOR ȘI OPORTUNITĂȚI PENTRU INVESTITORI

Orașul Sebiș oferă următoarele utilități pentru investitori:

- cale ferată, trei companii de transport public;
- 30 ha zonă industrială cu utilități (energie electrică, apă, canalizare);
- stație electrică cu putere instalată de 16 MGW;
- materii prime diversificate în zonă: lemn, piatră de carieră, balast, nisip, marmură;
- potențial turistic ridicat.

TURISMUL ȘI OBIECTIVE TURISTICE

Pentru turiști, orașul Sebiș este punctul de pornire spre cursul superior al Crișului Alb, spre stațiunea balneoclimaterică Moneasa și spre culmile Munților Codru-Moma.

Dintre obiectivele turistice se pot menționa: *rezervația mixtă Dealul Pleșu-Sebiș*, rezervație botanică și forestieră și *Satul de vacanță Sălăjeni-Băbuțeasca*.

STRUCTURI DE SPRIJINIRE A AFACERILOR

Sebișul are trei parcuri industriale.

UNIVERSITĂȚI

În orașul Sebiș există o filială a Universității de Vest “Vasile Goldiș” Arad.

CULTURĂ ȘI ACTIVITĂȚI RECREATIVE

Orașul este un important centru cultural și de învățământ, inclusiv universitar, de pe valea mijlocie a Crișului Alb. Viața culturală se desfășoară în cele trei biblioteci, muzeul orașului și cele patru cămine culturale. Casa de cultură a orașului este în construcție. În orașul Sebiș se află și Colecția etnografică a Muzeului Țării Zărandului.

Orașul Sântana

LOCALIZARE GEOGRAFICĂ

Orașul Sântana este situat în partea de nord a Câmpiei Aradului la 29 km față de municipiul Arad, respectiv 22 km față de orașul Chișineu Criș. Orașul Sântana este o localitate de șes, cu relief plat și ușor denivelat.

Populația orașului, la ultimul recensământ, era de 12.936 locuitori. Din punct de vedere etnic, populația avea următoarea structură: 79,0% români, 2,2% maghiari, 14,9% romi, 3,5% germani, iar 0,4% reprezintă alte naționalități și populație nedeclarată.

Accesul în oraș este asigurat prin drumul județean 792 C pe direcția Curtici–Pâncota, drum care intersectează DN 79 pe direcția Arad–Oradea.

În același timp, accesul în oraș este asigurat prin calea ferată, gara Sântana fiind un important nod de cale ferată, asigurând circulația feroviară pentru direcțiile: Timișoara–Arad–Oradea și Arad–Brad–Cermei.

SCURT ISTORIC

Urmele unor așezări omenești pe teritoriul localității Sântana datează din epoca neolitică. Pe drumul Sântana–Curtici s-au descoperit vetre ale unor așezări omenești datând de acum 4.000 de ani.

Localitatea Sântana a apărut în urma a două etape de colonizare cu populație germană în anii 1740 și 1772. În schimb, Comlăușul este menționat încă din anul 1334, când este consemnat și satul Caporal Alexa, sub denumirea de Kerection. În anul 1751, Iacob Bibics aduce în Sântana membrii unui ordin catolic, zidește o biserică și obține dreptul de a deschide un gimnaziu în clădirea ce se află și azi lângă biserica catolică, acesta fiind de altfel al doilea gimnaziu din zonă, după gimnaziul din Arad.

În anul 1926, Sântana devine reședință de plasă, având în cuprindere comunele: Comlăuș, Șimand, Olari, Sinte Mică, Caporal Alexa, Zărand, Zimandul Nou, Zimand-Cuz, Andrei Șaguna, Macea și Sînmartin.

În perioada 1945-1947, prin diferite măsuri economice, administrative și agrare, concretizate în special prin atribuirea de grădini și terenuri necesare construirii de case, a fost atrasă în Sântana populația din alte părți ale țării, începând astfel construcția cartierului Borodei în partea de est a localității.

În anul 2003, prin Legea numărul 583 din 23 decembrie 2003 și Decretul 900 din 23 decembrie 2003, comuna Sântana devine oraș.

ACTIVITATEA ECONOMICĂ

În Sântana există agenți economici cu capital privat, care își desfășoară activitatea în mai multe domenii, dintre care amintim: cabluri electrice pentru autoturisme, prelucrarea lemnului (parchet și mobilier); reparații mașini agricole; reparații autoturisme; prelucrarea laptelui; confecții textile; confecții încălțăminte; cultura cerealelor, legumelor; creșterea animalelor; comerț; alte servicii: consultanță, reparații electrocasnice, etc.

SITUAȚIA INVESTIȚIILOR ȘI OPORTUNITĂȚI PENTRU INVESTITORI

Sântana dispune de terenuri pentru investiții la prețuri competitive, în vederea dezvoltării de activități productive și creării de locuri de muncă. Până în prezent, au fost atrași o serie de investitori străini care au achiziționat teren în vederea demarării de afaceri.

Consiliul Local Sântana a identificat și alte terenuri pentru investiții, oferind aceleași facilități și altor investitori dornici să investească în orașul Sântana. Utilitățile existente în zonă pentru aceste terenuri destinate investițiilor și creării de noi locuri de muncă sunt: căi de acces, gaz, apă potabilă, energie electrică (existând liniile de înaltă tensiune LEA 200KV, LEA 400 KV), cale ferată.

TURISMUL ȘI OBIECTIVE TURISTICE

Cel mai reprezentativ obiectiv turistic al Sântanei este Centrul Multicultural, situat în clădirea fostului gimnaziu (secolul al XVIII lea), în care sunt expuse obiecte vechi specifice localității donate de cetățenii orașului.

Arhitectura specifică în special a bisericilor, monumente istorice și de arhitectură, precum clădirea « Convictului », Casa Urbarială, și fortificațiile «Cetatea Veche», sunt câteva repere turistice ale Orașului Sântana.

CULTURA ȘI ACTIVITĂȚI RECREATIVE

Având în componență cetățeni de etnii diferite, activitățile cultural-recreative sunt diversificate: Festivalul Minorităților, Festivalul Flori de busuioc, Zilele Orașului, Kirchweih, Ziua Pomului de Mai, întreceri sportive, etc. De asemenea, în Sântana își desfășoară activitatea mai multe ansambluri de dansuri care duc obiceiurile și tradițiile populare locale în toate zonele țării și nu numai, cele mai reprezentative fiind ansamblurile „Busuiocul” și „Cununița”.

Spațiile verzi ale orașului sunt în suprafață totală de 4,79 ha ceea ce înseamnă în medie o suprafață de 3,49 mp/locuitor.

Copiii și tinerii beneficiază de un club al copiilor și tinerilor, cu acces la internet, unde se desfășoară diverse activități cultural-educative.

De asemenea, în oraș există biblioteca orășenească, cu un fond de carte de 19.832 volume, și o sală de lectură cu 20 de locuri, precum și 5 biblioteci școlare în care se află 35.000 volume.

B) Scurtă descriere a localităților din Județul Caraș-Severin

Municipiul Reșița

LOCALIZARE GEOGRAFICĂ

Municipiul Reșița, reședința județului Caraș-Severin, este amplasat în sud-vestul României, în partea de nord-vest a județului, pe cursul mijlociu al râului Bârzava.

Suprafața totală este de 19.834 ha, din care 1.902 ha este intravilan. Reșița are 6 localități componente: Secu, Doman, Moniom, Cuptoare, Țerova și Cîlnic. Populația stabilă a municipiului Reșița, este de 84.026 locuitori, din care populația în mediul urban – 79.869 și populație mediul rural – 4.157.

Reșița este cel mai vechi centru siderurgic al României și una din cele mai importante cetăți industriale din sud-estul Europei.

SCURT ISTORIC

Istoric, localitatea este atestată încă din secolul al XV-lea, cu numele Recsicza și Reshycha. Este menționată în 1673, 1690-1700, iar în Conscriptia din 1717 este notată cu numele Retziza, având 62 case.

Din 1771, când s-au înființat uzinele, Reșița a devenit centrul polarizator al întregii zone. Inițial, au existat două sate apropiate, Reșița Română și Reșița Montană. Uzinele au fost amplasate în Reșița Montană, locuită la început de cărbunarii români. Mai târziu, în 1776, au fost colonizate 70 de familii germane originare din Stiria, Carinthia și Austria de sus, iar între 1782-1787 familii germane din regiunea Rinului.

Dezvoltarea celor două orașe a dus la formarea unui oraș industrial, un oraș uzină, cu particularități sociale, economice și culturale distincte. În 1771, cele două Reșițe aveau 750 de locuitori. În 1871, la Reșița erau 7.600 de persoane iar în 1910, localitatea avea 17.384 oameni.

Populația crește vertiginos după cel de-al doilea război mondial, mai ales pe seama unui spor migrator, ajungând în 1971 la 68.860. În 1989, Reșița avea 110.260 locuitori.

ACTIVITATEA ECONOMICĂ

Principalele ramuri economice sunt prezente după cum urmează: **industrie:** construcții de mașini, siderurgie, confecții, construcții civile; **agricultură:** 1% din forța de muncă a orașului lucrează în agricultură; **servicii:** alimentație publică, cooperatii meșteșugărești, transport intern și internațional; **turism:** societăți cu profil în domeniu turismului; numeroase puncte de atracție turistică în oraș și în împrejurimi.

SITUAȚIA INVESTIȚIILOR ȘI OPORTUNITĂȚI DE INVESTIȚII

Proiectele de investiții avute în vedere de Consiliul Local Reșița și pentru care acesta este deschis cooperării cu investitori autohtoni sau străini sunt următoarele:

- Modernizarea funicularului și schimbarea destinației acestuia ca mijloc de agrement. Funicularul este un reper al municipiului Reșița și păstrarea lui ca simbol al orașului este o necesitate.

- Amenajarea poienii din Dealul Golului în scopuri turistice și recreative. Poiana de pe Dealul Golului are o suprafață de aproximativ 20 de hectare care pot fi incluse în circuitul turistic după construirea căilor de acces și a utilităților aferente. Zona poate fi utilizată pentru un parc de agrement cu piscină și terenuri de sport, seră, grădină japoneză și alte obiective atractive și inedite, care vor fi stabilite pe baza unui concurs de soluții.

- Reconstrucția Bazinului de Înot din Lunca Pomostului și introducerea lui în circuitul competițional și de agrement. Reconstrucția bazinului din Lunca Pomostului se impune ca o necesitate pentru continuarea tradiției înotului de performanță în municipiul Reșița.

- Zona de locații pentru investitori Calea Caransebeșului. Proiectul presupune crearea de căi de acces, utilități și pregătirea terenului în vederea creării unei zone pentru investiții productive.

În ceea ce privește **facilitățile acordate investitorilor** amintim: concesiunea de terenuri pe o perioadă de 49 de ani; persoanele juridice care vor concesiunea terenuri, pot cumpăra terenul concesionat aflat în domeniul privat al Consiliului Local, după punerea în funcțiune a investiției; valoarea de concesiune a terenurilor pentru activități productive va reprezenta 25% din taxele de concesiune stabilite în urma licitației; construcțiile și terenurile concesionate pentru activitatea de producție vor fi scutite de taxa de concesiune pe o perioadă de 1-3 ani, în funcție de mărimea și complexitatea investiției; reduceri la taxele și impozitele locale; facilitarea unor contracte directe cu oamenii de afaceri.

TURISMUL ȘI OBIECTIVE TURISTICE

Reșița are un bogat patrimoniu cultural care poate fi exploatat în contextul dezvoltării turismului. Astfel, există o serie de obiective remarcabile: Muzeul Locomotivelor cu aburi; Palatul Cultural (Cinematograful Cultural) 1928; Casa Neff I cu baia publică, 4/4 sec. XIX; Uzina hidroelectrică Grebla și Castelul de apă din amonte, 1903-1909; Gara Reșița-Sud, 1932/ 1914; Podul de la vamă, 1931, primul pod nituit și sudat din țară; Ansamblu de clădiri muncitorești și de raport din secolul XIX.

Aflat la poalele Muntelui Semenic, municipiul Reșița este punctul de pornire spre cunoscutele zone turistice: Semenic, Trei Ape, Crivaia și Secu. Zona turistică Semenic cuprinde următoarele subzone:

- **Platoul Semenic** (1.400 m), aflat la o distanță de numai 35 km de municipiu este favorabil practicării sporturilor de iarnă, existând locuri de cazare în hoteluri și vile.

- **Subzona Breazova – Crivaia** cuprinde cele două lacuri de acumulare Văliug și Breazova și bazele turistice de pe malurile lacurilor.

- **Subzona Trei Ape** cuprinde stațiunea și lacul de acumulare cu același nume și localitățile Gărâna și Brebu Nou, propice pentru agrement, drumeții și sporturi nautice.

- **Subzona Secu** se conturează în jurul lacului de acumulare și este principalul loc de petrecere a sfârșitului de săptămână pentru reșițeni.

STRUCTURI DE SPRIJINIRE A AFACERILOR

În municipiul Reșița există un incubator de afaceri și a fost obținută finanțare pentru realizarea în Valea Țerovei a unei infrastructuri adecvate atragerii de investiții.

UNIVERSITĂȚI

Universitatea “Eftimie Murgu” care pregătește cadre cu înaltă calificare în domeniul tehnic: construcții de mașini, sudură, electromecanică, informatică industrială, prelucrare lemn, inginerie economică; în domeniul administrației publice; în domeniul economic; asistență socială; teologie.

CULTURĂ ȘI ACTIVITĂȚI RECREATIVE

Dintre obiectivele culturale și de petrecere a timpului liber în municipiul Reșița amintim: Muzeul Banatului Montan, Colecția de artă veche bisericească, Muzeul Locomotivelor cu aburi, Teatrul „G.A. Petculescu”, Cinematograful Dacia.

De asemenea, regăsim o serie de biserici din categoria monumentelor istorice: Biserica Evanghelică, Biserica Catolică (1848), Sinagoga, Catedrala Ortodoxă Română.

Municipiul Caransebeș

LOCALIZARE GEOGRAFICĂ

Situat pe Valea Timișului, la jumătatea distanței dintre Timișoara și Orșova, municipiul Caransebeș ocupă o poziție centrală în cadrul zonei de contact morfologic, climatic, biogeografic și geoeconomic, care este depresiunea ce-i poartă numele și care constituie o unitate geografică distinctă.

Municipiul se desfășoară aproximativ între confluența râurilor Bistra și Timiș (la nord) și Sebeș cu Timiș (la sud), beneficiind de o climă de tranziție între cea alpină a munților și cea de stepă a Câmpiei de Vest, înregistrându-se temperaturi moderate (în medie 11,5 grade Celsius) și o medie anuală a precipitațiilor de 800 mm. Așezat la capătul de nord al culoarului Timiș-Cerna, municipiul Caransebeș este un nod de comunicație de o importanță deosebită, aici întretându-se importante căi rutiere și de cale ferată care înlesnesc circulația și schimburile economice.

SCURT ISTORIC

În anul 1289, localitatea este atestată documentar ca una dintre cele mai vechi localități ale Banatului care s-a dezvoltat în jurul unei cetăți, ca o stavilă în fața năvălirii otomane.

Localitatea a devenit după 1450 reședința banilor de Caransebeș–Lugoj, aici se judecau cele mai importante pricini ivite între locuitorii Banatului de Severin, la scaunul de judecată nobiliar.

În secolul al XVI-lea a devenit cel mai important centru comercial al Banatului, favorizat de așezarea lui geografică la întretăierea drumurilor comerciale ale Europei Centrale și de Sud Est.

După 1718, Banatul este integrat Imperiului Habsburgic, iar Caransebeșul devine centrul districtului cu același nume. Începând cu anul 1872, orașul devine reședința plășii Caransebeș, aici funcționând în paralel cu Judecătoria și un Tribunal, care avea competența teritorială fostul teritoriu al Regimentului de graniță nr. 13.

Între 1950-1952 Caransebeșul a fost reședința regiunii Severin, iar între 1952-1968 reședința raionului ce-i purta numele. În anul 1995, orașul a fost ridicat la rang de municipiu.

ACTIVITATEA ECONOMICĂ

Potrivit datelor primite de la Oficiul Registrului Comerțului, în municipiul Caransebeș figurau la sfârșitul anului 2005, ca înmatriculați, un număr de 2.469 de agenți economici, dintre care 2.441 privați, 6 de stat și 9 având un capital mixt.

Domeniile de activitate ale acestora sunt: construcțiile de mașini, civile, hidrotehnice și metalice, cablaje auto, prelucrarea lemnului, industria alimentară și a băuturilor alcoolice, morărit și panificație, produse textile și tricotate, transport de mărfuri și persoane, materiale de construcții, produse din cauciuc și mase plastice, marochinărie, artizanat, reciclarea deșeurilor.

În municipiu funcționează filialele a 8 bănci și 6 societăți de asigurare.

SITUAȚIA INVESTIȚIILOR ȘI OPORTUNITĂȚI PENTRU INVESTITORI

Pentru **mediul investițional**, orașul Caransebeș oferă: poziție geografică în apropierea granițelor cu Ungaria și Serbia, circa 95 km până la Dunăre; nod de circulație rutieră, feroviară și aeriană (aeroport civil, DE70, DN6, DN58 și DN68); infrastructură: energie electrică, gaze naturale, apă, canalizare, protecție împotriva inundațiilor; potențial turistic și agroturistic ridicat; forță de muncă numeroasă, calificată, cu toate gradele de pregătire.

În ceea ce privește **oportunitățile pentru investitori**, municipiul Caransebeș oferă parcele de teren în zonele Șesu Roșu, Valea Cenchii, Caromet S.A., zona limitrofă centurii de ocolire a municipiului și Cărbunari Țigănești.

Domeniile de investiție vizate sunt: producția de încălțăminte, confecții, mobilă, produse electrice sau electronice, piese și subansamble mașini și utilaje.

TURISMUL ȘI OBIECTIVE TURISTICE

Principalele obiective turistice din Caransebeș și împrejurimi: Biserica Ortodoxă, reședința Episcopiei Caransebeșului, Mănăstirea Teiuș; Biserica Catolică; Sinagoga evreiască; Biserica medievală (ruine); Monumentul Generalului Ioan Dragalina, din parcul cu același nume; Monumentul “Pro Patria” – lângă Liceul Traian Doda; Monumentul Generalului Traian Doda.

De asemenea, în zonă există o serie de atracții turistice, precum: Zona de agrement „Teiuș”, Complexul ștrandului municipal, Orașelul Copiilor, trasee turistice cu puncte belvedere; Parc dendrologic Jupa; Situl arheologic „Tibiscum” – Jupa, castru roman; Muzeul de Istorie, Etnografie și al Regimentului de Graniță.

Totodată, Caransebeșul oferă acces ușor spre complexele turistice alpine: Muntele Mic, Poiana Mărului și Semenic.

STRUCTURI DE SPRIJINIRE A AFACERILOR

În Caransebeș funcționează un incubator de afaceri și o platformă industrială.

UNIVERSITĂȚI

În Caransebeș regăsim filiale ale următoarelor universități: Universitatea de Vest Timișoara, Universitatea Tibiscus Timișoara, Universitatea Hyperion București, Universitatea „Vasile Goldiș” Arad, Universitatea “Eftimie Murgu” Reșița.

CULTURĂ ȘI ACTIVITĂȚI RECREATIVE

În Caransebeș, regăsim următoarele așezăminte culturale, instituții de cultură și muzee: Episcopia Caransebeșului; Casa de Cultură „George Suru”; Biblioteca Municipală „Mihail Halici”; Școala de Muzică și Arte Plastice; Muzeul de Istorie, Etnografie și al Regimentului de Graniță.

Dintre activitățile recreative amintim: Sărbătorile Cetății; Simpozionul internațional de sculptură Teiuș-Caransebeș; Serbările Verii; Târgul Meșterilor Populari.

Orașul Anina

LOCALIZARE GEOGRAFICĂ

Orașul Anina este așezat în munții împăduși cu același nume, munți care reprezintă extensia sudică a Carpaților Occidentali, în Banatul românesc.

Localitatea este străbătută de drumul național DN 58, care leagă municipiul Reșița, reședința județului, de drumul național DN 57B deviat, drum care face legătura dintre Oravița și Bozovici.

SCURT ISTORIC

Colonia muncitorească de pe teritoriul actual al localității Anina, creată în anul 1773 ca exploatare forestieră orăvițeană a Aerariului Montan, a fost așezată la vremea aceea într-o pădure seculară aproape de nepătruns și se afla sub administrație austro – ungară. Primii locuitori ai localității au fost 34 de familii ale unor coloniști aduși din Austria.

În anii următori au fost aduși alți coloniști din Austria, Germania, Cehia și Slovacia pentru a lucra la exploatarea forestieră de la Steierdorf.

ACTIVITATE ECONOMICĂ

Activitatea de bază a locuitorilor orașului Anina a fost mineritul, cea mai mare parte a acestora lucrând la exploatarea de pe raza localității. Datorită restructurării acestui sector, la ora actuală la Exploatarea Minieră Anina și la Exploatarea Minieră Ponor mai sunt angajate aproximativ 70 de persoane, iar societățile comerciale care prestează servicii pentru acestea mai au în jur de 120 angajați.

Activitățile economice specifice zonei sunt: prelucrarea lemnului, silvicultura, creșterea animalelor și turismul. La această enumerare se mai poate adăuga, ca făcând parte din activitățile economice principale, industria textilă.

SITUAȚIA INVESTIȚIILOR ȘI OPORTUNITĂȚI PENTRU INVESTITORI

Dacă mineritul a intrat într-un declin ireversibil, alte activități economice cunosc o evoluție pozitivă. Astfel, într-o continuă dezvoltare se află sectoare care sunt reprezentate de firme private (prelucrarea lemnului, materiale de construcții, industrie alimentară, cu precădere sectorul panificație, transport marfă și călători). Activitatea de comerț alimentar și alimentație publică se desfășoară în 62 de societăți comerciale de pe raza orașului Anina.

Fabrica de cherestea (S.C. Best Forest SRL) este societatea privată care ocupă cea mai numeroasă forță de muncă, în jur de 200 persoane.

Pe raza orașului Anina, în cadrul Centrului de Afaceri, își desfășoară activitatea trei societăți comerciale, având ca profil de activitate realizarea de confecții și echipament sportiv: S.C. Reticonf S.A. cu 25 angajați, S.C. Uniusport cu 6 angajați și Moda Vest SRL cu 9 angajați, forța de muncă fiind constituită în procent de 95% din femei.

Printre oportunitățile pentru investitori amintim următoarele: punerea la dispoziția acestora a spațiilor de producție de la fostele unități miniere; a spațiilor de producție de la alte societăți comerciale aflate în dezafectare; a

platourilor amenajate și neamenajate pentru construcția unor hale de producție; a potențialelor spații de cazare pentru practicarea turismului; a blocurilor părăsite din Orașul Nou, pentru care se pot găsi utilități în turism și agrement, producție socială sau activități de producție.

TURISMUL ȘI OBIECTIVE TURISTICE

Turismul este puțin dezvoltat în zona Aninei, fiind destul de aproape de zone turistice consacrate precum Munții Semenic, Cheile Carașului sau Valea Almăjului.

Dintre oportunitățile turistice ale zonei Anina pot fi menționate: Calea ferată Anina – Oravița, Cheile Minișului, Valea Almăjului, Cheile Carașului, Munții Semenic, Parcurile Naționale Cheile Nerei – Beușnița, Domogled-Valea Cernei, Clisura Dunării, formațiunile carstice, oportunitățile oferite de relief pentru practicarea sporturilor de iarnă, silvicultura și agricultura montanică.

O altă oportunitate specifică zonei este posibilitatea parcurgerii unor trasee turistice în circuite mai largi sau mai restrânse. Se pot pune în valoare activități ale modului de viață tradițional: modul de locuire, meșteșugurile, creșterea animalelor, cultivarea terenului, obiceiurile și tradițiile multiculturale.

Zonele de agrement, folosite în special de localnici, sunt cele situate în apropierea lacurilor Buhui, Mărghitaș și Miniș.

STRUCTURI DE SPRIJINIRE A AFACERILOR

În orașul Anina trebuie remarcată existența unui centru de afaceri în cadrul căruia își desfășoară activitatea 14 firme, având un număr total de 78 salariați. Cele mai multe firme sunt orientate către sectorul serviciilor și către activități comerciale.

CULTURĂ ȘI ACTIVITĂȚI RECREATIVE

Cultura din Anina poartă amprenta condițiilor speciale și aparte ale acestei zone. De la întemeierea localității și până în prezent, pe aceste meleaguri au trăit la un loc austrieci, cehi, slovaci, unguri și românii din zonele Oraviței și Văii Almăjului.

Cultura acestor locuri a fost marcată de elemente specifice fiecărui segment etnic al populației, îmbinând particularități ale fiecăreia într-o cultură multietnică. Una dintre cele mai importante și longevive asociații culturale din Anina, este Fanfara orașului, înființată ca fanfară a minierilor.

Principalul nucleu cultural al orașului s-a dezvoltat la Casa de Cultură din Anina, construită în anul 1920 și care din anul 2004 aparține Domeniului Public al Primăriei Anina. În cadrul acesteia funcționează o serie de formații culturale – artistice și se desfășoară activități culturale, după cum urmează: orchestra de muzică populară „Doina Aninei”; soliști vocali de muzică populară; două grupuri vocale de muzică ușoară; cenaclul literar „Virgil Birou”, clubul „Femina”; un cerc de pictură; un cerc de dansuri de societate și dansuri moderne; o bibliotecă cu peste 13.000 de volume.

Nu trebuie neglijată nici activitatea Forumului Democrat German Steierdorf – Anina care are ca principal obiectiv menținerea identității culturale – artistice a populației germane de pe aceste meleaguri.

Orașul Băile Herculane

AȘEZARE GEOGRAFICĂ

Stațiunea Băile Herculane este așezată în partea de sud-est a județului Caraș-Severin, pe malurile râului Cerna. Orașul este situat la 5 km de drumul național DN 60 și de calea ferată internațională Viena-Budapesta-Belgrad-Orșova. Aeroporturile cele mai apropiate se află la Caransebeș (70 km), Craiova (160 km) și Timișoara (170 km).

SCURT ISTORIC

Stațiunea balneoclimaterică este cea mai veche din țară și una dintre cele mai vechi din lume datând de pe vremea războaielor romanilor cu dacii. În urma cercetărilor arheologice, împăratul roman Traian este considerat ctitorul acestor băi romane. Din timpul romanilor au rămas numeroase vestigii: apeducte, băi, tabule votive ridicate ca semne de mulțumire aduse zeilor pentru vindecare, în special lui Hercules, considerat protectorul stațiunii. Începând cu anul 1718, austriecii au reconstruit și modernizat băile din stațiune, precum și băile de acces, edificiile primind amprenta unui stil baroc.

ACTIVITATEA ECONOMICĂ

Turismul este în mod evident liantul oricărei activități economice desfășurate în Băile Herculane. Ponderea numerică cea mai importantă în economia locală o dețin societățile din domeniul comercial, cu aproximativ 62% din total, urmează turismul (18%), serviciile (16,7%), agricultura – exploatarea lemnului (2,30%), industria și construcțiile (<1%). Cei mai mulți operatori de piață sunt societățile de tipul Asociațiilor Familiale (39,5% din total), cu obiect preponderent de activitate în sfera comercială, a turismului și serviciilor. Societățile comerciale cu răspundere limitată (S.R.L.-urile) au o pondere de 36,5% din total, cea mai mare parte a acestora activând în comerț.

SITUAȚIA INVESTIȚIILOR ȘI OPORTUNITAȚI PENTRU INVESTITORI

În funcție de cifra de afaceri și de numărul de salariați pe care îi au, repartizarea numerică pe ramuri de activitate a firmelor din localitatea Băile Herculane, se prezintă astfel: agricultură – 6, industrie – 2, construcții – 1, comerț – 163, servicii – 44, turism – 47.

În ceea ce privește oportunitățile pentru investitori, Primăria Băile Herculane are în vedere câteva acțiuni prioritare dintre care amintim: crearea unei viziuni pentru o dezvoltare durabilă printr-un proces participativ care să implice toate sectoarele comunității locale, elaborarea unui plan strategic și a unui program de măsuri care să aibă la bază utilizarea eficientă a resurselor locale și atragerea unor resurse externe, măsuri active pentru atragerea investitorilor români, dar și străini.

TURISMUL ȘI OBIECTIVE TURISTICE

Stațiunea Băile Herculane face parte din Parcul Național Domogled-Valea Cernei, al doilea ca mărime din țară.

Oferta turistică cuprinde trei componente de bază: resursele turistice, baza tehnico-materială și forța de muncă ocupată în turism. În cadrul resurselor turistice naturale sunt de menționat ansamblul elementelor de relief, izvoarele termale, clima, vegetația, flora și fauna extrem de bogate și diversificate. Câteva peșteri celebre – cum ar fi Grota Haiducilor – se găsesc aici. Ca element distinctiv pot fi amintite alte patru peșteri aflate în apropierea orașului unde, temperatura aerului are valori între 25 - 30°C, fenomen unic în țară și rar în lume.

Potențialul antropoc este reprezentat de vestigiile arheologice și monumente istorice: ruinele stațiunii termale romane-apeducte, băi, tabule votive, statuia lui Hercules turnată în bronz, datând din 1847, podul de piatră de pe râul Cerna din centrul istoric al stațiunii, Biserica Catolică 1838, Biserica Ortodoxă din secolul al XIX-lea, clădirea Cazinoului 1862, azi muzeu al stațiunii, clădirea în stil baroc a gării 1866, Peștera Hoților, cu urme de cultură materială din Paleolitic, Neolitic, Epoca Bronzului și a Fierului.

UNIVERSITĂȚI

În orașul Băile Herculane există filiale ale următoarelor universități: Universitatea Tibiscus – Timișoara și Universitatea Ecologică – București.

CULTURĂ

Pe parcursul unui an calendaristic, în stațiunea Băile Herculane au loc mai multe evenimente culturale – artistice, având semnificație națională, regională sau locală. În funcție de data desfășurării lor amintim: Ziua „Eminescu“ (15 ianuarie), Unirea Principatelor Române (24 ianuarie), Sărbătoarea Mărțișorului (1 martie), Ziua Internațională a Femeii (8 martie), Festivalul „Pinului Negru de Banat“ (1 iunie), Colocviile Naționale „Reflex“ (în intervalul 7–9 iulie), Festivalul Internațional de Folclor „Hercules“ (în intervalul 11–15 iulie), Zilele Orașului Băile Herculane (sărbătoarea are loc în perioada 8 – 10 septembrie).

Printre proiectele de viitor ale autorităților publice locale în domeniul culturii, se numără: reabilitarea clădirii Casino, în care se află Muzeul de istorie „General Nicolae Cena“, reabilitarea imobilului „Vila Elisabeta“ – unde funcționează Biblioteca orașenească „Nicolae Stoica de Hațeg“ și reabilitarea Căminului cultural Pecinișca.

Orașul Bocșa

LOCALIZARE GEOGRAFICĂ

Vechi centru industrial, pionier al metalurgiei fierului în Banat și în același timp al României, Orașul Bocșa este situat în partea de nord-vest a județului Caraș-Severin, pe drumul național DN 58B Reșița – Timișoara, la distanța de 18 km de reședința de județ, municipiul Reșița și la 92 de km de reședința județului vecin, Timiș, orașul Timișoara.

Localitatea este situată pe cursul mijlociu al râului Bârzava, la nord de paralela de 45 de grade, pe partea vestică a munților Carpați, la limita sudică a munților Areniș și la nord de munții Dognecei.

SCURT ISTORIC

Orașul Bocșa ocupă o suprafață totală de 12.157 ha. Teritoriul actualului oraș Bocșa a fost locuit din cele mai vechi timpuri. Prima atestare documentară a orașului datează din secolul al XIV-lea. O altă atestare documentară este de la 1472, sub numele de Bakcsa. Orașul are o istorie zbuciumată, fiind ocupat pe rând de turci și austrieci.

Orașul Bocșa (aproximativ 17.000 locuitori) a luat ființă în 1961 prin reunirea localităților Bocșa Română, Vasiova (atestată din 1437), Neuwerk, Bocșa Montană și Colțan. Actualmente, datorită concentrării locuințelor și unităților socio-economice, orașul este împărțit în trei zone distincte: Bocșa Română, Vasiova și Bocșa Montană (atestată în 1719).

Populația localității în 2002 se cifra la 16.917 locuitori, din care în Bocșa Română 10.332. Sporul natural și cel de migrație au înregistrat, în ultimii ani, valori negative. Populația are o densitate de 1.417 locuitori/kmp intravilan, comparabilă cu a orașelor medii din România și o densitatea de 156 locuitori/kmp dacă luăm în considerare întreaga suprafață aparținând orașului (inclusiv ape, păduri, etc.), mult mai mare decât media județului Caraș Severin (39.1 loc/kmp).

ACTIVITATE ECONOMICĂ

Starea economică actuală este caracterizată de prezența câtorva agenți economici mari (creșterea păsărilor, prelucrarea cărnii, prelucrarea lemnului, industria mobilei, industria textilă și încălțăminte), de prezența unui număr important de agenți economici medii și mici, în special în sfera comerțului și serviciilor. Foarte mulți agenți economici de pe raza orașului Bocșa sunt în topul firmelor din Caraș-Severin pe anul 2006.

Orașul Bocșa are certe perspective de dezvoltare în contextul integrării europene atât prin facilitățile deja create, cât și prin derularea unor investiții cuprinse în Strategia de dezvoltare locală 2007-2013.

SITUAȚIA INVESTIȚIILOR ȘI OPORTUNITĂȚILOR PENTRU INVESTITORI

Orașul Bocșa a beneficiat de statutul de **zonă defavorizată**, care prin facilitățile oferite a creat un cadru instituțional benefic concretizat în înființarea a peste o sută de întreprinderi mici și mijlocii. Domeniile în care orașul Bocșa are o bună reprezentare, ca urmare a efectului de zonă defavorizată, sunt:

industria de echipamente electrice și optice, industria produselor primare, industria metalurgică și a produselor din metal, industria lemnului, industria alimentară, industria mobilei, industria produselor textile, agricultura, construcții, transporturi, servicii și comerț.

De asemenea, un avantaj important îl reprezintă existența unui perimetru construibil în intravilan și extravilan, cu acces la drumul național și la infrastructura locală (apă, gaz, energie electrică). Considerăm că prin corelarea legislației locale cu cea regională și europeană orașul Bocșa oferă investitorilor un cadru avatajos de manifestare a afacerilor atât în interesul orașului, cât și al investitorilor. Totodată, bazați pe tradiția existentă, orașul oferă posibilitatea recrutării de forță de muncă calificată în diferite domenii.

TURISMUL ȘI OBIECTIVE TURISTICE

În ceea ce privește **potențialul turistic** al orașului conexiunile cu alte zone turistice atractive reprezintă un suport real pentru creșterea serviciilor turistice din localitatea Bocșa. Astfel, în jurul orașului Bocșa, la distanțe aproximativ mici, sunt mai multe stațiuni și locuri de agrement: lacul Vârtoape la 8 km, lacul Dănila la 8 km, Muzeul de Mineralogie și Estetica Fierului „Constantin Gruescu” de la Ocna de Fier - 6 km, Lacul Mic și Lacul Mare Dognecea la 24 km, cheile Carașului - la 32 km, stațiunea balneoclimaterică Buziaș la distanță de 50 km, stațiunea Crivaia la 50 km, stațiunea climaterică Seimenic la o distanță de 65 km, stațiunea Trei Ape la o distanță de 70 km.

Dintre obiectivele turistice ale orașului Bocșa amintim: Biserica ortodoxă Bocșa Română, în stil gotic; Biserica ortodoxă Bocșa Vasiova, în stil clasic; Biserica ortodoxă Bocșa Montană, în stil baroc; Mănăstirea Sfântul Ilie de la Izvor, în stil bizantin; Biserica romano-catolică Bocșa Montană, în stil baroc, reconstruită în anul 1840; Biserica catolică Sfântul Mihai, în stilul clasic; Biserica catolică Sfântul Ioan de Nepomuk, în stilul clasic; Capela catolică, în stil baroc, așezarea fortificată “Gruniul Cetații” - cultura Coțofeni, monument istoric, plasat pe valea Smidei, în spatele cantonului silvic; așezarea fortificată și necropola de incinerare (hallstatt) “Dealul Mare” - cultura Coțofeni, monument istoric, plasat la 4 km nord de orașul Bocșa, în dreapta drumului ce duce spre Ramna; cetatea “Buza Turcului”, secolul XIV – XV, monument istoric, plasat la 1 km nord de cartierul Neuwerk; Primăria, monument istoric, secolul al XIX-lea; Școala de Piatră, monument istoric, construită în anul 1840; Halta CFR Bocșa Montană cu parc, monument istoric, secolul al XIX-lea; Turn de alimentare a furnalului, monument istoric, construit 1719-1869; Gara Bocșa Romană, monument istoric, secolul al XIX-lea.

STRUCTURI DE SPRIJINIRE AFACERILOR

Bocșa are posibile zone industriale, atât în intravilanul, cât și în extravilanul orașului, cu posibilități de dezvoltare și de transformare a lor în parcuri industriale.

CULTURĂ ȘI ACTIVITĂȚI RECREATIVE

În Bocșa se desfășoară două festivaluri importante: Festivalul Național al interpreților vocali de muzică populară "Aurelia Fătu Răduțu" - organizat începând din anul 1977 și Festivalul Interjudețean al creatorilor și interpreților de poezie în grai "Tata Oancea" - organizat începând din anul 1976.

Orașul Moldova Nouă

LOCALIZARE GEOGRAFICĂ

Localitatea Moldova Nouă este așezată în partea de sud a județului Caraș-Severin, fiind unul din cele două porturi principale ale Dunării, în sectorul Baziaș – Orșova.

Orașul este situat la poalele munților Locvei – Gorganul, are o suprafață administrativă de 14.600 ha, fiind o tradițională comunitate minieră, actualmente într-o situație socio-culturală dificilă, datorită restrângerii activității miniere. Se învecinează la sud, pe toată lungimea teritoriului, cu fluviul Dunărea, care formează granița naturală cu Serbia.

Moldova Nouă ocupă o poziție importantă în partea de vest a Defileului Dunării. Are în componență patru localități: Moldova Nouă, Măcești, Moldova Veche și Moldovița.

SCURT ISTORIC

Epoca neolitică este atestată printr-un număr mare de descoperiri arheologice în hotarul localității Moldova Veche. Majoritatea obiectelor descoperite dovedesc că de-a lungul întregii epoci, diferiții purtători ai culturilor neolitice au avut ca ocupație de bază agricultura, creșterea vitelor, pescuitul și olăritul. După cucerirea Daciei de către romani a început o nouă epocă, care a dus la intensificarea vieții economice și valorificarea bogățiilor din zonă. Astfel, în zona “Ogașul Băieșului” au fost descoperite urme de epocă romană, fapt ce confirmă extragerea și prelucrarea minereului de cupru.

În raza localității Moldova Veche, de-a lungul Dunării au fost semnalate așezări de epocă feudală din secolele VII-X (bordeie, fragmente de vase, monede). Pentru prima dată se amintește în scris de Moldova Nouă în recensământul din 1777, având 32 de case și aparținând Districtului Palanca cu numirea de Pozniazi. Pe harta din 1723 este trecută cu numele de Pesnak și abia în anul 1761 este trecută cu numele de Bosneak. În anul 1730 F.Griselini o numește Bosneac.

În secolul al XVIII-lea pe harta din Viena, este trecută cu numele Banya Moldova, adică Mina Moldova, iar în Cartea Funduară din 1908 este trecută cu numele Neu Moldova, adică Moldova Nouă.

ACTIVITATEA ECONOMICĂ

În viața economică a orașului, pe lângă SC Moldomin SA – întreprindere minieră cu ponderea economică cea mai mare, aflată în proces de lichidare, sunt implicate și firme cu capital de stat și capital privat, acestea din urmă fiind atât societăți mixte, cât și societăți autohtone.

Datorită faptului că este o zonă împădurită s-a practicat și se practică exploatarea forestieră. Principalele activități ce pot susține economic această comunitate dezavantajată sunt pescuitul și turismul.

SITUAȚIA INVESTIȚIILOR ȘI OPORTUNITĂȚI PENTRU INVESTITORI

O contabilizare a agenților economici care își desfășoară activitatea în principalele sectoare economice, relevă o preponderență a celor din comerț: comerț (190), construcții (8), industrie (7), transport (4) și agricultură (2).

Punctul forte al localității Moldova Nouă este reprezentat de prezența portului la fluviul Dunărea. Pe Dunăre se găsește și punctul de trecere a frontierei cu Serbia. Ca și oportunități pentru investitori trebuie amintite:

- zonă monoindustrială de minerit cu facilitățile oferite de Legea nr. 129/1998, republicată cu modificările și completările ulterioare;
- forță de muncă ieftină și calificată;
- prețuri atractive pentru închiriere/concesionare terenuri și spații;
- Primăria orașului Moldova Nouă a elaborat o strategie de dezvoltare în cadrul căreia au fost concesionate terenuri în vederea înființării unui Parc Industrial.

Guvernul României a început reabilitarea portului vamal de călători și marfă Moldova Veche, ceea ce va duce la eliminarea celui mai important obstacol în dezvoltarea zonei – izolarea.

TURISMUL ȘI OBIECTIVE TURISTICE

Principalele resurse turistice din zonă sunt: Dunărea și Clisura Dunării, Ostrovul „Decebal”, peșterile Grota Haiducească și Gaura cu Muscă, abrupturile calcaroase, rezervația mixtă „Valea Mare”. Câteva puncte tari recomandă această zonă ca potențială destinație turistică: complexitate mare de resurse naturale; populația deosebit de ospitalieră și prietenoasă; libertatea relativ mare de acțiune a turiștilor activi; regiunea deține o pondere ridicată din piața turismului de afaceri și de tranzit; localitatea este străbătută de DN 57; natura în mare parte neatinsă și nepoluată; defileul Dunării și variate fenomene carstice; folclorul și tradițiile culinare ale regiunii; lacuri de acumulare parțial sau deloc amenajate, Defileul Dunării, Cheile Nerei, variate fenomene carstice; zone protejate cu suprafețe întinse (rezervații naturale, parcuri, etc.).

STRUCTURI DE SPRIJINIRE A AFACERILOR

În prezent, în localitatea Moldova Nouă există un centru de Afaceri și este în derulare înființarea unui Parc Industrial.

CULTURĂ ȘI ACTIVITĂȚI RECREATIVE

Principalele manifestări culturale sunt: Zilele Culturii și Ziua Vârstei a 3-a; Sărbători populare/câmpenești: Măsuratul oilor, Ziua minerului; tradiții și obiceiuri locale: Fășancii, Nedei localități aparținătoare; ansambluri și formații de muzică și dansuri populare tradiționale, coruri sătești: formație de muzică și dansuri populare sârbești.

Orașul Oravița

LOCALIZAREA GEOGRAFICĂ

Orașul Oravița este amplasat în partea de sud-vest a județului Caraș-Severin, în preajma paralelei de 45°, având o suprafață totală de 164,16 km² și are în componența sa două localități: Ciclova Montană, Marila și patru sate aparținătoare: Broșteni, Răchitova, Brădișorul de Jos și Agadici.

Localitatea se învecinează la 20 km spre est cu orașul Anina, la 49 km spre nord-vest cu municipiul Reșița, la 48 km spre sud cu orașul Moldova Nouă, la 105 km spre nord-vest cu municipiul Timișoara. La 18 km spre sud se află punctul de control vamal și de frontieră – Naidăș, prin care se face legătura cu Republica Serbia.

SCURT ISTORIC

Anul 1697 este data primei mențiuni documentare a așezării care, desigur, e un habitat mai vechi.

Oravița, a avut rang de *civitas*, la 1334, *castrum* la 1387, iarăși *civitas* la 1403, apoi *castellum* la 1440, 1443 și 1459 și din nou *castrum*, la 1587. *Kursumlja* e denumirea turcizată în documentele din vremea administrării osmane a ținutului iar Oravița (*Orawitza*), denumirea germanizată de austrieci.

ACTIVITATE ECONOMICĂ

Ultimii 50 de ani de evoluție a orașului s-au materializat în înființarea și dezvoltarea Exploatării Miniera Banat-Oravița, care a avut ca obiect de activitate: mineritul, specializat în extragerea uraniului la Ciudanovița și Lișava, exploatarea și prelucrarea primară a lemnului prin fostul UFET Oravița, mici ateliere meșteșugărești și de prestări de servicii în sistemul cooperatist.

Perioada de după anul 1989 a însemnat o cotitură în evoluția orașului și a localităților aparținătoare, prin disponibilizarea masivă a muncitorilor din minerit și apoi ca urmare a închiderii platformei de la Termocentrala de la Crivina. Problema care a apărut a fost cea specifică tuturor fostelor zone monoindustriale, legată de excedentul de forță de muncă, care nu a putut fi absorbit.

Activitatea economică în orașul Oravița se axează în special pe prelucrarea și exploatarea lemnului, dată fiind poziția orașului, preponderent montană. Într-un procent mai scăzut se înregistrează și societăți cu alte domenii de activitate: prelucrarea laptelui, transport, turism, servicii publice, construcții, etc.

SITUAȚIA INVESTIȚIILOR ȘI OPORTUNITĂȚI PENTRU INVESTITORI

În prezent, la nivelul orașului sunt înregistrați un număr de 155 agenți economici privați. Raportat la cerințele pieței forței de muncă, tendința de ocupare a acesteia este preponderent în sectorul agricol și în cel al prestărilor de servicii.

În ceea ce privește oportunitățile pentru investitori menționăm:

- orașul este cuprins în Proiectul de Închidere a Minelor, Refacerea Mediului și Regenerare Socio-Economică, a cărui finalizarea va avea efecte asupra stării actuale a infrastructurii sociale, economice, de transport. Se vor avea în vedere lucrări precum: alimentare cu apă, canalizare, stație de epurare, reparații capitale la clădiri de patrimoniu, cămine culturale, spitale, școli, piețe publice;

- existența unei infrastructuri consolidate constituite de traversarea orașului de două drumuri naționale, o gară, 48 Km până la portul pe Dunăre de la Moldova Nouă, 19 km până la punctul de trecerea frontierei de la Naidaș;

- forță de muncă disponibilă, inclusiv cu înaltă calificare;

- resurse naturale insuficient valorificate: piatră de var, tuf calcaros, granit, lemn.

TURISMUL ȘI OBIECTIVE TURISTICE

Oravița oferă o serie de obiective de real interes turistic: **Teatrul Vechi Mihai Eminescu**, monument istoric de artă și arhitectură, cel mai vechi edificiu teatral din spațiul culturii românești, fondat la 1817, realizat în stilul barocului vienez (barocul târziu). Imită la scară mică vechiul Burgtheater din Viena care, fiind dezafectat la anii 1890, sporește importanța edificiului din Oravița care, în acest caz, nu mai este *copie* ci *original*; **Cea mai veche farmacie montanistică (Minieră)** din România, fondată la 1763 de Edward Winter ca „farmacie de mână”. Azi, Muzeul de Istoria Farmaciei Montanistice, deține mobilier, instrumentar farmaceutic de la finele veacului XVII (1682) și până la anii 1950; **Cea mai veche cale ferată montană din țară**: Oravița – Iam – Iasenova – Vrăcevgai – Baziaș (16 km, Lișava-Oravița și 62,5 km Oravița -Baziaș, 78,5 km total), inaugurată pentru transportul de marfă la 20/30 august 1854, iar pentru călători la 1 noiembrie 1856. De asemenea, calea ferată de munte Oravița - Anina a intrat în folosință la 15 decembrie 1863 pentru transportul de mărfuri și la 4 aprilie 1869 pentru persoane, fiind cea dintâi dintre construcțiile feroviare de munte din sistemul românesc iar cronologic a patra cale ferată din țara noastră ; **Gara Oraviței** e prima gară cu lift - pasaj pentru acces la peronul situat mai sus de nivelul străzii, dacă nu cumva e prima clădire pentru o stație de cale ferată din țară; **Mănăstirea ”Călugăra”** întemeiată în 1859, pe locul unei străvechi chilii monahale. Construcția bisericii actuale s-a terminat în 1861. Iconostasul este sculptat de Aurel Cotârlă din Oravița și pictat de N. Popovici în 1943; **Pădurea de liliac**, face parte din rezervația naturală Valea Ciclovei, este perfect asemănătoare cu Pădurea de liliac de la Ponoare, jud. Mehedinți.

CULTURĂ ȘI ACTIVITĂȚI RECREATIVE

Construită pe structura celui de-al doilea cinematograf din Banat - Casa Belgrader cu primele proiecții în 1913 - Casa de Cultură Oravița găzduiește și organizează: concursul "George Motoia Craiu", Tabăra Internațională de Creație Literară – Zilele Eminescu la Oravița (concurs național de creație literară), Editarea revistei literare *Confluențe*, Cenaclul literar "Mihai Novac" coordonat de poetul Gheorghe Azap.

În Oravița funcționează și câteva ansambluri folclorice: Ansamblu de cântece și dansuri „Hora Carașului“, Ansamblul Țigănesc de cântece și dansuri „Porumbelii de Aur“, Taraful Casei de cultură.

Orașul Oțelu Roșu

LOCALIZARE GEOGRAFICĂ

Orașul Oțelu Roșu este așezat pe o terasă aluvionară, la altitudinea de 268 m, situat în nord-estul județului Caraș-Severin având ca vecinătăți orașele Caransebeș, la 20 km distanță și orașul Hațeg, la 50 km distanță.

În alcătuirea orașului Oțelu Roșu intră localitatea componentă Cireșa și satul aparținător Mal.

SCURT ISTORIC

Localitatea Ohaba Bistra pe vatra căreia s-a format actualul oraș, este pomenită în documentele vremii încă din sec. al XIV-lea, când se menționează cu denumirea de Bisthere sau Bistra (21.XII. 1458).

Începând din 1762 se formează regimentele grănicești alcătuite din țărani liberi. În 1768 ia ființă la Ohaba Bistra, Compania regimentului de grăniceri Vlaho Ilinic. În fosta clădire își are sediul, astăzi, Ocolul Silvic.

În perimetrul așezării Ohaba Bistra, pe malul drept al râului Bistra în apropierea dealului Ferdinandsberg apar în jurul anului 1795 primele ateliere de prelucrare a fierului. Forța de muncă calificată este adusă de la Reșița și Bocșa. Astfel, se formează o colonie care va sta la baza viitoarei localități Ferdinandsberg. La început așezarea nu avea vatră proprie, această parte fiind cumpărată de la Satul Mal pentru suma de 200 Florini, restul vetrei fiind cumpărată de la comuna Ohaba Bistra. Datorită dezvoltării economice a noii așezări, noua colonie se mărește, documentele atestând existența a două așezări distincte: Ohaba Bistra și Ferdinandsberg. În timpul celui de-al doilea război mondial, datorită greutăților economice, administrația celor două localități Ohaba Bistra și Ferdinand-Bistra, iar după 1945, cele două comune revina la forma inițială. Regimul comunist schimbă denumirea localității la 8 iunie 1948 în Oțelu Roșu, iar în 1960 este decretat oraș.

ACTIVITATEA ECONOMICĂ

În profilul economic al localității, dominantă a rămas industria siderurgică, care se desfășoară pe platforma industrială situată între râul Bistra și versantul împădurit, obiectul de activitate fiind valorificarea fierului vechi.

Au luat ființă societăți comerciale care au ca obiect de activitate confecții metalice, ateliere de prelucrare a lemnului, marmorei, fabrici de pâine, abator de animale etc.

Transportul public este asigurat de firme locale particulare, dotate cu microbuze.

Prestările de servicii în domeniile: construcții, service auto, vulcanizare. Servicii: Electrica, Distrigaz, Unitatea de Pompieri, B.R.D., Filiala B.C.R., societăți de asigurări.

SITUAȚIA INVESTIȚIILOR ȘI OPORTUNITĂȚI PENTRU INVESTITORI

Potențialilor investitori, primăria orașului le pune la dispoziție fișe cu personal calificat pe categorii de meserii.

Investitorii pot beneficia de reducerea sau scutirea taxelor și impozitelor locale pe o perioadă determinată nedeterminată / nedeterminată / stabilită de comun acord.

Platforma industrială Gai în suprafață de 150 ha, suprafața întinsă poate fi pusă la dispoziția potențialilor investitori. Această zonă beneficiază de căi de acces, posibilități de racordare la utilități:

- energie electrică,
- gaz metan,
- apă potabilă și canalizare.

TURISMUL ȘI OBIECTIVE TURISTICE

În ceea ce privește sectorul turism, în momentul de față nu există o dezvoltare semnificativă.

CULTURĂ ȘI ACTIVITĂȚI RECREATIVE

La nivel de oraș funcționează o casă de cultură, 2 cămine culturale (unul în cartierul Cireșa; unul în satul aparținător Mal).

Casa de cultură are un ansamblu de cântece și dansuri populare “Iedera”, cenaclul Lira, cineclubul Oțelu Roșu, asociația creatorilor de artă Amicizia Banat, fanfara orașului Oțelu Roșu.

C) Scurtă descriere a localităților din Județul Hunedoara

Municipiul Deva

LOCALIZARE GEOGRAFICĂ

Deva, reședință a județului Hunedoara, este situat în partea centrală a județului Hunedoara, între Munții Apuseni și Munții Poiana Ruscăi, de partea stângă a râului Mureș, la 187 m altitudine.

Municipiul Deva este străbătut de o rețea de drumuri care leagă între ele localitățile principale. Prin municipiul Deva trec drumul european E 68, care străbate țara de la Arad - Deva - Oraștie - Sibiu - Brașov – București, și drumul european E 69 care face legătura între Deva și Oradea.

SCURT ISTORIC

Prima atestare a Devei datează din 1269, cu toate că numeroase vestigii, în mare parte conservate la Muzeul Județean Hunedoara, demonstrează că localitatea datează din neolitic, din epoca pietrei șlefuite (5500-2500 î.e.n.). Numele DEVA se consideră că provine din cuvântul dac "dava" însemnând fortăreață sau cetate.

În anul 1453, Iancu de Hunedoara primește o danie, din partea regelui Ladislau I, Cetatea Devei, fapt care va conduce la o dezvoltare deosebită a localității.

Anul 1550 marchează o primă descriere a târgului Deva, după o luptă dată de Ioan Torok, castelan de Hunedoara, împotriva turcilor, menționându-se existența unor bariere care constituiau un sistem de apărare.

În secolul XVI, năvălirea repetată în zonă a turcilor, provoacă o decădere a localității, Deva fiind devastată în timpul atacurilor din 1550, 1552 și 1557.

Sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului XX au marcat o etapă de prosperitate, Deva reprezentând reședința pentru mulți capitaliști care au investit fonduri în zonele Hunedoara, Călan și Munții Apuseni.

Odată cu noua organizare administrativă a țării din 1968, Deva devine reședința actualului județ Hunedoara.

ACTIVITATEA ECONOMICĂ

În localitatea Deva a existat o puternică industrie bazată pe sectorul minier (utilaje necesare mineritului și confecții metalice), în prezent întreprinderile, în mare parte, și-au închis porțile sau se află în faza de privatizare, datorită restructurării acestui sector.

Într-o continuă dezvoltare se află sectoare care sunt reprezentate de firme private, cum ar fi prelucrarea lemnului, materiale de construcții, industria alimentară (panificație și prelucrarea cărnii), construcții, industria vehiculelor și componentelor auto, centre logistice pentru transport de marfă containerizat, servicii bancare, asigurări, servicii de transport marfă și călători. Se menține la un nivel competitiv și producția de energie electrică și termică.

SITUAȚIA INVESTIȚIILOR ȘI OPORTUNITĂȚI PENTRU INVESTITORI

În prezent există în Deva 2324 firme private și de stat, și o puternică comunitate a IMM –urilor.

Orașul Deva dispune de un mare potențial de atragere a investitorilor străini, datorită unor avantaje pe care le are:

- infrastructură bine dezvoltată (drumuri de acces, șosele, rețele de telefonie);
- forță de muncă calificată și disponibilă pentru diferite domenii economice;
- poziționare ușor accesibilă, fiind situat la 120 de km de Sibiu, la 170 de km de Timișoara, 160 de km de Arad și 160 de km de Cluj Napoca și la 200 de km de granița cu Ungaria;
- Terenuri (pentru vânzare, închiriere, arendare) și imobile (pentru producție și activități comerciale);
- Punct important de plecare pentru diferite trasee turistice : Sarmizegetusa, Munții Retezat, Geoagiu-Băi, Vața de Jos, Țebea, Mănăstirea Prislop, Câmpul lui Neag, Straja, Brad și însăși orașul este un punct turistic important.

TURISMUL ȘI OBIECTIVE TURISTICE

În orașul Deva se pot admira obiective turistice naturale: Cetatea Devei (stârnind interesul vizitatorilor atât prin ruinele ei cât și prin poziția sa care domină orașul), Parcul Cetății Deva, Dealul Cetății Deva (rezervație naturală), Pădurea Bejan (cu diverse specii de stejar, printre care, unic în Europa - Stejarul pufos), Cabana și Pădurea Căprioara.

Dintre obiectivele turistice antropice se pot aminti: Muzeul Civilizației Dacice și Romane, Mănăstirea Franciscană, Catedrala Ortodoxă “Sfântul Nicolae”, Catedrala Ortodoxă “Bunavestire”, Turnul vechii biserici ortodoxe, Biserica romano-catolică “Sfântul Anton”, Biserica Reformată, Sinagoga (Biserica Evreiască).

Rețeaua unităților de cazare cuprinde hoteluri și vile având categoria de 2, 3 și 4 stele: Decebal, Deva, Sarmis, Venus, Paradis.

STRUCTURI DE SPRIJINIRE A AFACERILOR

În orașul Deva funcționează Camera de Comerț și Industrie a județului Hunedoara care, desfășoară activități de sprijinire a afacerilor prin organizarea de cursuri de calificare și perfecționare în dezvoltarea afacerilor, comerț exterior, management, marketing, implementarea sistemelor de management al calității și mediului, comunicare în limbi străine, audit, contabilitate, prin furnizarea de consultanță juridică și de afaceri, prin organizarea de târguri și expoziții pe domenii specifice sau generale, prin organizarea de conferințe, seminarii și misiuni economice și prin editarea și distribuirea de materiale promoționale cu firmele din județ în vederea identificării de noi parteneri de afaceri.

Există, de asemenea, „Consiliul Regional al Întreprinderilor Private Mici și Mijlocii Deva”, un centru de afaceri „Centrul de afaceri MASTER”, și „Asociația oamenilor de afaceri” din Deva, precum și diferite firme de

consultanță care prin activitatea desfășurată vin în sprijinul oamenilor de afaceri din Deva.

UNIVERSITĂȚI

În orașul Deva, funcționează Universitatea Ecologică "Traian" Deva, cu următoarele facultăți: Economia comerțului, turismului și serviciilor; Relații Economice Internaționale; Informatică; o filială a Academiei de Studii Economice București - învățământ la distanță, cu următoarele facultăți: Finanțe, Asigurări, Bănci și Burse de Valori, Contabilitate și Informatică de Gestiune, Comerț; o filială a Universității "Vasile Goldiș" din Arad, cu facultăți precum: Drept și Administrație publică; o filială a Universității "Spiru Haret" București - învățământ la distanță; o filială a Universității din Petroșani, cu Facultatea de Științe.

CULTURĂ ȘI ACTIVITĂȚI RECREATIVE

În 1949, în Piața Unirii s-au pus bazele Ateneului Popular "Ilie Pintilie", care avea și o bibliotecă. Aceasta funcționează din 1993, de Biblioteca "Ovid Densușianu".

În anul 1963 și-a început activitatea Teatrul de Estrada. În prezent, teatrul este cunoscut sub numele de Teatrul de Artă Dramatică.

În 1960 s-a construit Cinematograful Patria.

Un eveniment important pentru dezvoltarea culturii l-a constituit darea în folosință în anul 1975 a noii Case de Cultură, care dispune de o sală de spectacol cu 500 de locuri și o sală pentru simpozioane cu 100 de locuri.

În cadrul Liceului cu Program Sportiv Deva a fost construită o sală de sport olimpică, unde se efectuează pregătirea echipei naționale de gimnastică feminină. Aici s-au antrenat gimnaste de renume mondial, campioane mondiale și olimpice.

Activitatea elevilor din școli se continuă prin activități extrașcolare în cadrul Palatului Copiilor și Clubului Școlar Sportiv (întemeiat în 1954).

Municipiul Hunedoara

LOCALIZARE GEOGRAFICĂ

Municipiul Hunedoara este situat în mijlocul județului și se află la poalele Munților Poiana Ruscă, în zona confluentei râului Cerna cu pârâul Zlaști, la o distanță de 19 km de municipiul Deva, 19 km de orașul Simeria și 9 km de orașul Călan.

Ca unitate *administrativ-teritorială*, municipiul este format din localitățile Hunedoara, Răcăștie, Groș, Boș, Zlaști, Buituri și Hășdat. Municipiul Hunedoara ocupă o suprafață de 9.743 ha, circa 2% din suprafața județului cu același nume.

Localitatea este străbătută de DJ 687 (Sântuhalm – Hunedoara) drum național care face legătura cu drumul European E68 ce străbate localitățile Arad - Deva - Orăștie - Sibiu - Brașov - București și drumuri județene care fac legătura între Hunedoara și Călan, respectiv Hunedoara și Hațeg.

SCURT ISTORIC

Atestată documentar în anul 1265 sub numele de Hugnod, conform registrului de dijme papale, Hunedoara cunoaște o dezvoltare impetuoasă și va juca un rol important în istoria României.

Coriolon Suciu prezintă în dicționarul său etimologic formele sub care apare Hunedoara în documentele maghiare medievale: Hungnod, Hunod, Hunad (1278), Honad (1331), Hunada (1334), Hunyad (1336), Huniod („Comes de Huniod” în 1341), Hunzadvar, Vajda-Hunyad.

După al doilea război mondial, industria hunedoreană a cunoscut o dezvoltare fără precedent. În preajma revoluției din 1989, în Hunedoara, se produceau peste 3 milioane tone de oțel, peste 2 milioane tone cocs metalurgic, încălțăminte, tricotaje etc. Această dezvoltare a atras forța de muncă și astfel populația orașului a ajuns la un maximum de 89.000 locuitori.

ACTIVITATE ECONOMICĂ

Din punct de vedere economic, zona are caracter industrial, activitatea din siderurgie și din ramurile care o deservesc reprezentând peste 65% din valoarea producției industriale. Principalele ramuri industriale prezente în municipiu sunt siderurgia, exploatarea și prelucrarea lemnului, industria componentelor auto, și industria ușoară (confecții textile și din piele, încălțăminte și tricotaje), industria alimentară și artizanatul.

SITUAȚIA INVESTIȚIILOR ȘI OPORTUNITĂȚILOR PENTRU INVESTITORI

În municipiul Hunedoara există o serie de zone care pot constitui adevărate oportunități pentru investitori: suprafața “Eco Sid”, situată în zona siderurgică din oraș cu o suprafață de 152 ha și fostele unități militare, cu o suprafață de 78 ha.

După reabilitarea terenurilor pe care s-au aflat capacități de producție puternic poluante, terenul va dispune de servicii de infrastructură (energie electrică, gaz metan, apă potabilă, canalizare, căi de acces, cale ferată,

telefonie) precum și servicii generale (protecție și pază, servicii poștale, servicii medicale, alimentație publică, întreținerea terenului).

TURISMUL ȘI OBIECTIVELE TURISTICE

Principalele obiective turistice sunt:

- *Castelul Corvinilor* (castel medieval din secolul al XV-lea), este cel mai important monument de arhitectură gotică din România și este unul dintre cele mai atractive monumente din Europa.
- *Biserica Sfântul Nicolae* a fost construită după 1458, în baza aprobării date de către Matei Corvin sârbilor și valahilor de a-și construi o biserică, pe locul unei biserici distruse în 1450, din inițiativa călugărului catolic Capistrano.
- În *Vadu Dobrii*, prin amplasamentul montan cu diferitele resurse naturale de care dispune se poate oferi un pachet turistic atractiv pentru odihnă și relaxare, în cadrul căruia se pot îmbina elemente de turism pentru sport și turism cultural în zona Pădurenilor, care reprezintă un adevărat tezaur etnografic.

STRUCTURI DE SPRIJINIRE A AFACERILOR

În municipiul Hunedoara există un parc industrial, a cărei suprafață totală de 19,3 ha va fi parcelată. Aceste parcele vor fi concesionate și ulterior realizării investiției, vândute potențialilor investitori, în conformitate cu legislația românească. Până în prezent au fost alocate investitorilor peste 30% din suprafețele disponibile, parcele pe care a început construirea facilităților de producție.

UNIVERSITĂȚI

Învățământul superior este reprezentat în Hunedoara prin: Facultatea de Inginerie Hunedoara, parte integrantă a Universității Politehnice Timișoara; o filială a Universității "Lucian Blaga" Sibiu, cu diverse specializări: științe juridice și administrative, științe economice; o filială a Universității de Vest „Vasile Goldiș” Arad, cu diverse specializări: științe administrative, științe economice, psihologie, limbi străine.

CULTURĂ ȘI ACTIVITĂȚI RECREATIVE

În cadrul Casei de Cultură a municipiului Hunedoara sunt susținute activități culturale artistice ale ansamblului folcloric "Hațegana", spectacole ale trupei de teatru locale, reprezentații ale Teatrului "I.D. Sârbu" din Petroșani și alte teatre din țară, reprezentații ale trupei de dansuri moderne a Clubului Copiilor.

Galeria de Arte din municipiu găzduiește expoziții de pictură, sculptură, gravură și foto.

Posibilități de petrecere a timpului liber: bazin de înot; săli de fitness; cazinou; Grădina Zoologică; trasee turistice: Hunedoara – Lacul Cinciș (la 8 km de oraș), Hunedoara – Râușor (la 50 km), Hunedoara – Valea Roatei (la 15 km), Hunedoara – Boș (la 11 km, pe șoseaua spre Cerbăl; dispune de camping cu camere și căsuțe, restaurant, piscină, teren pentru tenis de câmp), Hunedoara – Govăjdie (18 km, pe șoseaua care străbate localitățile Teliuc și Plosca, unde se afla cel mai vechi furnal care a funcționat în Europa).

Municipiul Brad

LOCALIZARE GEOGRAFICĂ

Municipiul Brad este situat în partea central-vestică a României, este intersectat de paralela de 46 grade latitudine nordică și de meridianul de 23 grade longitudine estică.

Din punct de vedere geomorfologic, Bradul este situat în depresiunea Zărand, pe cursul superior al râului Crișul Alb, între munții Metaliferi și munții Biharia, la o altitudine de 280 m.

Satele aparținătoare sunt: Mesteacă, Tărățel, Ruda Brad, Valea Brad și Potingani.

Principalele căi de acces sunt: DN 76, ce face legătura între Deva și Oradea; DN 74, ce face legătura cu Abrud-Câmpeni; și calea ferată Brad-Arad, ce face legătura cu județele Arad și Bihor.

SCURT ISTORIC

Într-un document din 1445 este pomenit pentru prima oară, numele maghiarizat al Bradului: Fenyopataka (feno=brad; patak=vale). Se pare, însă, că atestarea documentară a Bradului este anterioară anului 1445, probabil din secolul al XIII-lea, de când se cunoaște existența familiei Brady, care și-a luat numele de la această localitate.

Bradul este menționat ca centru administrativ în anul 1600, la trecerea lui Mihai Viteazul spre Praga, după înfrângerea de la Mirăslău. În 1784, Bradul devine centru al luptei țăranilor asupriți conduși de Horea, Cloșca și Crișan.

La 1 aprilie 1927 Bradul devine comună urbană (oraș) - în care funcționau toate instituțiile de drept ale statului.

La 1 ianuarie 1930 Bradul revine la statutul de comună, iar în 1 aprilie 1941 este decretat definitiv **oraș** (comună urbană).

Perioada 1946-1989 se evidențiază prin instaurarea și consolidarea comunismului, devenind un important centru muncitoresc, cu puternic profil economic și industrial.

În 17 decembrie 1995, Bradul a devenit **municipiu**.

ACTIVITATEA ECONOMICĂ

În economia municipiului Brad o parte importantă o deținea industria, și anume industria minieră și cea de confecții metalice. Dintr-o zonă monoindustrială, Bradul s-a transformat într-un municipiu cu un mediu de afaceri atractiv pentru investitorii străini și autohtoni.

În sectorul privat activitatea este orientată spre industria alimentară, produse de panificație și patiserie, abatoare și preparate din carne, servicii de transport marfă și călători, prelucrarea lemnului și comerț, prestări servicii către populație, fiind înregistrate 304 societăți comerciale și 53 asociații familiale și persoane fizice autorizate.

Agricultura, pe lângă industrie, reprezintă un punct forte pentru zonă, în special în ceea ce privește creșterea animalelor și pomicultura. Creșterea animalelor reprezintă o tradiție în zonă, fiind cunoscute manifestările pentru revigorarea rasei bovine „Pinzgau de Transilvania”.

Sectorul IMM-urilor a cunoscut în perioada 1990-2000, o importanță dezvoltare în cadrul economiei localității. Din totalul firmelor înregistrate la registrul comerțului, 89% reprezintă sectorul întreprinderilor mici și mijlocii. Tendința de creștere a acestui sector constituie un potențial important pentru această comunitate.

SITUAȚIA INVESTIȚIILOR ȘI OPORTUNITĂȚI PENTRU INVESTITORI

Principalele oportunități ale municipiului Brad sunt: poziționarea geografică în vestul țării; potențialul economic al zonei; resursele bogate ale solului; gradul de urbanizare și industrializare; intensele schimburi comerciale cu statele vecine; receptivitatea locuitorilor, gradul de civilizație; forță de muncă numeroasă, tânără, calificată profesional; disponibilitatea autorităților locale de a negocia cu posibili investitori, dacă prin investițiile lor se creează locuri de muncă; oportunitatea de a găsi personal calificat și bine pregătit, care nu mai necesită pregătire sau doar mici recalificări; oamenii de afaceri existenți sunt dispuși și doresc asocierea cu firme puternice sau cu eventualii investitori; sistem bancar echilibrat și fiscalitate redusă.

TURISMUL ȘI OBIECTIVE TURISTICE

Țara Zărandului se remarcă și prin pitorescul specific, care atrage practicarea turismului, implicit crearea unor spații de cazare pentru turiști (existența a 4 pensiuni turistice).

În zonă există un cadru montan, deosebit de favorabil practicării sporturilor de iarnă, un relief diversificat, ideal pentru expediții turistice, popasuri în natură, o bogată rețea de monumente istorice, arheologice și muzee, lucruri ce contribuie la un puternic turism cultural, izvoare de ape minerale și termale din împrejurimi, valorificate prin stațiunea balneară Vața-Băi.

STRUCTURI DE SPRIJINIRE A AFACERILOR

În municipiul Brad funcționează centrul de afaceri Alpha.

UNIVERSITĂȚI

În municipiul Brad funcționează filiala Universității „Vasile Goldiș” Arad, cu Facultatea de Științe Economice.

CULTURĂ ȘI ACTIVITĂȚI RECREATIVE

Pe teritoriul municipiului Brad sunt amenajate zone verzi de diferite categorii: zone verzi aferente clădirilor de locuit, instituțiilor, parcuri de cartier, rondouri florale și parcuri centrale. Prezența deșeurilor menajere, precum și a resturilor vegetale pe aceste suprafețe este destul de redusă.

În municipiul Brad există un Club al Copiilor vestit în țară pentru numeroasele demonstrații și premii obținute la aerodelism.

Casa de cultură Brad, ce este dotată cu 100 de locuri, organizează anual festivaluri de folclor, seminarii și informări culturale.

În Brad pot fi vizitate: „Muzeul Aurului” Brad, muzeu de interes național; „Muzeul de Etnografie și Folclor”; galeria de mină „Treptele romane” de la Ruda Brad; „Troita și obeliscul” de la Mesteacăn, locul de unde în 1784 s-au declanșat luptele conduse de Horia, Cloșca și Crișan.

Municipiul Lupeni

LOCALIZARE GEOGRAFICĂ

Municipiul Lupeni ocupă un loc important în peisajul geografic natural al Văii Jiului și al județului Hunedoara fiind situat în partea de vest a depresiunii Văii Jiului, în apropierea colțului sud-estic al județului Hunedoara. Este atestat pentru prima dată în anul 1770. Este așezat paralel cu râul Jiul de Vest, fiind străjuit de două șiruri de munți, **Munții Retezat** și **Munții Vâlcanului**, dând localității o formă alungită.

Municipiul Lupeni este situat la poalele Munților Vâlcan, munți situați în sectorul sud-vestic al Carpaților Meridionali și care împreună cu Munții Mehedinți închid la sud arcul carpatic cuprins între râul Jiu și fluviul Dunărea. În partea de est a acestora se remarcă grupul înălțimilor Straja, Negri și Mutu aparținând municipiului Lupeni și beneficiind de un relief montan complex, foarte pitoresc, cu culmi și vârfuri alpine, un obiectiv turistic important în zonă.

Vecinii municipiului Lupeni sunt: la est municipiul Vulcan, la vest orașul Uricani, la sud județul Gorj și la nord comuna Baru.

SCURT ISTORIC

Atestat documentar pentru prima dată în anul 1770, municipiul Lupeni are în prezent o populație de 32.852 locuitori și s-a format grație pășunilor și fânețelor bogate, care au atras importante migrații ale populațiilor din Valea Streiului și Țara Hațegului.

După 1840, au demarat însă explorările miniere, companiile străine care dețineau diferite perimetre miniere au adus mineri polonezi, cehi, austrieci, slovaci, maghiari și români din Munții Apuseni sau Baia-Mare, fapt care a generat numeroase schimbări atât pe plan economic cât și demografic și social.

Municipiul Lupeni a devenit cel mai mare, producător de cărbune cocsificabil din țară, cu o dezvoltare monoindustrială (80% din populație trăind din minerit sau alte activități conexe). Exploatarea industrială a zăcămintului de ulei a determinat, începând cu anul 1881, apariția coloniilor de muncitori, o astfel de colonie păstrându-se și în prezent. Dezvoltarea economică și creșterea numărului populației a impus schimbarea aspectului urbanistic, coloniile fiind înlocuite cu cartiere noi de locuințe, extinse pe verticală, cu spații comerciale, zone verzi și parcuri de joacă pentru copii.

În anul 1941, Lupeniul a fost declarat oraș, iar în anul 2004 a fost declarat municipiu.

ACTIVITATEA ECONOMICĂ

Anii 80-90 au fost marcați de o relativă diversificare a economiei locale, prin apariția unor unități ale industriei textile, alimentare, chimice sau de prelucrare a lemnului, ca urmare a politicii acelor vremuri de creștere a gradului de ocupare a populației, și în special a celei feminine.

În prezent, pe raza administrativă a municipiului Lupeni mai funcționează doar o singură exploatare minieră. Totuși, ponderea producției industriale se obține tot din activitatea de minerit.

SITUAȚIA INVESTIȚIILOR ȘI OPORTUNITĂȚI PENTRU INVESTITORI

Autoritățile locale practică o politică de atragere a investitorilor prin: închiriere și concesionare spații – depozite și magazine în suprafață de 237 m², 102 m², 250 m², 105 m², 444 m², închiriere și concesionare teren în partea de est a municipiului, în suprafață de 6 hectare, închiriere sau concesionare pășune alpină în suprafață de 256 hectare. De asemenea, se prevede refacerea și modernizarea drumurilor orășenești și a celor care duc spre oraș și construirea unui centru de afaceri.

TURISMUL ȘI OBIECTIVE TURISTICE

Municipiul Lupeni dispune de o stațiune turistică de interes local. Capacitatea de cazare de care dispune stațiunea Straja este de 3.696 de locuri în cabane și pensiuni turistice. Suprafața schiabilă este de 16 ha, la altitudine de peste 1400m. Stațiunea dispune de 6 partii interconectate, cu grad de dificultate de la ușor la dificil, care insumează o lungime de 9 km, fiecare parte de schi dispunând de teleschi, iar pe 3 dintre ele funcționează și instalații de nocturna. Accesul în stațiune este asigurat cu telecaunul, sau prin acces rutier pe drumul județean în curs de modernizare. Serviciile de salvare montană sunt asigurate de echipa Salvamont Lupeni, iar ordinea și liniștea publică este asigurată de un detașament de Jandarmerie Montană.

Stațiunea dispune de școli de schi, trasee montane, activități diverse pentru petrecerea timpului liber, organizându-se de asemenea manifestări sportive mari: Cupa veteranilor și cupa energicului – manifestări de interes național, concursuri - Cupa Minerul, Cupa Comexim, Cupa Bamby, Serbările Zăpezii și nedei – Nedeia Sânzienelor.

Declarată în luna octombrie 2002 ca stațiune turistică de interes local, Stațiunea Straja este cuprinsă în Programul Național de Dezvoltare a Turismului Montan ‘Superschi în Carpați’ în etapa a II-a.

STRUCTURI DE SPRIJINIRE A AFACERILOR

Municipiul Lupeni nu dispune de structuri de afaceri specifice, îndrumări se asigură doar prin intermediul compartimentului de integrare europeană din cadrul Primăriei.

CULTURĂ ȘI ACTIVITĂȚI RECREATIVE

Având în vedere faptul că în această zonă structura populației este foarte eterogenă, tradițiile culturale s-au păstrat doar în comunitatea țăranilor din zonă (momârlanii), un punct de atracție fiind horele momârlănești și preparatele culinare specifice. Activitățile recreative se concretizează în plimbări în zona montană, în parcurile din municipiu și înot în perioada de vară la ștrandul din localitate.

În municipiul Lupeni există o Galerie de Artă, înființată de Asociația Culturală „Iosif Tellmann”, asociație fondată de cel care a fost una din personalitățile marcante ale Lupeniului, un artist plastic de excepție, domnul Iosif Tellmann, membru al Uniunii Artiștilor Plastici din România, cu peste 200 de expoziții în țară și străinătate. Asociația cuprinde secțiunile: artă plastică, grafică, sculptură, artă decorativă, artă vestimentară, artă populară, artă fotografică, muzică, literatură.

Municipiul Orăștie

LOCALIZARE GEOGRAFICĂ

Din punct de vedere geografic, Municipiul Orăștie este situat în partea estică a județului Hunedoara, pe șoseaua transeuropeană E68 (DN 7) și se învecinează cu: Valea Mureșului și munții Metaliferi în nord, Munții Șurianu în sud, Dealul Holumbului și dealul Bemilor în vest, Dealul Romosului în est.

Municipiul are acces la căi de transport rutiere (DN 7 – E 68 Arad – Sibiu, DJ 705, DC 40, DC 42) și feroviare (Linia SNCFR 200 – Arad – Teiuș/ Sibiu).

SCURT ISTORIC

Municipiul Orăștie a împlinit în anul 1999, 775 de ani de la prima atestare documentară. Cercetările arheologice au scos la iveală numeroase dovezi materiale aparținând culturii neolitice "Turdaș" , dar și epocilor ulterioare.

Ultimele cercetări arheologice din interiorul cetății atestă existența unei rotonde, alături de un donjon din piatră construit pe o palisadă din secolele X-XI, distruse de tătari la 1241.

Încă din anul 1334, Orăștie are statutul de oraș (civitas Woras nominată). În secolul al XV-lea Orăștie a fost arsă, dărâmată și jefuită de patru ori de către năvălitorii turci.

În secolele XIV-XV, Orăștie oscilează între statutul de oraș și cel de târg. Localitatea s-a dezvoltat ca centru politico-administrativ scăunal, dar din pricina numeroaselor năvăliri turcești, a războaielor interne, molimelor, va decada în starea de târg, cum este consemnată la sfârșitul secolului al XV-lea. Se înregistrează acum abia 159 gospodării, față de 334 câte erau în anul 1334. În aceeași perioadă, în funcția de juzi regali ai Orăștiei vor fi numiți mai mulți membri ai familiei Olah, între care îi amintim pe Ladislau, Matei, Ștefan și apoi Matei, fiul lui Ștefan.

La începutul secolului al XVIII-lea sunt consemnate și școlile primare, ortodoxă și greco-catolică, ale românilor. După încheierea Revoluției de la 1848, Orăștie va deveni sediul prefecturii militare cu același nume.

Datorită tradițiilor sale istorice, importanței culturale și gradului de dezvoltare economică și urbană, în anul 1995, Orăștie a fost ridicată la gradul de municipiu.

ACTIVITATEA ECONOMICĂ

Industria, tradițional bazată pe prelucrări mecanice, mase plastice, chimică, pielărie, este în dificultate, fiind în plin proces de restructurare sau pregătire în vederea privatizării, procedându-se la disponibilizări importante.

IMM-urile sunt și ele în dificultate. Cu toate acestea, sunt câteva societăți mici și mijlocii, care și-au lansat producția, pe baze economice solide, ca de exemplu: S.C. Sews Romania SRL, S.C. Sogeco Romania S.R.L., S.C. Chimsport S.R.L., SC Fares SA.

SITUAȚIA INVESTIȚIILOR ȘI OPORTUNITĂȚILOR PENTRU INVESTITORI

Orașul Orăștie are un potențial ridicat, datorită creșterii numărului de investitori în județul Hunedoara, ca urmare a fenomenului de migrare a acestora din zona Arad și Timișoara către estul regiunii, construirii autostrăzii Nădlac-Arad-Timișoara-Deva-Sibiu, care va avea un impact semnificativ atât asupra firmelor care vor participa la construirea ei.

De asemenea, crearea unei Asociații Regionale a Întreprinzătorilor, care să permită reprezentarea intereselor întreprinzătorilor față de autoritățile locale și centrale ca parteneri de discuții și negocieri, va contribui la atragerea investitorilor.

TURISMUL ȘI OBIECTIVELE TURISTICE

Centrul vechi al orașului, Cetatea Medievală Orăștie, Muzeul de istorie al orașului, trasee pentru turism montan, trasee pentru motociclism alpin, Cetățile dacice, stațiunea Geoagiu Bai sunt câteva dintre obiectivele turistice importante din împrejurimile orașului.

STRUCTURI DE SPRIJINIRE A AFACERILOR

În prezent, în Orăștie, funcționează Asociația micilor întreprinzători, iar în perspectivă se intenționează înființarea unui incubator de afaceri.

CULTURA ȘI ACTIVITĂȚI RECREATIVE

Orașul Orăștie are o casă de cultură, o sală nouă de spectacole, două licee, două școli generale, șapte grădinițe, o sală de sport și un parc.

Activitățile sportive, corurile de copii, formațiile de muzică populară și ușoară, turismul zonal sunt doar câteva din activitățile recreative care se pot practica în Orăștie.

Municipiul Petroșani

LOCALIZARE GEOGRAFICĂ

Municipiul Petroșani se află în sud-estul județului Hunedoara, în depresiunea Petroșani, la confluența Jiului de Est (Românesc) cu Jiul de Vest (Ardelenesc), fiind înconjurat de următoarele masive muntoase ce mărginesc depresiunea: Vâlcan – la sud, Retezat – la nord, Parâng – la est, Godeanu – la vest, la altitudinea medie de 615-620 m.

SCURT ISTORIC

Primii locuitori ai Petroșaniului de azi pot fi considerați 20 de iobagi din Petros, colonizați în Petroșani și stabiliți aici în jurul anului 1640. Prima mențiune a Petroșaniului datează de la 1788-1792, când locotenent-colonelul prusac Gotze face o călătorie în Orient și se întoarce din Turcia prin părțile române.

Primele exploatări la suprafață ale zăcămintelor de cărbune în Valea Jiului încep în anul 1840 la Vulcan, Petroșani și Petrila, de către frații Hoffman și Carol Maderspach din Brașov. Exploatarea pe scară largă a bazinului carbonifer Valea Jiului începe în 1848.

ACTIVITATEA ECONOMICĂ

Pe teritoriul municipiului Petroșani ocupația de bază este mineritul, existând o exploatare minieră: Exploatarea Minieră Livezeni.

Funcționează, de asemenea, un număr mare de societăți comerciale, dintre care 16 sunt considerate întreprinzători importanți ai așezării, având ca obiect de activitate: fabricarea utilajelor pentru extracție și construcții, fabricarea de construcții metalice, lucrări și instalații, activități de radiocomunicații, producție, comerț și prestări servicii.

SITUAȚIA INVESTIȚIILOR ȘI OPORTUNITĂȚI PENTRU INVESTITORI

În ceea ce privește oportunitățile oferite de Petroșani, se poate investi în agricultură pentru că municipiul dispune de: pășune, zootehnie, teren arabil - 133 ha, culturi agricole, culturi tradiționale, zonă pomicolă, piscicolă și ecologică.

De asemenea, autoritățile locale pun la dispoziție terenuri și clădiri pentru investiții: terenul situat pe strada Cărbunelui; teren situat pe strada Cucului; zona industrială Livezeni; zona industrială Dâlja și oferă scutiri de taxe sau alte facilități.

TURISMUL ȘI OBIECTIVE TURISTICE

Favorizată de relieful Carpaților Transilvăneni, Valea Jiului oferă un cadru natural unic. Deși în mod tradițional această regiune nu este considerată o destinație turistică, există cel puțin trei argumente care susțin contrariul: Valea Jiului este principala poartă de intrare în Parcul Național Retezat și acces în Munții Parâng, Retezat și Vâlcan, este o regiune turistică accesibilă pentru toate buzunarele și este o regiune relativ nedescoperită.

Dintre obiectivele turistice amintim: Masivul Parâng, Rezervația Piatra Crinului, Zona Rusu, Muzeul Mineritului.

Munții Parâng, cu o altitudine maximă de 2.519m în Vf. Mândra, constituie atracția amatorilor de senzații la înălțime. Având o floră și o faună deosebit de bogată, munții Parâng îndeamnă întotdeauna la drumeție. Accesul se face cu un telescaun pentru transport persoane pe traseul râul Maleia - Releu TV, cu lungime de 2.232m.

La ora actuală, există 7 pârtii de schi funcționale, una nefuncțională și o pârtie de sanie. Dintre acestea, 5 sunt prevăzute cu instalații de teleschi, iar două sunt prevăzute și cu instalație de nocturnă.

Principalele forme de turism practicate sunt: turismul de recreere (de weekend) și odihnă, incluzând drumeții și sejururi; turismul sportiv - cu practicarea sporturilor de iarnă (schi alpin, schi fond, snow-boarding, sanie, alpinism etc); practicarea unor sporturi extreme, precum zborul cu parapanta și mountain-bike.

STRUCTURI DE SPRIJINIRE A AFACERILOR

În municipiul Petroșani nu există structuri de afaceri de tip parc industrial sau zonă industrială.

Totuși, regăsim firme care oferă consultanță și suport logistic: Fundația pentru întreprinderi mici și mijlocii, care oferă servicii de consultanță pentru afaceri, suport logistic, sesiuni de training, întocmire documentații pentru obținere finanțări; Consulting Business Center, care oferă consultanță pentru afaceri și management.

De asemenea, funcționează un Centru de afaceri, care oferă: spații pentru desfășurarea activității, acces la utilități, consultanță în afaceri, servicii de secretariat, furnizare echipament anti-incendiu, lucrări de întreținere și reparații a spațiilor exterioare puse la dispoziția beneficiarilor.

UNIVERSITĂȚI

În municipiul Petroșani funcționează Universitatea din Petroșani, care are în componență: Facultatea de Mine, Facultatea de Inginerie Mecanică și Electrică, Facultatea de Științe, Colegiul Tehnic și de Administrație.

CULTURĂ ȘI ACTIVITĂȚI RECREATIVE

Principalele atracții culturale ale orașului sunt: Casa de Cultură a Sindicatelor „Ion Dulămiță”, Teatrul I.D. Sârbu, Muzeul Mineritului, Biblioteca Municipală, Casa de Cultură a Studenților, Clubul Copiilor.

În ceea ce privește evenimentele socio-culturale din Petroșani amintim: Festivalul Internațional de Folclor - se desfășoară anual, Festivalul de muzică ușoară "Cântecul Adâncului", Saloanele de primăvară și toamnă ale artei petroșenene, Tabere de creație artistică (Universitatea de vară), expoziții de numismatică, de caricaturi, artă fotografică, artă plastică, icoane pe sticlă

Zona mai este cunoscută prin tradițiile și obiceiuri locale: păstrarea portului popular momârlănesc și sărbători populare, precum: nedeile momârlănești.

În Petroșani activează o serie de ansambluri și formații de muzică și dansuri populare. Cel mai cunoscut dintre acestea este: Ansamblul de dansuri populare "Parângul" al Casei de Cultură a Studenților.

Municipiul Vulcan

LOCALIZARE GEOGRAFICĂ

Municipiul Vulcan este situat pe malul Jiului Românesc. Face parte integrantă din marea unitate de relief din Carpații Meridionali numită depresiunea tectono-erozivă „Valea Jiului” sau „Petroșani”. Localitatea este dominată de culmile muntoase Oboroca, prelungire a munților Retezat, spre nord și masivul Vâlcan spre sud. Comunicarea cu regiunile învecinate se realizează prin pasuri și trecători: Pasul Vâlcan (1621 m) și Pasul Lainici (450 m) cu depresiunea subcarpatică Târgu – Jiu, iar prin Pasul Merișor (756 m) și Pasul Dealu Babii (934 m), cu depresiunea Hațeg.

Localitatea Vulcan este așezată la vest de municipiul Petroșani, la circa 11 Km și la est de orașul Lupeni, la circa 6 – 8 Km. Altitudinea înregistrează valori de 570 – 600 m în albia Jiului Românesc.

SCURT ISTORIC

Există anumite dovezi care ne fac să credem că această parte a Văii Jiului era locuită încă din antichitatea dacică și romană. Astfel, în Pasul Vâlcan a fost descoperit un bust de bronz aurit care înfățișează un luptător cu coif și scut, reprezentându-l, probabil, pe zeul războiului din mitologia greacă, sau pe Alexandru Macedon. Tot în Pasul Vâlcan s-au descoperit tezaure monetare romane, iar la Crividia urmele unui atelier meșteșugăresc provenind din epoca romană.

Dintr-un document emis la 1462 de regele Matei Corvin, aflăm că nobilul hațegan Nicolae Kendeffy moare în 1442, într-o luptă dusă cu turcii în „Alpibus Vulcan” și pe aici se crede că ar fi trecut Mihai Viteazul când, la sfârșitul anului 1600, a luat drumul pribegiei spre Praga pentru a cere ajutorul împăratului habsburg Rudolf II. În jurul punctului de vamă pentru trecerea spre și dinspre Țara Românească s-a format nucleul viitoarei așezări stabile, Vulcan.

ACTIVITATEA ECONOMICĂ

Perioada de tranziție pe care România o traversează, începând cu anul 1989, a dus la creșterea semnificativă a ratei șomajului în localitate. Disponibilizările care au avut loc au condus la dispariția multor locuri de muncă nu numai în sectorul minier, ci și în activitățile conexe. Din păcate nu au fost găsite soluții de creare a unor alternative.

Practic, în toate domeniile, cu excepția serviciilor (comerț, învățământ, sănătate, asistență socială și administrație publică), populația ocupată a înregistrat scăderi.

Din punct de vedere al structurii pe domenii de activitate a IMM-urilor ce funcționează în prezent în municipiul Vulcan, sectorul cu cele mai multe firme este comerțul – 85%, pe locul doi se situează sectorul serviciilor – 10 %, sectorul industrial, situându-se pe ultimul loc – 5%.

SITUAȚIA INVESTIȚIILOR ȘI OPORTUNITĂȚI PENTRU INVESTITORI

Pe raza municipiului funcționează două întreprinderi miniere: Exploatarea Minieră Vulcan, cu un număr de 1.039 salariați și Exploatarea Minieră Paroșeni, cu un număr de 1.340 salariați. Sucursala Electrocentralei

Paroșeni, care are un efectiv de 419 angajați, în prezent derulează un contract de rețehnologizare și modernizare a unui grup energetic de 150 MW, cu firma japoneză Itochu – Toshiba.

Domeniul construcțiilor este reprezentat de aproximativ 12 societăți comerciale de profil care execută diverse lucrări specifice atât pe raza municipiului Vulcan, cât și în localitățile învecinate, având între 5 și 20 de angajați. Pe raza municipiului Vulcan își desfășoară activitatea două societăți comerciale, având ca profil de activitate confecții și tricotaje: S.C. Stil S.A. Vulcan cu un număr de 237 angajați, respectiv S.C.Diadora S.R.L. cu un număr de 32 angajați, forța de muncă fiind constituită în procent de 95% din femei.

TURISMUL ȘI OBIECTIVE TURISTICE

Potențialul turistic oferă posibilități variate pentru practicarea sporturilor de iarnă, trasee turistice pentru drumeții, agrement și odihnă. Dezvoltarea turismului în zonă a început să ia amploare îndeosebi după 1990, pe raza municipiului existând trei zone de agrement:

- Zona de agrement „Pasul Vulcan” – este situată în partea sudică a localității, la aproximativ 7 km de oraș, accesul făcându-se de la DN66 A, pe DJ 664. Pentru această zonă, se propune crearea de noi amplasamente pentru viitoare construcții, montarea unei telecabine și a unui telescaun;
- Zona de agrement “Cabana Căprișoara” – amplasată la aproximativ 3 km de localitate, accesul făcându-se din DN 66 A, pe drumul DJ 665. Pentru această zonă se studiază realizarea unei instalații de transport pe cablu între zonele turistice Căprișoara, Straja și Pasul Vulcan;
- Zona de agrement „Brazi”, este amplasată față de DN 66 A, la aproximativ 1 Km.

STRUCTURI DE SPRIJINIRE A AFACERILOR

În acest moment, în municipiul Vulcan nu există structuri de afaceri dezvoltate. Totuși, au fost identificate o serie de zone unde pot fi atrase investiții, după cum urmează: Zona Cabanei Căprișoara – o suprafață de 10 ha; Zona Brazi – suprafață de 4 ha; Zona Pasul Vulcan – suprafață 2 ha; Zona IJAK – suprafața de 12 ha; Zona Coroești – suprafață de 10 ha; Zona Crividia – suprafață de 13,38 ha.

CULTURA ȘI ACTIVITĂȚI REC REATIVE

Una din personalitățile marcante ale acestor locuri a fost soprana de valoare internațională Teodora Lucaciu (1926 – 1986), a cărei voce a răsunat pe scena marilor opere din lume. Ca omagiu adus acestei artiste, Școala generală nr. 1 din Vulcan îi poartă numele.

De-a lungul anilor, formațiile (grupuri vocal-instrumentale): Grupul „Color”, Grupul „Stacatto”, Grupul „Astral”, au adus numeroase premii, prin participarea la diverse festivaluri naționale.

În decembrie 2002, la inițiativa unor copii cu vârste cuprinse între 6 și 11 ani, a luat ființă grupul vocal folcloric „Doruleț”. Piese preluat din folclorul local și prezentate la diverse festivaluri, spectacole, emisiuni televizate și concursuri au avut un mare succes și au fost premiate.

Orașul Aninoasa

LOCALIZARE GEOGRAFICĂ

Orașul Aninoasa este situat în partea de sud a județului Hunedoara, în bazinul carbonifer Valea Jiului, fiind învecinat la nord-est cu municipiul Petroșani, la sud cu județul Gorj și la vest cu municipiul Vulcan. Orașul Aninoasa este străbătut de pârâul Aninoasa, pe valea căruia se întinde cea mai mare parte a orașului.

SCURT ISTORIC

Întemeierea localității Aninoasa și dezvoltarea ei sunt legate de dezvoltarea mineritului în zonă, prin înființarea exploatării carbonifere, care și-a început activitatea în anul 1890.

Localitatea a fost menționată documentar prima dată în anul 1442 sub forma unei așezări întinse ca suprafață și se numea Bărbătenii de Jos, care, după cum spune legenda, a fost numită astfel, după coloniștii care s-au așezat aici și care veneau din regiunea râului Bărbat. După părerea marelui istoric Nicolae Iorga, numele orașului vine de la copacul anin, a cărui scoarță era folosită pentru vopsirea îmbrăcăminții.

A fost atestată ca localitate în 1913. Din punct de vedere al organizării administrativ-teritoriale, până în anul 1968 orașul a fost organizat în două comune: Aninoasa și Iscroni, vechile denumiri fiind "Anena" respectiv "Bărbătenii de Jos". Din anul 1968 a fost organizată în comună suburbană. În anul 1989, Aninoasa a primit statutul de oraș, datorită importanței economice pe care o are în Valea Jiului.

ACTIVITATE ECONOMICĂ

Orașul Aninoasa este situat în zonă de munte, cu teren accidentat. Din această cauză suprafețele cu terenuri arabile sunt foarte mici și de fertilitate redusă, o pondere mai mare având cultura cartofului. Silvicultura are o poziție importantă în sistemul economic al orașului, exploatarea și întreținerea pădurilor fiind realizată de unitatea de profil Romsilva-filiala Petroșani.

Aninoasa a fost asemenea întregii Văi a Jiului, un oraș monoidustrial bazată pe exploatarea cărbunelui. Activitatea minieră a început în 1890 și a încetat în aprilie 2006.

Domenii economice alternative de activitate în dezvoltare sunt: comerț și alimentație publică - 16 societăți comerciale; colectare deșeuri - 3 societăți comerciale; servicii - 3 societăți comerciale; exploatarea și prelucrarea lemnului - 2 societăți comerciale; transporturi feroviare - o societate comercială; confecții metalice - o societate comercială; telecomunicații - o societate comercială; proiectare și engineering - o societate comercială; agricultură - o societate comercială; confecții - 2 societăți comerciale.

SITUAȚIA INVESTIȚIILOR ȘI OPORTUNITĂȚI PENTRU INVESTITORI

Datorită așezării geografice (în centrul Văii Jiului), poarta de intrare în Ardeal din sudul țării, așezat la intersecția Drumului European 70 și a Drumului Național 66 A, care are finanțare începând cu anul 2006 asigurată de

Banca Mondială, cu deschidere până la Băile Herculane, localitatea oferă bune oportunități de dezvoltare cu precădere în zona platoului de la Iscroni.

De asemenea, anumite companii localizate în Aninoasa (S.C. Visul Imaginației, S.C. Adarco Invest, S.C. Garamond Tipografie S.R.L, S.C. Group Santagati S.R.L) doresc să-și dezvolte capacitățile de producție, creând aproximativ 300 de noi locuri de muncă.

TURISMUL ȘI OBIECTIVELE TURISTICE

Principalul obiectiv turistic al localității este Liridendrum Tullipifera (Pomul cu lalele), declarat monument al naturii, este situat pe DN 66, în zona Iscroni. Acest pom a fost adus în anul 1880 de la Paris de către Anna Margarete Madespach, dar originea acestuia era din America de Nord.

În ceea ce privește structurile de cazare, în Aninoasa funcționează: Motelurile "Gambrinus" și "Gui", ambele aparținând de SC Jieț Comimpex SRL; Cabana "Anena" în administrarea Consiliului Local Aninoasa.

În Aninoasa se intenționează realizarea următoarelor proiecte turistice: transformarea minei Aninoasa, închisă în luna aprilie 2006, într-un muzeu al mineritului; amenajarea unui parc de distracții, în vecinătatea viitorului muzeu al mineritului.

STRUCTURI DE SPRIJINIRE A AFACERILOR

În acest moment, în orașul Aninoasa nu există structuri de afaceri dezvoltate. Totuși, au fost identificate o serie de zone unde pot fi atrase investiții, după cum urmează: 18.359 mp - teren incintă puț de materiale Iscroni; 120.715 mp - teren incintă principală Iscroni; 48476 mp - teren zona Piscu Priboi; 51.371 mp - teren incintă puț aeraj 2 Iscroni; 361 ha și 1.428 ha pădure situate în extravilanul localității.

CULTURĂ ȘI ACTIVITĂȚI RECREATIVE

În Aninoasa există un potențial cultural și ecumenic bine dezvoltat reprezentat prin Căminul Cultural Iscroni și viața religioasă: 4 biserici ortodoxe, 2 biserici romano-catolice și o biserică reformată.

În ceea ce privește evenimentele socio-culturale amintim aici: Festivalul de muzică ușoară pentru copii "Voci de Copii"; Festivalul de colinde "Ziurel de Ziua"; sărbători populare/câmpenești: "Nedeia Tulipanului"; tradiții și obiceiuri locale: "Măsuratul oilor".

În localitate, activează ansambluri și formații de muzică și dansuri populare tradiționale și coruri sătești. Cea mai reprezentativă este Formația de Muzică Anena, care își desfășoară activitatea la Clubul orășenesc.

Clubul Sportiv Minerul Aninoasa are un număr de 110 de sportivi legitimați, cu rezultate remarcabile, în domenii precum: fotbalul, tirul cu arcul și navomodelismul.

Orașul Călan

LOCALIZARE GEOGRAFICĂ

Orașul Călan este situat în centrul județului Hunedoara, pe valea inferioară a râului Strei. Se învecinează la nord cu comunele Băcia și Mărtinești, la sud-est cu comuna Orăștioara, la sud cu comunele Boșorod și Bretea Română, iar la vest cu comuna Teliucul Inferior și municipiul Hunedoara.

SCURT ISTORIC

Atestat documentar în anul 1387, orașul Călan este situat pe locul unei așezări rurale din Dacia Romană, care se numea Ydata pe timpul dacilor, respectiv Aquae în timpul ocupației romane. Se spune că denumirea orașului Călan vine de la numele unui episcop (Calanus), care a avut aici o moșie cu mai bine de 650 ani în urmă.

În anul 1760 localitatea purta numele de Puszta Kalan. În acest hotar s-a construit societatea metalurgică și în jurul ei, pe un teren în parte mlăștinos, primele case de colonii muncitorești.

La 25 mai 1869, se începe executarea fundației primului furnal de către Societatea de Mine și Metalurgie din Brașov. În anul 1870, anul începerii activității industriale la Călan, colonia muncitorească era formată doar din 10 case, ajungând în anul 1918 la un număr de 78 de case.

În perioada 1949-1952 s-au clădit primele blocuri de locuințe și o școală de ucenici, iar în anul 1959, în dreapta râului Strei, pe terasa de lângă seculara biserică din Streisângeorgiu, a început construirea Orașului Nou Călan.

După al doilea Război Mondial, Călanul a devenit un puternic centru al siderurgiei românești, recunoscut prin producția de fontă cenușie, cocs metalurgic și piese turnate. Anul 1961 reprezintă data la care Călanul a devenit oraș.

ACTIVITATEA ECONOMICĂ

Economia orașului Călan a fost afectată după anul 1989 de procesul de restructurare economică, sectorul cel mai afectat fiind cel siderurgic. În prezent în localitate își desfășoară activitatea 5 întreprinderi mijlocii, 20 de întreprinderi mici și 90 de microîntreprinderi.

Cele mai importante ramuri industriale și cei mai reprezentativi agenți economici ai orașului sunt: industria metalelor și a produselor metalice (SC Cilindrul SA, SC Reparații Siderurgice SA, SC Prelucrări Mecanice SA); industria ușoară și a confecțiilor (Oskar Invest, Uniotex SRL); industria alimentară (Brutăria B&B, Panipat Prod Impex, Prioritar Impex, Fano SRL); industria construcțiilor și a materialelor de construcții (Metal Term S.R.L., PB Pannel Construct); industria produselor farmaceutice (Coramed S.R.L. Cisnădie).

SITUAȚIA INVESTIȚIILOR ȘI OPORTUNITĂȚI PENTRU INVESTITORI

Din punct de vedere al oportunităților oferite pentru agenții economici putem aminti: existența unui excedent de forță de muncă calificată în meserii

specifice sectorului metalurgic; existența unei bogate rețele de utilități, specifice metalurgiei pe platforma fostului combinat siderurgic; terenuri care pot fi oferite spre vânzare, concesiune sau închiriere potențialilor investitori; buna amplasare în ceea ce privește infrastructura de transport (prin localitate trece D.N 66 și calea ferată Călan-Petroșani).

TURISMUL ȘI OBIECTIVE TURISTICE

Principalele obiective turistice sunt:

- Călan Băi (Băile Aquae). În epoca romană a existat la Călan o importantă așezare pe drumul imperial Sarmizegetusa-Apulum, favorizată de existența apelor termale, denumită Aquae. Din vechile „thermae romane”, se mai păstrează și astăzi bazinul cioplit în stîncă, care poartă denumirea de „Lingura romana”. În prezent aici sînt construite trei bazine cu apa mezotermală (temperatura 29 grade C), indicate pentru tratamentul afecțiunilor aparatului locomotor, afecțiunilor reumatismale și ginecologice, un bazin olimpic cu apă de râu și în construcție - un complex hotelier.
- Biserica din Streisângeorgiu - este considerată cel mai vechi monument medieval românesc. Ea a fost construită de cnezii din familia Bălea, înainte de secolul al XII-lea, pe locul unei biserici de lemn.
- Biserica din Strei – a fost construită în secolele XI-XII, monument arhitectonic din piatră, dovedind adaptarea stilului romano-gotic din Transilvania la tradițiile locale.

CULTURĂ ȘI ACTIVITĂȚI RECREATIVE

Din punct de vedere al infrastructurii culturale, locuitorii orașului beneficiază de: Casa de Cultură a Sindicatelor, Biblioteca Orășenească și 12 Cămine Culturale situate în satele aparținătoare orașului.

Aflîndu-se la intersecția a două mari zone etnografice ale județului, respectiv Țara Hațegului și Ținutul Orăștiei, în zona satelor aparținătoare se păstrează și astăzi o serie de obiceiuri populare cum ar fi: nunta, înmormântarea, nedeile și în timpul sărbătorilor de iarnă, „Călușarul” și colindul.

A devenit o tradiție organizarea „Zilelor Orașului Călan”, manifestare ce a ajuns în anul 2007 acesta la cea de-a treia ediție și care se desfășoară la sfârșitul lunii mai.

Orașul Geoagiu

LOCALIZARE GEOGRAFICĂ

Orașul Geoagiu este așezat în partea de nord-est a județului Hunedoara, într-o depresiune formată între ultimele ramificații ale Munților Metaliferi, pe partea dreaptă a văii râului Geoagiu, afluent al Mureșului, și în apropierea municipiului Orăștie, care se află la 13 km spre sud-vest. Geoagiu este situat la o distanță de 28 km față de municipiul Deva, orașul de reședință al județului.

Spre est se învecinează cu județul Alba, spre sud cu comuna Romoș și Municipiul Orăștie, spre vest cu comuna Folt, iar spre nord cu comuna Balșa.

Față de principalele căi de comunicație, are o așezare destul de favorabilă. La 5 km sud de oraș se află calea ferată și șoseaua națională DN7 Sibiu-Arad.

SCURT ISTORIC

Cele mai vechi dovezi despre existența orașului Geoagiu, sunt cele care datează din timpul dominației Romane în Dacia. Denumirea – Germisara este de origine dacică și ea a fost moștenită de romani.

Dacă documentele de piatră atestă prezența așezării omenești de la Geoagiu în urmă cu aproape 2000 de ani, mărturiile scrise datează doar din secolul al XIII-lea. Astfel, ele atestă că începând din anul 1397, Geoagiu este reședința unui mare domeniu feudal stăpânit pe rând de mai multe familii de nobili maghiari.

În 1404, regele Sigismund dăruiește Geoagiul familiei Toreki, împreună cu valea Almașului iar din a doua jumătate a secolului al XV – lea aparține familiei Huniade împreună cu 4 orașe, 143 comune și castelul de la Hunedoara.

În perioada 1501-1505 această moșie este stăpânită de Ioan Corvin, fiul lui Matei Corvin. La 22 iulie 1505, în urma morții ultimului vlăstar al familiei Huniazilor, orașul Geoagiu devine posesiune regală. La 14 august 1505 Geoagiu este dat zălog prefectului secuilor Torczesz Istvan pentru suma de 12.000 florini de aur. Nu peste mult timp, regele restituie suma împrumutată și reia această posesiune.

Un eveniment important din istoria localității a avut loc la 3 decembrie 1507, când domeniul Geoagiu de Jos a fost donat lui Radu Cel Mare, domnul Țării Românești, soției sale Anca și fiului lor Vlad.

După 1918 Geoagiul s-a dezvoltat continuu atât din punct de vedere economic, cât și din punct de vedere socio-cultural. În perioada care a urmat, până în 1950, această localitate a făcut parte din punct de vedere administrativ, din județul Hunedoara și după acest an, din Regiunea Hunedoara.

ACTIVITATEA ECONOMICĂ

Din punctul de vedere al persoanelor ocupate, activitatea economică este structurată astfel: industrie – 43 persoane, agricultura – 1.482 persoane, servicii – 820 persoane, sector de stat – 470 persoane, sector privat – 930 persoane, altele – 2.260.

SITUAȚIA INVESTIȚIILOR ȘI OPORTUNITĂȚI PENTRU INVESTITORI

Investitorii pot găsi posibilități de dezvoltare în domeniul turistic și agroturistic.

În domeniul turismului există posibilități de extindere a capacităților de turism și tratament balnear în Geoagiu, Geoagiu-Băi și Băcaia, iar în domeniul agroturismului, posibilități de extindere există în satele Văleni, Mermezeu și Băcaia.

TURISMUL SI OBIECTIVE TURISTICE

Principalele obiective turistice sunt: Castrul Roman, Drumul Romanilor, Termele Romane, Stațiunea Balneoclimaterică Geoagiu-Băi, Capela Romanică din Geoagiu – secolul al XIII-lea, Muzeul Aurel Vlaicu.

STRUCTURI DE SPRIJINIRE A AFACERILOR

În localitatea Geoagiu funcționează Incubatorul Tehnologic și de Afaceri – Itabmtech – Deva.

CULTURĂ ȘI ACTIVITĂȚI RECREATIVE

Principalele activități culturale sunt: Sărbătoarea de "Sfânta Maria" – zilele orașului Geoagiu, "Ziua Copiilor", "Fulg de Nea". Periodic se desfășoară târguri tradiționale.

Orașul Hațeg

LOCALIZARE GEOGRAFICĂ

Orașul Hațeg este așezat la intersecția căilor de acces către 3 provincii românești: Transilvania, Banatul și Oltenia, aflate pe DN 66 și DN 68, respectiv Deva, Caransebeș și Târgu Jiu.

Este înconjurat la sud de Munții Retezat, la nord-est de Munții Șurianu și la nord-vest de Munții Poiana Ruscă. Spre nord, bazinul se deschide spre Depresiunea Transilvaniei prin culoarul Ștei; spre sud comunică cu Bazinul Petroșani prin pasul Merișor, iar spre vest cu Bazinul Rusca Montană prin Poarta de Fier a Transilvaniei.

SCURT ISTORIC

Vestigii ale civilizației umane datează aici de peste 150 mii de ani, după cum arată dovezile prezenței umane din peșterile Cioclovina și Ohaba Ponor.

Prima mențiune documentară a Țării Hațegului este din anul 1247, în celebra Diplomă a Cavalerilor Ioaniți. După cucerirea treptată a Transilvaniei de către regatul Ungariei, Țara Hațegului trece în posesia principilor ardeleni, păstrându-se însă, încă multă vreme, o relativă autonomie a băștinașilor.

În 1360 este consemnată ca district, iar în 1398 este sediul unei cetăți regale în care-și avea reședința castelanul. În 1764, este oraș militar de grăniceri românești ai Imperiului Austro-Ungar.

ACTIVITATEA ECONOMICĂ

În prezent, cele mai importante activități economice în orașul Hațeg sunt desfășurate în domeniul producției de energie electrică de către Sucursala Hațeg a Hidroelectrică SA, în cele 12 microcentrale de pe Râul Mare, precum și în domeniul construcției de hidrocentrale la Sucursala Râul Mare a Hidroconstrucția SA. De asemenea, se remarcă activitatea fabricii de bere Brau Union din Hațeg.

În afara acestora mai există firme de îmbuteliat gaz lichefiat, construcții civile, confecționarea de tâmplărie aluminiu și PVC, achiziția și prelucrarea melcilor, achiziția și prelucrarea ciupercilor și firme de exploatare forestieră.

SITUAȚIA INVESTIȚIILOR ȘI OPORTUNITĂȚI PENTRU INVESTITORI

Investițiile străine sunt concretizate prin fabrica de prelucrare a melcilor (capital francez) și secția de prelucrare ciuperci (capital italian).

Primăria orașului Hațeg poate oferi investitorilor aproximativ 5 ha de teren în extravilanul localității pentru crearea unui parc industrial, cu reduceri la plata impozitelor pe o perioadă de 5 ani.

TURISMUL ȘI OBIECTIVE TURISTICE

În orașul Hațeg, principalele obiective turistice sunt:

- Rezervația de zimbri - La 3 km de oraș, pe DN66, cea mai renumită rezervație de creștere a zimbrilor din țară;
- Mănăstirea Prislop, din raza localității Silvașu de Sus, fondată de monahul Nicodim în 1404.

În vecinătatea orașului, în ținutul numit țara Hațegului regăsim următoarele obiective:

- Sarmizegetusa Ulpia Traiana - capitala Daciei romane, reședință a înalților funcționari imperiali. Orașul a fost întemeiat în 107 d.Hr., din porunca împăratului Traian, denumirea sa completă fiind Colonia Ulpia Traiana Augusta Dacica Sarmizegetusa;
- Biserca Densuș a fost construită din bolovani de râu, cărămidă cu inscripții romane, și are capiteluri, pietre funerare, tuburi de canalizare luate desigur, din Ulpia Traiana;
- Biserica parohială Sântămărie Orlea a fost construită la sfârșitul secolului al XIII-lea. Interiorul a fost pictat pe la 1311, cu una dintre cele mai frumoase fresce din Transilvania sudică. În secolul al XV-lea, altarul a primit alte adaosuri de frescă, de asta dată de origine răsăriteană;
- Subcetate se află la trei km spre nord-est de șoseaua dintre Sântămărie Orlea și orașul Hațeg. Aproape de intrarea în localitate, pe o culme aflată la o diferență de nivel de 100 m, se mai pot vedea ruinele celei mai importante cetăți medievale ale Hațegului;
- Cetatea Colț, asezată pe o stâncă la intrarea în defileul Râușorului, este semnalată documentar din secolul al XIV-lea;
- Rezervația naturală "Geoparcul Dinozaurilor Țara Hațegului". Dinozaurii pitici din Țara Hațegului sunt unici în lume, și au fost larg mediatizați în plan național și internațional;
- Parcul National Retezat, declarat în 1935 rezervația Retezat, cu peste 80 lacuri glaciare este unul din cele mai importante destinații turistice.

Cabane și situri turistice sunt în Gura Zlata, Râușor, Lăpușnicu Mare, Pietrele, Rotunda, Buta, Bucura, Zănoaga, Poiana Pelegii, Câmpușel, Stâna de Râu, Râu Mare.

CULTURĂ ȘI ACTIVITĂȚI RECREATIVE

Țara Hațegului este recunoscută în toată România pentru valorile etnografice deosebite. Acestea sunt reprezentate de localitățile rurale cu gospodăria și arhitectură tradițională, meșteșuguri și obiceiuri. În Țara Hațegului, fiecare sat are Nedeea sa. Portul popular hațegan bărbătesc este format din: pantaloni lungi, curea lată și laibăr și cel femeiesc: cămașă, opreg, catrință, pieptar. Femeia poartă pe cap o broboadă ce atârână pe spate aproape până jos, la gât are salbe, bani sau mărgelile, înainte și în spate poartă doua fote, de obicei negre. Astfel, de costume pot fi admirate și la Muzeul etnografic din orasul Hațeg.

Interes prezintă și valorile muzicale și coregrafice: ”hațeganele” și “călușul” transilvan (de exemplu La Nușoara), precum și preparatele culinare locale (de exemplu “virșlii” la Sălașu de Sus și de Jos). În zona Băiești-Pui se fac țesături, covoare, iar la Clopotiva se fac crustături în lemn (furci din lemn).

Orașul Petrila

AȘEZARE GEOGRAFICĂ

Orașul Petrila, la care se ajunge din DN 66, urmând Jiul de Est, la confluența Jiului de Est cu pârâul Taia și cu Jietul. Orașul este situat într-o luncă a Jiului de Est, fiind prima localitate pe acest râu.

Teritoriul administrativ al orașului Petrila este mărginit la est de masivul Șurianu, la nord de Vârful lui Pătru, la sud de masivul Parâng, iar la vest de teritoriul municipiului Petroșani.

Orașul Petrila are patru localități componente: Tirici, Jiet, Răscoala și Cîmpa.

SCURT ISTORIC

Localitatea Petrila este atestată, în diferite documente, atât în anul 1499, cât și în anul 1493. După unii autori, toponimul "Petrila" derivă din adjectivul latin "petrinus" care se traduce prin "de piatră".

Oamenii locului, păstori și crescători de vite, foloseau "piatra neagră care arde" la încălzit și la efectuarea schimburilor comerciale, straturile de huilă fiind întâlnite chiar la suprafață.

Exploatarea zăcămintelor carbonifere a continuat de-a lungul anilor, dezvoltând o zonă monoindustrială, activitatea economică preponderentă fiind aceea de exploatare și prelucrare a cărbunelui.

Dezvoltarea acestor activități a avut ca urmare o creștere continuă a numărului de locuitori din localitatea Petrila, astfel încât, dacă în anul 1820 populația era de 3.326 locuitori, în anul 1977 era de 25.207 locuitori.

ACTIVITĂȚI ECONOMICE

Pe raza orașului Petrila, încă mai funcționează două întreprinderi miniere: Exploatarea Minieră Petrila, cu un număr de 1.615 salariați și Exploatarea Minieră Lonea, cu un număr de 1.547 salariați.

Dintre celelalte ramuri ale industriei, care sunt prezente în orașul Petrila, dar la scară mică și cu un număr mic de angajați, amintim întreprinderi cu activități de construcții, de exploatare a lemnului, de prelucrare a maselor plastice, de producție a tâmplăriei din PVC sau lemn stratificat, de producție de mobilier, de piese din inox, producție de încălțăminte și confecții, panificație.

În domeniul serviciilor menționăm prezența agenților economici care prestează servicii de proiectare, de întreținere și reparații auto, de televiziune prin cablu și internet, de transport marfă și persoane și servicii turistice.

SITUAȚIA INVESTIȚIILOR ȘI OPORTUNITĂȘI PENTRU INVESTITORI

Cifra totală de afaceri a firmelor din localitate este de 5.151.515 USD.

În rândul oportunităților pentru investitori menționăm unele active (clădiri și terenuri) preluate de la CNH SA Petroșani disponibilizate în urma restrângerii activității miniere.

TURISMUL ȘI OBIECTIVE TURISTICE

Teritoriul administrativ al orașului Petrița are un bogat fond turistic încă exploatat. La sud se află o salbă de lacuri glaciare, accesibile pe valea Jietului, din DN 7 A, la cca 11 km de localitatea Jiet, trecând printr-o frumoasă zonă peisajeră, prin cheile Jietului, rezervație naturală de gradul IV.

Pe valea Tăii, trecând prin cheile Tăii, de asemenea rezervație naturală de grad IV, apoi pe valea Aușelului, pe un drum forestier încă în stare bună, s-au introdus în intravilan teritoriului pentru case de vacanță și dotări turistice.

Pornind de la Petrița drumul auto ne conduce pe Valea Taia, străbate Cheile Tăii, scurte, dar pitorești, cu pereți prăpăstioși, sculptați în bara calcaroasă a Pietrei Leșului, care oferă posibilități de practicare a alpinismului, fiind străbătute trasee cu grade diferite de dificultate.

Un alt traseu turistic este din localitatea Tirici, pe valea râului Jiul de Est, apoi pe valea pâraului Voievodu și Bilele, unde sunt terenuri potrivite pentru case de vacanță.

STRUCTURI DE SPRIJINIRE A AFACERILOR

În incinta fostei exploatare miniere Lonea Pilier, s-a înființat Centrul de Afaceri, gestionat de A.N.D.Z.M., care oferă consultanță, spații și utilități pentru firmele nou-înființate.

CULTURA ȘI ACTIVITĂȚI RECREATIVE

Una din personalitățile marcante ale acestor locuri a fost scriitorul Ion D. Sârbu (1919 – 1989). Ca omagiu adus acestui scriitor dramaturg, Casa Memorială I. D. Sârbu și Școala Generală I. D. Sârbu îi poartă numele.

Cu sprijinul Consiliului Local al Orașului Petrița, se organizează diferite manifestări culturale ocazionale, cum ar fi: Festivalul "Cristal de armindeni", diverse concursuri și întreceri de Ziua copilului, Memorialul "I.D.Sârbu", Memorialul folcloric "Gicu Popa", Memorialul sportiv "Dan Cocor", Concursul memorial "Marius Bendea", manifestări legate de sărbătorile de iarnă (festivalul de colinde și obiceiuri de Crăciun „Vin Colindătorii”). Festivalul "Om Rău", care are loc în luna iulie și durează 3 zile, este o inițiativă privată.

Orașul Simeria

LOCALIZARE GEOGRAFICĂ

Orașul Simeria se află în partea central vestică a țării, pe cursul mijlociu al Mureșului și pe cursul inferior al Streiului, fiind principalul nod de cale ferată al județului Hunedoara și unul dintre cele mai importante din țară.

Relieful este de deal și de luncă, caracterizând astfel și tot ce decurge din acesta: vegetație, floră, faună. Văile Mureșului și Streiului au lunci largi, în care apele formează meandre sau se despletesc în mai multe brațe și terase. Astfel, la confluența cu Mureșul se realizează o subunitate depresionară, care se continuă spre sud cu Depresiunea Bretea, iar spre vest cu depresiunea Hunedoarei. Pe partea nordică a luncii Mureșului, în dreptul satului Uroi, relieful începe să se înalțe brusc, iar spre Cărpiniș mai lent, ajungând foarte repede la o confluență de înălțimi.

În componența unității administrativ-teritoriale sunt cuprinse și satele Barcea Mare, Cărpiniș, Săulești, Simeria-Veche, Sântandrei și Uroi, localități care au fost înglobate în anul 1952, an în care localitatea Simeria a fost declarată oraș.

Suprafața aferentă orașului este de 4.975 ha, din care 3.669 ha teren agricol.

SCURT ISTORIC

În anii 1862-1869, pe Valea Mureșului s-a construit prima cale ferată din Transilvania: Arad - Alba-Iulia, cu ramificațiile Simeria - Petroșani și Simeria - Hunedoara.

Amplasarea, în zona de vărsare a Streiului în râul Mureș, a atelierului pentru reparat locomotive și vagoane, precum și a unei gări de călători, a dat naștere, în perioada 1868-1883, Coloniei Simeria, unde locuiau împreună muncitori români, germani, maghiari, slovaci, polonezi, italieni și sârbo-croați. În jurul acestei colonii se înfiripă localitatea Simeria, care, după 1885, devine o localitate permanentă.

Odată cu sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial în Simeria se refac atelierele de locomotive și vagoane, se dezvoltă industria de prelucrare a marmurei, cea de pregătire a fierului vechi pentru oțelăriile din Hunedoara, se înființează o fabrică de prelucrare a laptelui, se dezvoltă agricultura, pomicultura și creșterea animalelor.

După Primul Război Mondial și Marea Unire de la 1 Decembrie 1918, în Simeria se construiește Biserica Ortodoxă, apar filiale ale băncilor, clădirile băii comunale, a primăriei și este ridicat monumentul din centrul orașului, dedicat eroilor localității.

În anul 1962, localitatea Simeria a fost declarată oraș, înglobând și localitățile limitrofe: Barcea Mare, Cărpiniș, Săulești, Simeria-Veche, Sântandrei și Uroi.

ACTIVITATEA ECONOMICĂ

Principalii agenți economici sunt: S.C. Reva S.A. - reparatii material rulant; S.C. Marmosim S.A. - extractia si prelucrarea rocilor naturale ornamentale; Apaprod, E`on Gaz, Electrica; Stațiunea de cercetări arboricole; firme particulare - prelucrarea pietrei ornamentale, prelucrarea primară a

lemnului, mobilă, construcții, proiectare, comerț, import-export, transport; agricultură, creșterea animalelor.

SITUAȚIA INVESTIȚIILOR ȘI OPORTUNITĂȚI PENTRU INVESTITORI

În rândul oportunităților pentru investitori menționăm: unele active (clădiri și terenuri) existente, alături de intenția de a constitui un parc de afaceri; așezarea orașului la intersecția unor căi rutiere și ferate importante, la confluența râurilor Mureș și Strei; poziția geografică și peisagistică a locurilor (agro-turism); forța de muncă disponibilă.

TURISMUL ȘI OBIECTIVE TURISTICE

Turismul care se desfășoară în zonă este cel de agrement, de sfârșit de săptămână. Acesta polarizează și populația comunităților din apropiere și se desfășoară cu precădere pe râul Strei, în localitatea Simeria Veche.

Un obiectiv turistic în zonă este Parcul Dendrologic (locul 3 în Europa și 11 în lume, conform Enciclopediei Britanice), care are o întindere de peste 70 ha, cu peste 1.500 de specii de plante și arbori. Întemeiat cu peste două secole în urmă, prin amenajarea și introducerea succesivă de specii exotice într-o pădure naturală de luncă, el a fost îmbogățit în ultimii ani cu noi specii.

Principalele unități de cazare din sectorul turistic sunt: Gasthaus Villa Dorr și Eurovenus – Complex Turistic Strei.

STRUCTURI DE SPRIJINIRE A AFACERILOR

În Simeria se intenționează realizarea unui incubator de afaceri și a unui parc de afaceri.

CULTURĂ ȘI ACTIVITĂȚI RECREATIVE

Principalele activități culturale ale localității sunt: 14-16 august Zilele orașului Simeria, Festivalul de folclor “Cantecele Streiului”; “Seara de romane și umor”, spectacole organizate lunar în sezonul rece (tradiție de 31 de ani).

De asemenea, în Simeria își desfășoară activitatea: Corul Primăriei orașului Simeria - muzică sacră; un cerc literar; sunt organizate expoziții de pictură și fotografie.

Orașul Uricani

LOCALIZARE GEOGRAFICĂ

Orașul Uricani este situat în partea de sud-vest a Depresiunii Petroșani, la poalele munților Retezat și Vâlcan, pe Jiul de Vest (Românesc), la altitudinea de 712 m deasupra nivelului Mării Negre, fiind orașul cu cea mai mare suprafață din țară 25.141 ha (intravilan și extravilan).

Face parte integrantă din marea unitate de relief din Carpații Meridionali, numită depresiunea tectonico-erozivă "Valea Jiului" sau "Petroșani", fiind situat în partea vestică a depresiunii Petroșani; localitatea este dominată de culmile muntoase Retezat și masivul Vulcan, cu o deschidere largă spre est și tot mai îngustă spre vest (spre masivul Retezat).

Orașul se află la o distanță de 29 km de municipiul Petroșani, 125 km de localitatea Deva, reședința județului Hunedoara. Accesul în localitate se face prin intermediul DN66 A și care pe viitor, prin continuarea lucrărilor la drumul Câmpul lui Neag - Herculane, va lega Transilvania de sud-vestul României.

SCURT ISTORIC

Prima atestare documentară cu privire la localitatea Uricani este recensământul Csibaky din anul 1818, denumirea trăgându-se de la localitățile Hobița și Uric, ca urmare a procesului de roire (colonizare) a locuitorilor din Țara Hațegului. Aceasta este o ipoteză plauzibilă, așa cum reiese din lucrarea lui Romulus Vuia, Țara Hațegului și regiunea Pădurenilor, unde Hobița este atestată documentar în anul 1411, iar Uric-ul în 1473.

Această denumire va fi purtată timp de un secol, până la Unirea din 1918, când se va folosi denumirea de Uricani.

După anul 1965, localitatea Uricani devine oraș, cu o populație de peste 4000 de locuitori, numărul acestora crescând ca urmare a dezvoltării sectorului minier, în prezent, numărul acestora fiind de 11.236 locuitori.

ACTIVITATEA ECONOMICĂ

Mediul de afaceri din orașul Uricani este dominat de afaceri extrem de puține, ca număr, și mici ca și cifră de afaceri.

Începând cu 1990, pe raza orașului Uricani s-au înființat 197 de societăți comerciale, din care mai funcționează astăzi doar 118.

Aceste societăți funcționează în diverse ramuri de activitate, ca de exemplu: 26 de societăți comerciale au ca obiect de activitate prestare de servicii, 68 de societăți au ca obiect de activitate comerțul cu amănuntul, 8 societăți au ca obiect de activitate producția, 3 societăți desfășoară activități de intermediere, 3 unități au ca obiect de activitate exploatarea lemnului, precum și 2 unități de cazare și alimentație publică.

Sectorul industrial la nivelul localității Uricani este reprezentat de Exploatarea Minieră Uricani, unitate minieră care face parte din Compania Națională a Huilei Petroșani, singura unitate cu profil minier la nivelul localității, în care își desfășoară activitatea peste 800 de angajați.

SITUAȚIA INVESTIȚIILOR ȘI OPORTUNITĂȚI DE AFACERI

Un proiect ambițios la nivelul orașului Uricani din punct de vedere

investițional îl constituie continuarea lucrărilor la drumul de acces Câmpu lui Neag - Herculane, o lucrare de mare amploare și impact economic asupra viitoarei dezvoltări socio-economice a zonei, lucrările aflându-se în desfășurare.

O oportunitate de a investi o constituie și prezența resurselor minerale de cuarț (cu o puritate de 98%), având în vedere caracteristicile geo-structurale și poziția geografică care îi permite exploatarea în condiții optime și de maxim randament economic.

Sunt luate în calcul și oportunitățile de investiții preconizate a se realiza având în vedere poziția geografică, numeroasele spații care vor putea constitui avantaje în demararea procesului investițional, prin stabilizarea investitorilor și posibilitatea acestora de a investi în această zonă, precum și forța de muncă disponibilă.

TURISMUL

Orașul Uricani este situat la poalele Munților Retezat, beneficiind de un mare potențial turistic. Acest oraș este poarta de intrare în Parcul Retezat, care reprezintă o bijuterie a naturii, cu un relief sălbatic, oferind drumețului imagini inegalabile.

Mașivul Retezat oferă condiții de odihnă și recreere, reprezentative în acest sens fiind: Pensiunea "Retezat", aflată în Câmpul lui Neag, lângă pârâul Răchiței, la cota 855 altitudine; complexul turistic "Cheile Butii"; Cabana "Câmpușel" (1.180 m), situată la 22 km de Uricani, cabana se află în apropierea Cheilor Scorotei; Motel "Valea de Pești", constituie o perlă turistică a locului, la 8 km de orașul Uricani.

STRUCTURI DE SPRIJINIRE A AFACERILOR

În orașul Uricani nu există structuri de afaceri. Cu toate acestea, în cadrul Primăriei Uricani există un Compartiment de Dezvoltare Economică, care are legături cu comunitatea de afaceri, organizații neguvernamentale și este interesată în dezvoltarea orașului prin diverse proiecte, precum și oferirea de sprijin informațional și logistic în obținerea de finanțări pentru lucrări de interes local.

CULTURA ȘI ACTIVITĂȚII RECREATIVE

Cultura din Uricani poartă amprenta condițiilor speciale și aparține ale acestei zone. Începând cu mijlocul secolului al-XIX-lea, odată cu începerea mineritului carbonifer pe aceste meleaguri, au trăit la un loc români localnici-momârlani, unguri, nemți, polonezi, cehi, italieni și austrieci. În prezent se încearcă punerea în valoare a culturii, indiferent de forma sa: muzică, pictură, literatură, fotografie, folclor.

De-a lungul anilor, au existat diverse formații de dansuri, care au adus numeroase premii, prin participarea la diverse festivaluri naționale. După anul 2001, în cadrul Casei de Cultură a orașului Uricani, a luat ființă "Ansamblul de dansuri - Uricani".

De asemenea, în Uricani există o bibliotecă, o casă de cultură și un ansamblu folcloric.

D) Scurtă descriere a localităților din Județul Timiș

Municipiul Timișoara

LOCALIZARE GEOGRAFICĂ

Municipiul Timișoara este cel mai mare oraș din partea de vest a României. Situată în plin șes, la confluența râurilor Timiș și Bega, străbătut de canalul Bega, Timișoara constituie poarta de deschidere a drumurilor spre Europa Occidentală, fiind așezată la o distanță de 500 km de peste 7 capitale europene. Prin funcțiile sale complexe, orașul Timișoara polarizează, însă, un teritoriu mult mai întins, fiind, totodată, și cel mai mare centru economic și cultural-științific al Regiunii Vest din România.

SCURT ISTORIC

Municipiul Timișoara, atestat documentar de peste 730 de ani, actuala reședință a județului Timiș, este situat în Câmpia Timișului, câmpie străbătută de râurile Bega și Timiș, a căror prezență a influențat în timp dezvoltarea localității, de la Cetatea fortificată cu ziduri, bastioane, șanțuri cu apă și valuri de pământ.

Cunoscută ca Cetate, încă din 1212, *Castrum Temesiense* este situată la răscrucea drumurilor comerciale și militare, devenind obiectiv principal al disputei dintre turci și austrieci și mai apoi râvnită de burghezia și aristocrația maghiară.

În anul 1514 Timișoara este asediată de trupele revoluționare ale lui Gheorghe Doja, care s-au răscolit împotriva nobililor. În anul 1728, Conte Mercy, canalizează apa Begheiului, acest lucru reprezentând un imbold pentru dezvoltarea orașului.

În secolul al XIX-lea începe o avalanșă de noutăți tehnice: în 1853 se introduce telegrafia; în 1857 se introduce iluminatul public pe gaz (primul în țară), în 1857 orașul se leagă la rețeaua feroviară europeană; în 1884 Timișoara devine primul oraș din Europa cu străzi iluminate electric; în 1899 se pune în funcțiune tramvaiul electric.

În zilele de 15-16 decembrie 1989 a început revoluția împotriva comunismului în Timișoara, iar la 20 decembrie 1989, acesta a fost declarat primul oraș liber din România.

ACTIVITATEA ECONOMICĂ

În pofida declinului, după 1989, a unor ramuri industriale bine reprezentate în oraș, sectorul industrial timișorean continuă să furnizeze peste 3% din producția industrială a țării, aceasta incluzând contribuția unor subramuri cu tradiție, dar și a unora noi, dinamice și moderne.

Timișoara dispune de o structură industrială diversificată, iar procesul privatizării industriei este încheiat în proporție de peste 90%, ceea ce are consecințe pozitive directe asupra nivelului tehnologic și eficienței economice a producției. Mai există însă întreprinderi proprietate de stat vechi, de mari dimensiuni, cu structură greoaie, lipsite de flexibilitate și greu de privatizat. În ultimul timp se constată o creștere a numărului de întreprinderi noi specializate în producția “high tech” (prin investiții străine) și producătoare de software, dar

lipsa resurselor financiare pentru valorificarea potențialului autohton de creație și producție “high tech” precum și inexistența unui sistem de cointeresare și promovare internă și externă a soft-ului autohton, determină dificultăți în dezvoltarea industriilor de vârf.

Întreaga zonă dispune de forță de muncă specializată, cu înaltă calificare și cu experiență în activitățile industriale, în Timișoara existând un potențial ridicat de formare profesională.

În ultimii doi ani, în activitatea comercială a Timișoarei se constată diversificarea formelor de comerț și servire, prin promovarea unor unități specializate având o dotare și ținută modernă, precum și prin extinderea unor unități mici, cu profil mixt. Au apărut noi artere comerciale (Ialomița, Brâncoveanu, Tinereții), supermarket-uri (Metro, Profi, Bila, Selgros, Kaufland, Real etc), piețe agroalimentare (Piața de Gros), magazine de tip mall (Iulius Mall).

Analiza distribuției sistemului bancar în zonă demonstrează dezvoltarea acestuia exclusiv în municipiul Timișoara. În prezent, peste 35 de bănci românești și străine, adică peste 60% din totalul băncilor existente în România, și-au deschis filiale, sucursale, reprezentanțe sau agenții în Timișoara, dar nu există bănci cu sediul central în Timișoara.

SITUAȚIA INVESTIȚIILOR ȘI OPORTUNITĂȚI PENTRU INVESTITORI

Timișoara reprezintă un important pol de atracție pentru investitorii străini, atât în cadrul județului Timiș, cât și la nivel național.

Din punct de vedere al investițiilor străine atrase, în prezent Timișoara se situează pe locul doi pe țară, după București. În municipiu au investit oameni de afaceri din peste 70 de state, pe primul loc situându-se investitorii din Italia.

În Timișoara se produce îmbrăcăminte, încălțăminte, jucării electronice, textile, pentru piața UE și pentru cea nord-americană. Prin investiții străine directe s-a reușit ca și în domeniul industriei electrotehnice, electronice să se deschide noi direcții și anume în domeniul industriei de componente de automobile, software și hardware ca și în cel al tehnicii de măsurare și contorizare.

Domeniile cu orientare tehnologică cunosc în momentul de față cea mai mare dezvoltare. De aceea, industria IT, producerea de componente, servicii internaționale prezintă cea mai mare importanță.

S-au dezvoltat întreprinderi pentru producerea respectiv confecționarea și montarea de piese în industria auto. Acestea dispun de mână de lucru superior calificată, a căror produse corespund celor mai înalte cerințe de calitate din industria internațională de automobile.

TURISMUL ȘI OBIECTIVE TURISTICE

Prin poziția sa geografică favorabilă - situarea în apropierea graniței de vest a țării, în apropiere de piețe turistice tradiționale, prin valorile sale naturale, culturale și umane precum și prin dezvoltarea sa economică diversă, Timișoara are o mare capacitate de atracție a turiștilor români și străini.

Existența în zonă a unor resurse atractive, naturale și antropice, cu valoare turistică ridicată, permite dezvoltarea diverselor forme de turism –

turismul de afaceri și cooperare internațională, turismul politic, turismul cultural, turismul științific și de studii (congrese și reuniuni), turismul tehnico – industrial, turismul de vânătoare și pescuit, agroturismul, silvoturismul, turismul sportiv, turismul pentru agrement și sporturi nautice, de sănătate, turismul etnic al diasporei și cel ecumenic.

Timișoara este un oraș atractiv în sine, fiind poarta de intrare a Europei în România. “Orașul florilor”, “Orașul parcurilor”, “Mica Vienă” sunt doar câteva dintre denumirile date orașului.

O plimbare prin Timișoara trebuie să cuprindă Piața Victoriei, Opera Română și Teatrul Național, strada Alba Iulia, Castelul Huniade, Piața Libertății, Sinagoga din Cetate, Piața Unirii, Vicariatul Ortodox Sârb, Biserica Piarștilor, Domul din Piața Unirii, Palatul Baroc, Palatul Dejan, Pomul Breslelor sau Copacul de Fier, Bastionul. Acestea, pe lângă parcurile situate pe malul Begăi, sunt doar câteva dintre locurile care dau personalitate orașului.

STRUCTURI DE SPRIJINIRE A AFACERILOR

Zonele industriale s-au dezvoltat de-a lungul arterelor de circulație majore, pe principalele accese rutiere sau feroviare. A existat tendința grupării unităților pe profile industriale. Cele mai importante structuri de afaceri sunt:

Parcul Industrial Freidorf, care este situat în zona de sud-vest a municipiului și are suprafața totală de 47 ha și 9.015 mp. Terenul se concesionează pe o perioadă de 49 de ani cu posibilitate de prelungire.

Incubatorul de Afaceri Software Timisoara, care oferă servicii pentru firme inovative nou constituite, specializate în dezvoltarea de software.

UNIVERSITĂȚI

În Timișoara există o serie **universități de stat**, precum: Universitatea de Vest, Universitatea Politehnică, Universitatea de Medicină și Farmacie, Universitatea de Agronomie și Medicină Veterinară Banatul Timișoara.

De asemenea, în Timișoara există o serie de **universități private**: Universitatea Tibiscus, Universitatea Banatul, Universitatea Mihai Eminescu, Universitatea Ioan Slavici, Universitatea Dimitrie Cantemir.

CULTURĂ ȘI ACTIVITĂȚI CREATIVE

Timișoara este așezată la confluența dintre diferite culturi, fiind un spațiu multicultural și multiethnic, cu influențe puternice din vest. Prin moștenirea culturală și prin diversitatea ofertei culturale actuale, Timișoara a fost și este cel mai puternic centru cultural din Vestul țării. Teatrul din Timișoara a fost înființat în 1853, Timișoara fiind singurul oraș din estul Europei cu trei teatre de stat: teatrul român, german și maghiar. Pe lângă acestea, în Timișoara regăsim: Opera Națională Română, Filarmonica Banatul, Casa de Cultură a Municipiului Timișoara, Centrul de Cultură și Artă al Județului Timiș, centrul cultural francez, britanic, german, Muzeul Banatului, Muzeul Satului Bănățean, Muzeul “Memorialul Revoluției”.

Manifestările culturale sunt diverse și cuprind: festivaluri de artă, muzică, fotografie, operă, operetă și teatru, concursuri, vernisaje, expoziții, manifestări studentești și tabere de copii, ruga orașului, concerte, simpozioane, conferințe, târguri, saloane.

Municipiul Lugoj

LOCALIZARE GEOGRAFICĂ

Municipiul Lugoj este situat în sud-vestul țării, pe malurile râului Timiș. Este situat la 59 km de Timișoara, 58 km de Reșița, 101 km de Deva, 45 km de Caransebeș și 490 km de București.

Lugojul este situat în partea central-estică a județului Timiș, fiind al doilea municipiu din județ ca mărime, dezvoltare economică și populație. În componența municipiului intră două sate aparținătoare, Măguri și Tapia.

SCURT ISTORIC

Lugojul este atestat documentar pentru prima dată într-un registru pontifical de dare în anul 1334. Tot din secolul alXIV-lea, mai exact din 1376, datează prima atestare a districtului Lugoj și este menționată pentru prima dată „Cetatea Lugojului“.

În timp, Lugojul cunoaște mai multe ocupații străine: turcească, austriacă și maghiară. Sub stăpânirea austriacă devine reședința districtului Lugoj-Făget. Tot atunci începe și colonizarea cu populație germană.

În urma încorporării Banatului în Ungaria (1778), Lugojul devine reședința comitatului Caraș.

Un moment deosebit din istoria acestei așezări este reprezentat de anul 1848, când are loc Marea Adunare Națională de pe Câmpul Libertății, prezidată de Eftimie Murgu. Cu această ocazie, românii bănățeni își exprimă postulatele de ordin național. Lugojul a fost centrul Revoluției pașoptiste din Banat.

Anul 1989, ziua de 20 decembrie, aduce Lugojului distincția de cel de-al doilea oraș liber de dictatură din România.

ACTIVITATEA ECONOMICĂ

Ca urmare a poziției avantajoase a orașului, datorate proximității graniței cu Ungaria (130 km) și a Aeroportului Internațional Timișoara (55 km) precum și a situării pe două artere rutiere principale: DN 68 și E 70 ce fac parte din Coridorul IV Pan-european și a deținerii unui punct vamal propriu, Lugojul cunoaște în ultimii ani o dezvoltare economică fără precedent.

Firme internaționale de renume precum Rieker, Villeroy & Boch, Honeywell sau Hella și-au deschis aici spații de producție.

Firmele care-și desfășoară activitatea în municipiul Lugoj desfășoară o gamă diversă de activități, cum ar fi: confecționarea de încălțăminte, realizarea de componente și ansamble, în special pentru industria constructoare de automobile, dezvoltarea și producția de piese și sisteme destinate tehnologiei iluminării, proiectarea și fabricația de sisteme de alarmă pentru detecție incendiu și efracție sau producția de materiale de construcții.

SITUAȚIA INVESTIȚIILOR ȘI OPORTUNITĂȚI PENTRU INVESTITORI

Investițiile din municipiul Lugoj sunt în creștere, fapt dovedit și de rata scăzută a șomajului, de aproximativ 6%. În ceea ce privește investițiile viitoare,

renumita firmă Autoliv, lider mondial în sisteme de siguranță auto, și-a manifestat intenția de a deschide în 2007 o hală de producție.

TURISMUL SI OBIECTIVE TURISTICE

Câteva lăcașuri de cult, declarate monumente istorice, pot fi vizitate în Lugoj: Biserica Ortodoxă „Adormirea Maicii Domnului”, una din cele mai importante construcții în stil baroc din Banat; Biserica episcopală greco-catolică; Biserica Romano-Catolică.

La aproximativ 45 km de Lugoj se află mănăstirea de la Românești - Izvorul Miron sau cum mai este numită „Voronețul Banatului”. Mănăstirea a fost ctitorită în anul 1912 de către mitropolitul Miron Cristea, viitorul patriarh al României, cu ajutorul unor familii din satul Românești. În apropierea mănăstirii se află Peștera Românești în care anual au loc concerte simfonice. Aceste concerte au devenit o tradiție în spațiul cultural și speologic din România.

Poziționat în vecinătatea sud-estică a Munților Poiana Ruscă, Lacul Surduc se află la aproximativ 30 km de Lugoj. Construcția barajului de aici a început în anul 1972, acesta deținând și un record național: este cel mai îngust baraj din țară raportat la volumul de apă reținut.

STRUCTURI DE SPRIJINIRE A AFACERILOR

În urma numeroaselor solicitări venite din partea investitorilor municipalitatea Lugoj a pus în anul 2005 la dispoziție acestora o nouă Zonă Industrială. Aceasta este situată în afara orașului, pe drumul european E 70 Lugoj – Timișoara și oferă 61 ha „greenfield” pentru construirea de spații de producție.

UNIVERSITĂȚI

În Lugoj își are sediul Universitatea Europeană Drăgan, fondată în 1993.

CULTURĂ ȘI ACTIVITĂȚI RECREATIVE

Din vechime, capitală culturală a Banatului, Lugojul, continuă să fie o prezență vie în contemporaneitatea culturală națională, grație patrimoniului artistic și numeroaselor evenimente culturale, contribuind la crearea coordonatelor specifice unui oraș european. Muzeul de Istorie și Etnografie, Teatrul „Traian Grozăvescu”, Biblioteca Municipală, Galeria „Pro Arte”, bisericile, instituțiile de învățământ, presa locală, posturile de radio și televiziune, Universitatea Europeană Drăgan sunt repere care stau la baza unui climat cultural efervescent.

Păstrând același tradiție, Lugojul cultural (Corul „Ion Vidu”, teatrul, creatorii literari, plasticienii, folclorul artistic, arta coregrafică etc.) respiră în ritmul modernității, în armonie cu rosturile și idealurile unei lumi în continuă schimbare.

Evenimente culturale și recreative: Festivalul Internațional de Canto „Traian Grozăvescu”, Festivalul Berii, Festivalul Internațional de Folclor „Ana Lugojana”, Festivalul Lucian Blaga, Festivalul Internațional de Teatru „FestteamArt”, Ruga Lugojană, spectacole de teatru, simpozioane cu teme istorice, literare, expoziții de pictură, grafică, sculptură la Galeria Pro Arte.

Orașul Buziaș

LOCALIZARE GEOGRAFICĂ

Orașul-stațiune Buzias este situat în sud-vestul României, în județul Timiș, la întretăierea paralelei de 45⁰37' latitudine nordică cu meridianul de 21⁰48' longitudine estică. Pe lângă localitatea propriu-zisă, în limitele sale, Buziașul cuprinde și localitatea componentă Silagiu și satul aparținător Bacova.

În limitele actuale, teritoriul orașului Buziaș are o suprafață de 105,2 km², pe care locuiesc un număr de aproximativ 8.000 locuitori.

Orașul Buziaș este situat pe drumul județean 592, la 34 km sud-est de municipiul Timișoara și la 23 km sud-vest de municipiul Lugoj.

Căile de acces spre orașul Buziaș sunt pe șosea: Timișoara - Buziaș, pe drumul județean 592 = 34 km sau Lugoj - Buziaș, pe drumul județean modernizat 592 = 23 km, iar pe cale ferată: Timișoara - Buziaș = 37 km; Lugoj- Buziaș = 28 km; Reșița- Gătaia - Tormac - Buziaș = 79 km.

SCURT ISTORIC

În documentele istorice numele de Buziaș apare pentru prima dată în anii 1071-1072. Existența documentată a așezării apare în secolul al XIV-lea, argumentată de diploma din 6 februarie 1321 a regelui Carol Robert de Anjou, care între alte lucrări donează orașul Buziaș nobililor din Buteni.

În timpul stăpânirii turcești (1552-1718), generalul turc Evlia Gelebi pomenește în scrierile sale despre orașul Buziaș.

În primul sfert de veac al secolului al XIX-lea are loc colonizarea localității cu germani și maghiari. Satul Bacova a fost colonizat în întregime cu etnici germani. În prezent, cea mai mare parte au emigrat în Germania, dar mențin legături strânse cu cei rămași, remarcându-se și o intensă activitate a Bisericii Catolice locale și a Fundației Caritas.

În anul 1811 profesorul Paul Kiteibel evidențiază, în urma cercetărilor, valoarea terapeutică deosebită a apelor minerale.

Procesul de îmbuteliere a apelor minerale începe încă din anul 1840. În paralel cu valorificarea în scopuri terapeutice a apelor minerale, din anul 1907, se trece la îmbutelierea gazului carbonic liber prin construirea unei fabrici specializate. Apa minerală bine cotate pe plan intern și internațional a fost laureată cu medalia de aur la expoziția de la Bratislava în anul 1908.

ACTIVITATEA ECONOMICĂ

Până în prezent orașul Buziaș a cunoscut o dezvoltare continuă de-a lungul existenței sale, în ritmuri diferite, în funcție de situația politico-economică a vremurilor.

Resursa economică principală a orașului Buziaș este zăcămintul hidromineral, de unde se extrag apă minerală carbogazoasă carbonată și bioxid de carbon, folosite atât pentru tratament cât și pentru îmbuteliere. Calitatea apei minerale este printre cele mai bune din Europa.

SITUAȚIA INVESTIȚIILOR ȘI OPORTUNITĂȚI PENTRU INVESTITORI

Principalele obiective ale primăriei și ale Consiliul Local al orașului Buziaș își propun în continuare: extinderea limitei intravilanului localității, deoarece sunt foarte multe solicitări pentru construcția de locuințe din fondul cetățenilor în special, dar și construcția de obiective cu alt caracter decât locuințe. De asemenea, se urmărește sprijinirea și înființarea unor zone funcționale de producție sau alte activități cu valorificarea resurselor locale.

TURISMUL SI OBIECTIVE TURISTICE

Prin potențialul său balneoclimateric, orașul Buziaș se înscrie printre cele mai înzestrate stațiuni din țară, prin valențele terapeutice deosebite ale apelor minerale și bioxidului de carbon natural, a bioclimului sedativ-indiferent, deosebit de favorabilă sănătății datorită complexului de factori climaterici cu acțiune biologic-terapeutică (așa-numitul climat de cruțare). Concentrația de aeroioni negativi existenți, mai ales în zona parcului stațiunii, este una dintre cele mai mari din țară.

Elementul arhitectural simbolic al stațiunii este colonada acoperită din parc, construită în stil turco-bizantin, cu parapete și chioșcuri din lemn traforat, unică în țara noastră. În Europa există doar două promenade acoperite asemănătoare, la Karlovy Vary și Baden-Baden.

Specificul medical al stațiunii balneoclimaterice Buziaș este de tratament al bolilor cardiovasculare – în principal, și al bolilor sistemului osos, renal, hepatic – în secundar. Se asigură proceduri complexe de tratament balnear, potențialul fiind de aproximativ 3.000 de proceduri pe zi (băi cu apă minerală, mofete, fizioterapie, fitoterapie, acupunctură, gimnastică medicală, băi de soare, cură de teren). De asemenea, în stațiune există un ștrand cu apă minerală.

Pentru turismul de recreere se pot dezvolta activități specifice agroturismului (atât în Buziaș cât și în satele Bacova și Silagiu), oferind turiștilor trasee de drumetie în pădure, în Dealul Silagiului (la podgorie), cules de plante medicinale din flora spontană, contact direct cu tradițiile folclorice locale (există două manifestări tradiționale – ruga și kerwei-ul și o preocupare intensivă pentru recuperarea tradiției folclorice în cadrul Case de Cultură).

De asemenea, există puncte de interes arheologic, care conduc spre existența stațiunii încă din secolul al III-lea d.Hr.

CULTURA ȘI ACTIVITĂȚI RECREATIVE

Principalele obiective culturale sunt: Casa de Cultură din Buziaș, Căminele Culturale din satele aparținătoare Bacova și Silagiu.

Evenimentele culturale din Buziaș se desfășoară conform Agendei Manifestărilor Cultural – Sportive aprobate anual de Consiliul Local.

În anul 2006 a fost inițiat proiectul tehnic pentru modernizare sălii de Sport Victoria din localitatea de reședință Buziaș, acesta fiind estimat a se finaliza în 2007.

Localitatea se caracterizează de asemenea și prin prezența a numeroase parcuri. Parcul stațiunii, în suprafață de peste 20 ha, este rezervație dendrologică. Există numeroase specii rare de arbori, dintre care cea mai importantă este platanul.

Orașul Ciacova

LOCALIZARE GEOGRAFICĂ

Orașul Ciacova este situat la 32 km de municipiul Timișoara, în partea de sud-vest a județului Timiș, în apropierea frontierei cu Serbia.

Accesul în localitatea de reședință Ciacova este asigurat pe drumul județean DJ 693B, în lungime de 9 km, care face legătura cu șoseaua europeană E70.

SCURT ISTORIC

Existența sa datează din anul 1335, deși în cronica familiei Csak, aflată la biserica sârbă, se menționează anul 1285 ca origine. Etimologic, toponimul *Ciacova* își are obârșia din adăugarea la numele posesorului locurilor a cuvântului maghiar Varoš –Csakvaroš, ceea ce în limba română înseamnă orașul lui Csaky. Cuvântul maghiar Varoš a intrat chiar în fondul principal al limbii române, cu înțelesul de oraș.

În anii 1390-1394, aici s-a ridicat o cetate, care a fost înconjurată de o rețea de canale de apă (Timișul), fiind greu de cucerit. Această cetate a fost luată de regele Sigismund în anul 1395, cedând familiei Csak, altă cetate în Bihor și orașul Szilard, astfel cetatea Ciacovei devenind cetate regală.

În 1551 cetatea fost ocupată de turci, ei construind în acea perioadă multe turnuri de apărare în jurul ei.

În urma păcii de la Carlovitz din 1860 s-a impus dărâmarea cetății, în urma căreia a supraviețuit doar turnul de veghe, numit de către localnici Cula, care stă drept mărturie acestei așezări.

ACTIVITATEA ECONOMICĂ

Activitatea de bază a localității este agricultura. Creșterea animalelor constituie o ramură importantă a agriculturii ciacovene, în special în creșterea porcinelor. În zona pășunilor se cresc ovine. Orașul Ciacova deține un număr semnificativ de animale, printre care amintim: bovine 1.600 de capete, ovine 11.000 de capete și porcine 6.000 de capete. Produsele animale și respectiv laptele se valorifica pe piață.

Apicultura este avantajată de o bogată bază meliferă. Producția de miere este valorificată pe piață, și în acest domeniu sectorul privat având un cuvânt greu de spus.

În localitatea Ciacova își desfășoară activitatea două societăți comerciale cu specific de producție: SC Ced Corporation SRL și SC Noale System SRL, care însumează aproximativ 300 de angajați și își desfășoară activități în domeniul produselor de uz casnic și tâmplărie. Cele două societăți sunt la începutul activității, cu intenții de extindere și-n alte domenii decât cele amintite, concretizate prin achiziționare de teren și demararea construcțiilor.

Locuitorii orașului beneficiază de două ateliere de reparații organizate în sistem privat, micii meseriași fiind organizați în asociații familiale: tâmplărie, croitorie, frizerie, fierărie.

Serviciile sunt bine reprezentate în orașul Ciacova. În sectorul financiar –bancar, serviciile sunt asigurate de Banca de Credit, BRD Groupe Societe

Generale și CEC, care oferă agenților economici și persoanelor fizice din localitatea Ciacova, o gamă largă de produse și servicii bancare.

În sectorul comercial se poate observa o dezvoltare a activității. Majoritatea noilor firme înregistrate în orașul Ciacova au ca obiect de activitate comerțul, ceea ce a determinat flexibilizarea relațiilor cu furnizorii, creșterea concurenței între comercianți și ameliorarea calității serviciilor către populație. Serviciile comerciale preponderente sunt cele de alimentație publică.

SITUAȚIA INVESTIȚIILOR ȘI OPORTUNITĂȚI PENTRU INVESTITORI

Administrația publică locală a orașului Ciacova pune la dispoziție: clădiri, spații comerciale, terenuri și amplasamente disponibile pentru privatizare, terenuri ce pot fi dezvoltate pentru a atrage și reține agenții economici, precum și acordarea cu prioritate a unor facilități privind concesionarea sau vânzarea spațiilor comerciale, concesionarea, arendarea sau vânzarea terenurilor, stimulente legate de impozite pentru sprijinirea extinderii investițiilor.

TURISMUL SI OBIECTIVE TURISTICE

Orașul Ciacova are o poziție favorabilă pentru turism. Existența apelor geotermale de la Cebza, cu valoare terapeutică, fondul forestier-pădurea Macedoniei, fondul cinegetic bogat, precum și varietatea elementelor de arhitectură, artă populară și folclor asigură oferte de turism pe gustul fiecăruia.

Turismul de agrement ar putea fi practicat în satele Macedonia și Cebza, dată fiind existența râului Timiș.

Orașul Ciacova deține obiective turistice antropice, ca o consecință firească a vieții istorice, culturale îndelungate desfășurate pe aceste meleaguri. O valoare inestimabilă și emblematică, care stă drept mărturie acestei așezări, o reprezintă turnul de veghe, numit de localnici Cula, care a supraviețuit în urma dărâmării vechii fortărețe, Cetatea Ciacovei. Centrul istoric al localității Ciacova pastrează și astăzi clădiri cu valoare de patrimoniu, având un specific arhitectonic medieval, cu bolți semicirculare din cărămidă.

CULTURA ȘI ACTIVITĂȚI RECREATIVE

Activitățile culturale se desfășoară în căminele culturale existente în cele cinci sate aparținătoare orașului. Localitatea Ciacova dispune și de o bibliotecă publică cu un număr de peste 10.000 de volume.

Instituțiile de cultură existente la ora actuală în oraș, acoperă, din punct de vedere logistic și funcțional, promovarea culturii. Orașul Ciacova se poate mândri cu un muzeu, o casă de cultură și un monument al eroilor.

În cadrul muzeului pot fi admirate piese de port și țesături. Piese expuse sunt rare și au fost selectate, atât din colecția secției de Etnografie a Muzeului Banatului din Timișoara, cât și din donațiile de la locuitorii Ciacovei.

Întâlnim de asemenea și picturile renumitului pictor naiv Viorel Cristea – un nume de artist care a pătruns în sufletul iubitorilor de pictură din țară și de peste hotare.

O personalitate marcantă a culturii ciacovene este Dositei Obradovici, care s-a născut în comuna Ciacova, în Banatul Românesc și care a fost cel mai reprezentativ scriitor iluminist sârb.

Orașul Deta

LOCALIZARE GEOGRAFICĂ

Amplasat în extremitatea sudică a județului Timiș, orașul Deta este un mic centru administrativ, economic și cultural, de importanță microregională, situat la o distanță de 44 km de reședința de județ, Timișoara, pe DN 59. Se află la 20 km de frontiera cu Serbia.

Orașul este un nod rutier situat la convergența mai multor drumuri locale și a două artere importante și anume: drumul ce leagă Câmpia Torontalului cu Munții Cărașeni și cel ce face legătura între reședința județului și punctul vamal de frontieră cu Serbia, respectiv șoseaua E 70.

Este așezat în câmpia joasă a Bârzavei și este traversat de râul Birdeanca.

SCURT ISTORIC

Pe baza dovezilor arheologice, s-a constatat existența acestei așezări încă din epoca neolitică, evoluând ulterior în celelalte epoci istorice (epoca bronzului, fierului, perioada daco-romană și a migrațiunii popoarelor). După unii istorici, pe timpul stăpânirii romane localitatea avea denumirea de *Colonia Malva* ceea ce echivala cu oraș. Iată câteva din datele importante ale orașului:

1360 - Prima atestare documentară a localității Deta, sub denumirea de Ded;

1718 - Banatul devine provincie austriacă, localitatea trecând în districtul Ciacova, apoi în districtul Timiș;

1720-21 - Începe colonizarea germanilor pe actuala așezare a orașului, majoritatea acestora provenind din Bavaria și Alsacia, Lorena, fapt ce va modifica profilul etnic al regiunii;

1724 - Denumirea localității se transformă din Ded sau Dedul Mic (Ghedu) în Deta;

1810 - Deta este ridicată la rangul de oraș-târg de câmpie, de către împăratul Francisc I al Austriei, datorită dezvoltării pe care o cunoaște în agricultură, comerț, creșterea animalelor, meșteșugărit;

1925 - Se înființează "Fabrica de Furnir și Industria Lemnului Prochaska s.p.a", care va juca un rol important în dezvoltarea economico-socială a localității, actualmente Plapaf S.A.;

1968 - Urmare a reîmpărțirii teritorial-administrative a României localitatea Deta este ridicată încă o dată la rangul de oraș.

ACTIVITATEA ECONOMICĂ

Industria reprezintă segmentul economic principal, pe raza orașului Deta desfășurându-și activitatea un număr de 139 SRL-uri și SNC-uri.

Evoluția economiei orașului Deta a avut un trend pozitiv începând cu anii 1999-2000, când de la un număr de 77 societăți comerciale s-a ajuns la 108 în 2003, 126 în 2004 respectiv 139 în 2006. Deosebit de reprezentative pentru dinamica dezvoltării locale sunt: S.C. Eybl Textile și Eybl Automotive Components, care a ajuns de la 200 de angajați la 2000 astăzi. Ebyz este unul dintre cei mai importanți producători mondiali de huse auto și volane pentru mărci de tradiție din industria auto mondială, precum Mercedes, Volkswagen, BMW, Renault, Skoda, Toyota, Range Rover, Jaguar X.

O societate industrială bine cunoscută, cu o istorie de 81 de ani în zonă, care a jucat un rol primordial în dezvoltarea orașului este S.A. Plapaf, a cărei activitate principală este prelucrarea lemnului, achiziționată de curând de S.C. Euroholding, firmă cu capital privat italian.

Agricultura ocupă un rol important în dezvoltarea localității și este favorizată de clima temperat continentală. Mărimea și forma de exploatare a terenului au suferit modificări după 1989, de la înființarea micilor exploatări de 1-5 ha, ulterior ajungând chiar la 200-300 ha. În prezent, există 8 asociații familiale și 497 proprietari de teren care lucrează singuri sau în asociații familiale terenul.

SITUAȚIA INVESTIȚIILOR ȘI OPORTUNITĂȚILOR PENTRU INVESTITORI

La S.C. Eybl, investiția inițială a fost de 10.000.000 euro, fiind o întreprindere mijlocie cu profil textil, care a fost construită în cursul anului 1999, din temelie și care acum este o unitate dintre cele mai moderne din estul Europei în domeniu.

Începând cu anul 2006, după o perioadă de colaps, S.A. Plapaf, prin preluarea de către S.C. Euroholding a început să se dezvolte.

Orașul beneficiază de toate oportunitățile necesare adică: 2 bănci, trezorerie, internet de mare viteză, telefonie fixă și mobilă în toate rețelele, drumuri asfaltate, centură ocolitoare, electricitate, gaz provenit din zona limitrofă, spital.

TURISMUL ȘI OBIECTIVE TURISTICE

Posibilității de vânat și pescuit sportiv, un ștrand geo-termal cu proprietăți miraculoase asupra vindecării și refacerii organismului, parc natural vechi de 400 de ani, muzeu al orașului Deta, muzeu oraș, biserica catolică veche de peste 100 de ani sunt doar câteva din obiectivele care fac din orașul Deta un punct turistic important.

CULTURĂ ȘI ACTIVITĂȚII RECREATIVE

În oraș funcționează 2 unități de învățământ, respectiv: Grupul Școlar "Sfântul Nicolae" și Școala Generală cu clasele I-VIII, cu un total de 59 de clase (primar, gimnazial, liceal și profesional) în care învață 1379 elevi. Elevii își desăvârșesc pregătirea și la Școala de Arte și Meserii, cu calificări precum: tâmplar universal, panel, placaj, furnire și confecționer piele și înlocuitori.

Orașul dispune de o casă de cultură, o casă națională, precum și o bibliotecă orășenească, unități în care se organizează diferite activități culturale, o sală modernă de sport, stadion, ștrand olimpic, hotel, restaurante.

Activitățile sportive se desfășoară în cadrul unităților de învățământ, precum și în parcul orașului, care cuprinde un teren multifuncțional: tenis de câmp, handbal, un ștrand cu bazin de dimensiuni olimpice, în vecinătatea căruia se găsește stadionul orașului.

Orașul Făget

LOCALIZARE GEOGRAFICĂ

Zona Făget este situată în partea vestică a României, în nord-estul județului Timiș, la distanța de 97.6 km față de municipiul Timișoara și 37.7 km de Lugoj.

Zona este străbătută de râul Bega, iar proporția reliefului este următoarea: 30% câmpie, 50% zonă colinară și 20% zonă muntoasă (zona Munților Poiana Ruscă). Orașul este străbătut de DN 68A și de linia ferată Lugoj-Ilia.

SCURT ISTORIC

Localitatea Făget a fost atestată documentar prima oară în anul 1548, cu ocazia unei donații făcute de nobilul Ioan de Bozwar fiicei sale Dorotheea, la castelul nobilului Iacob Bekeș. Orașul Făget își ia numele de la pădurile de fagi din zonă.

Făget a fost declarat oraș în data de 15 iulie 1994.

ACTIVITATEA ECONOMICĂ

În zona Făgetului sunt înregistrate un număr de 215 de societăți comerciale, potrivit datelor furnizate de Circumscripția Fiscală Făget, în luna decembrie 2006. Ponderea cea mai mare o dețin societățile cu răspundere limitată (SRL-urile) - 207; societățile pe acțiuni (SA) – 5; asociațiile familiale (AF) – 2.

Datorită poziției sale și datorită materiei prime (lemnul), în zona Făgetului s-a dezvoltat exploatarea și prelucrarea materialului lemnos, de diferite esențe, de la cherestea, produse pentru destinații diferite, până la mobilă, putându-se aminti câteva firme: Fmp Moebel, Duzotti, Lina Prod, Sordan, Aljendi Company SRL.

În industria pielăriei, S.C. Comtim Industrie S.A. valorifică materia primă din zonă, realizând diferite obiecte de marochinărie: genți, poșete, portmonee, curele, haine.

În industria extractivă, S.C. Extraceram S.A are la Făget o secție a cărei activitate este orientată spre extragerea și prelucrarea materialelor de construcție: nisipuri cuarțoase, granituri, aragonit, granodiorite, argilă colinoasă refractară.

Serviciile sunt reprezentate în special prin activitatea bancară, existând mai multe bănci: Banca Comercială Română – Filiala Făget; Banca Comercială Carpatica – Agenția Făget, Banca Română de Dezvoltare – Agenția Făget și Cooperativa de Credit. Există o agenție CEC și mai multe agenții de asigurare.

SITUAȚIA INVESTIȚIILOR ȘI OPORTUNITĂȚI PENTRU INVESTITORI

Domeniile în care se poate investi în orașul Făget sunt: prelucrarea lemnului, industria alimentară (colectarea, prelucrarea laptelui și realizarea de produse lactate, prelucrarea cărnii, prelucrarea semințelor), agricultura (creșterea animalelor și cultivarea plantelor), agroturism, industria materialelor de construcții.

TURISMUL ȘI OBIECTIVELE TURISTICE

Din punct de vedere al turismului, se identifică mai multe trasee turistice zonale care cuprind: o serie de vestigii arheologice din epoci străvechi, monumente feudale și de arhitectură populară, monumente publice sătești de lemn: biserici, școli, primării și spații de odihnă și agrement..

STRUCTURI DE SPRIJINIRE A AFACERILOR

În localitatea Făget există un Centru Transfrontalier de Comunicare și Marketing.

CULTURA ȘI ACTIVITĂȚI RECREATIVE

În fiecare localitate ce aparține teritorial-administrativ orașului Făget există case de cultură (excepție Colonia Mică). În fiecare an se desfășoară pe raza orașului un număr de 10 festivaluri, dintre care enumerăm următoarele: Festivalul - concurs de folclor „La curțile dorului”, Târgul și Sărbătoarea Olarilor, Festivalul „Floarea de Castan” și renumita „Ruga Făgeteană”.

Pe raza orașului Făget funcționează o bază de Agrement (ștrand, terasă, disco), o sală de Sport, un stadion orașenesc și mai multe parcuri.

Orașul Gătaia

LOCALIZARE GEOGRAFICĂ

Localitatea Gătaia împreună cu cele 5 sate aparținătoare (Sculia, Șemlacul Mare, Șemlacul Mic, Butin, Percosova) este așezată în județul Timiș, în partea de sud-vest a țării, fiind situată la 52 km de Timișoara.

Localitatea se întinde pe ambele maluri ale râului Bârzava. O parte din sate, (Șemlacul Mare, Șemlacul Mic, Butin, Percosova) se găsesc așezate spre sud de Gătaia, în jurul dealului Șumig, o veche urmă vulcanică în Câmpia Tisei, pe cursul pâraielor Moravița, Crivaia și Clopodia, iar Sculia este așezată tot pe cursul râului Bârzava, dar spre vest de Gătaia, ocupând poziția cea mai nordică în cadrul acestei unități administrativ teritoriale.

Orașul Gătaia face legătura între municipiile Timișoara și Reșița, atât pe calea ferată, cât și prin intermediul DN 58.

SCURT ISTORIC

Gătaia apare menționată din anul 1323, sub numele de Gothal. Mențiunea se referă la faptul că ar fi fost trimis aici tatăl lui Domokos-homoregis ca să facă delimitarea vetrei satului. Anul 1323 poate fi considerat anul de întemeiere al localității Gătaia.

Din 1343 există prima atestare a denumirii de Gothal superior și inferior, (conform unei scrisori a Kapitulului din Arad), ca fiind proprietatea lui Ladislau Omeri, care o donează surorii sale Clara și ginerelui său.

În timpul regelui Sigismund (1389-1437) e cunoscută pentru prima dată sub numele de Gatay.

ACTIVITATEA ECONOMICĂ

Pe raza localității Gătaia există un număr de aproximativ 60 de agenți economici având diferite profile de desfășurarea a activității. Majoritatea au ca domeniu de activitate profil alimentar.

SITUAȚIA INVESTIȚILOR ȘI OPORTUNITĂȚILOR PENTRU INVESTITORI

La momentul actual pe raza localității Gătaia există 2 ferme de creștere a porcinelor și o firmă de cusut volane.

Pe viitor, odată cu terminarea Planului Urbanistic Zonal - Zona Industrială 1, se vor concesiona terenurile pentru construcția de fabrici, dar după asigurarea infrastructurii necesare (energie electrică, apă, canal, eventual gaz).

TURISMUL

Din nefericire, turismul nu este o ramură prea dezvoltată a orașului. Singurul obiectiv turistic este Mănăstirea Săraca de la Șemlacul Mic - monument istoric.

În prezent se află în construcție o pensiune agroturistică în orașul Gătaia.

CULTURA ȘI ACTIVITĂȚI RECREATIVE

Printre principalele evenimente culturale se pot enumera: Ruga Bănățeană a Orașului, Zilele Orașului Gătaia, diferite activități organizate de minoritățile naționale (25% din populație fiind de origine maghiară), concerte de colinzi și concerte de muzică corală bisericească organizate în incinta Casei Naționale.

Dintre activitățile recreative amintim: Cupa orașului Gătaia la fotbal, Balul Sportivilor, Meciurile de fotbal al echipei Mini Progresul Gătaia.

Orașul Jimbolia

LOCALIZARE GEOGRAFICĂ

Orașul Jimbolia se află situat în extremitatea vestică a Timișului, la 39 km distanță (pe calea ferată) de reședința acestuia, municipiul Timișoara.

Ca poziție geografică, orașul Jimbolia este situat în Câmpia Banatului, la contactul dintre Câmpia Timișului și Câmpia Mureșului. Un aliniament de sate marchează limita dintre cele două unități de relief: Checea-Cărpiniș-Satchinez.

Orașul se află la intersecția unor importante căi de comunicație care fac legătura dintre România și spațiul fost-iugoslav, fiind un important punct de frontieră feroviar și rutier la granița dintre România și Serbia.

În cadrul județului Timiș, orașul Jimbolia ocupă locul al patrulea ca număr de locuitori (11.113 locuitori în 2002) după orașele Timișoara, Lugoj și Sânnicolau Mare, deținând 1,5% din populația totală a județului și 2,5% din populația urbană a acestuia.

SCURT ISTORIC

Cercetările arheologice au scos la iveală urme de locuire încă din epoca bronzului (circa 1800 ani î. Hr.). Pe teritoriul orașului a fost găsită și o medalie de cupru din vremea lui Constantin cel Mare (300-337 d. Hr.) cu inscripția “Urbs Roma”.

Numele actual al localității (“Chumbul”), se întâlnește menționat pentru prima dată în “Registrul dijmelor papale pentru anii 1332-1337”. Anul 1332 este considerat astfel, data primei atestări documentare a localității Jimbolia.

În legătură cu numele localității trebuie precizat că de-a lungul istoriei sale, acesta nu a fost mereu același. Până la colonizările germane începute în 1766 localitatea s-a numit Chumbul, Chombol, Csomboly, Zsomboy, Schumbul, toate aceste denumiri derivând, se pare, din numele familiei Csompoly, care a avut mari posesiuni în această zonă în secolele XV-XVI. În 1766, noua așezare rezultată în urma colonizărilor germane avea să se numească Hatzfeld-Landestreu. Până în 1899 este consacrată denumirea de Hatzfeld, nume care provenea de la primul ministru al împărătesei Maria Tereza, pe nume Karl Friederich Anton Graf von Hatzfeld-Gleichen (1718-1793).

Din 1899, localitatea este denumită Zsombolya, iar din 1920 și până în 1924, când va face parte din statul sârb, Dzombolj. Abia din 1924, așezarea, parte componentă a statului român, este numită oficial Jimbolia.

Către mijlocul secolului al XIX-lea începe să-și facă loc industria. În 1864 Ștefan Bohn pune bazele unei fabrici de țiglă (viitoarea “Ceramica”), care după zece ani devine “Bohn&Co” – prima întreprindere industrială din Jimbolia. Ulterior, în 1870 se inaugurează Moara cu aburi, iar din 1878 ia ființă Fabrica de pălării “Decker”.

Paralel cu dezvoltarea economică, începând cu a doua jumătate a secolului al XIX-lea, are loc și o continuă modernizare edilitară a așezării. Astfel, în 1863, începe construcția castelului “Csito”, după planurile lui Ybl Mikloș, celebrul arhitect al Parlamentului și Operei din Budapesta. În 1891 se deschide prima baie. Modernizarea celorlalte străzi începe în 1892, iar în 1896 își deschide porțile Spitalul teritorial. Pentru a da mareție așezării, în anul

1911, turnul Bisericii romano-catolice va fi înălțat de la 39 m, cât avea initial, la 53,5 m cât are și în prezent.

După al doilea război mondial, în 1950, Jimbolia devine în mod oficial oraș.

ACTIVITATEA ECONOMICĂ

Sectorul primar (agricultura) ocupă în cadrul orașului o pondere însemnată. Fondul funciar cuprinde 9735 ha teren agricol din care 92% reprezintă teren arabil și 8% pășuni și fânețe. Predomină cultura porumbului, urmată de cea a grâului cu producții peste media națională. În domeniul creșterii animalelor primul loc îl ocupa porcinele. În domeniul industriei alimentare reprezentative sunt ramurile: morărit și panificație (S.C. Can-Leo) și prelucrarea cărnii.

Sectorul secundar, Industria, este concentrată în 11 societăți comerciale. Profilul industrial al orașului rămâne dominat de industria ușoară (încălțăminte, confecții, textile), după care urmează industria electrotehnică și electronică (Vogt România), industria mecanică (Crh, Halm), industria maselor plastice ("Venus" S.A.). În industria orașului lucrează 48% din populația activă a orașului. Cele mai mari firme industriale ale orașului sunt: Vogt România – componente electronice, Fagi – încălțăminte, Halm – pompe hidraulice, Crh – subsansamble auto, Ani-Fashion – confecții, îmbrăcăminte.

Sectorul terțiar, care cuprinde toată gama serviciilor, are o pondere de 38%. În zona Jimbolia își desfășoară activitatea un număr de 180 agenți economici.

CULTURA ȘI ACTIVITĂȚI RECREATIVE

În decursul istoriei sale Jimbolia a constituit un important centru de cultură în această parte de țară. Atmosfera culturală a așezării îi va determina pe valoroși oameni de cultură să-și stabilească locul de creație aici. Astfel, pictorul Ștefan Jäger, cel mai mare pictor șvab, se mută în 1910 la Jimbolia și aici pictează cea mai mare parte a tablourilor sale. Tot aici activează și muzicienii Emmerich Bartzer, Nikolaus Maser și Mathias Svoboda. Poetul Peter Jung activează o bună perioadă de timp în Jimbolia, fiind autorul a peste 10.000 de poezii și a sute de articole de publicistică. Tot aici activează în perioada 1948-1987 și preotul Mihail Avramescu – un important colaborator al lui Mircea Eliade.

Deosebit de prolifică a fost și presa jimboliană. Multe din acestea, surse importante de documentare, se află la Muzeul de Istorie din Budapesta și Biblioteca Academiei Române din București.

Primele instituții culturale apar în a doua jumătate a secolului al XIX-lea. Astfel, în 1866, se deschide un cazinou cu o bibliotecă ce în 1934 va ajunge la 10.000 de volume, iar în 1877 se înființează asociația de lectură "Leseverein", într-o clădire care mai târziu va deveni "Casa de Cultură". Prima bibliotecă publică din Jimbolia a luat ființă în anul 1948, devenind ulterior Biblioteca Orășenească "Mihai Eminescu".

În prezent, viața culturală a orașului Jimbolia este marcată de câteva instituții majore: Casa de Cultură "VOX", Cafeneaua literară "Apunake", Fundația româno-germană "Petre Stoica" și Biblioteca Orășenească "Mihai Eminescu".

Orașul Sânnicolaul Mare

LOCALIZARE GEOGRAFICĂ

Sânnicolau Mare, în limba germană *Groß Sankt Nikolaus*, în maghiară *Nagyszentmiklós*, iar în bulgara bănățeană: *Smikluš*, este un oraș din județul Timiș. Aflat la 60 km nord-vest de Timișoara, Sânnicolaul Mare este cel mai vestic oraș din România. Este un oraș de graniță, având 6 km de frontieră cu Republica Ungaria, pe cursul neregularizat al râului Mureș.

Orașul se află pe drumul european E70 (fostDN6), la 620 km de București și la 14 km de punctul de trecere a frontierei Cenad – Kizombor.

Sânnicolau Mare are o populație de 12.938 locuitori cu o structură etnică diversificată, specifică Regiunii Vest.

SCURT ISTORIC

Istoria prezenței umane în vatra localității Sânnicolau Mare depășește cu mult evul însemnărilor documentare, având rolul unui complement necesar și util, înțelegerii unei lungi, frământate dar și fascinante istorii ale acestor locuri, mai mult trăite decât înțelese de istorie. Este atestat documentar în anul 1247, în „Diplomele privilegiate regale”, iar în anul 2007 împlinește 760 de ani de existență documentară.

Sânnicolaul Mare încorporează fosta localitate Sânnicolaul German. Aici s-a născut în anul 1881 compozitorul Bela Bartok, tatăl său fiind director al școlii agricole din localitate, iar mama învățătoare.

În 1799 a fost descoperit aici un tezaur medieval timpuriu, compus din 23 de obiecte din aur, expus în prezent la Viena.

ACTIVITATEA ECONOMICĂ

Economia orașului a cunoscut în ultimii ani o inversiune de tendință, datorată poziției strategice la limita vestică țării, fapt care a atras o serie de investitori importanți. Cele mai mari companii sunt *Delphi Packard Electric* (cablaje electrice pentru componentele auto ale mașinilor fabricate de "General Motors"), cu peste 1.300 de angajați, și compania italiană *Zoppas Industries* (rezistențe electrice) cu peste 800 de angajați. Datorită cererii mari de forță de muncă, polul industrial astfel creat, asigură locuri de muncă și localităților înconjurătoare.

SITUAȚIA INVESTIȚIILOR ȘI OPORTUNITĂȚI PENTRU INVESTITORI

Factorii care au condus la decizia de localizare a investițiilor străine în Sânnicolaul Mare sunt legate de: amplasarea orașului, fiind cel mai vestic oraș al României; structura demografică și în special structura etnică (peste 13 naționalități); forța de muncă tânără, în general calificată; căi de acces rutiere, pe drumul E70 și în viitor și feroviare, precum și distanță mică față de aeroportul internațional Timișoara.

Datorită investițiilor străine, numărul șomerilor a scăzut sub 2% la nivelul localității, asimilând cea mai mare parte a populației active. Pe lângă unitățile economice cu profil industrial din oraș, s-au dezvoltat foarte mult, la fel ca și în perioada interbelică, zeci de ateliere, cu diverse profiluri actualizate

la nivelul cerințelor locale sau actuale: tinichigerii, tâmplării, autoservice, vopsitorii, croitorii, frizerii, ceasornicării, saloane de cosmetică, acestea fiind organizate în ateliere sau întreprinzători particulari cu autorizație.

TURISMUL SI OBIECTIVE TURISTICE

În trecut, principala atracție a localității a reprezentat-o modul de primire și serviciile calificate oferite de către locuitorii așezării, precum și bucătăria sânniclăușeană, muzica populară românească și cea a naționalităților conlocuitoare, cunoașterea rețetelor de circulație europeană și alte tradiții specifice, ceea ce a făcut, să i se ducă faima de un oraș însemnat, cu oameni deosebiți.

În centrul orașului se găsește Castelul Nako, construit în 1864 de Contele Nacu, Biserica Sârbească "Adormirea Maicii Domnului" (1783-1787) și Școala de Agricultură. La circa 10 km nord-est de Sânnicolau Mare se găsesc ruinele mănăstirii cisterciene de la Igrăș.

Alte obiective turistice sunt: Casa comemorativă și bustul lui Bela Bartok; Bustul lui M. Eminescu 11.10. 1925 în fața Primăriei; Monumentul eroilor din Primul Război Mondial (în curtea Bisericii Ortodoxe); Monumentul Eroilor din al II – lea Război Mondial (Cimitir Mărășești); Monumentul ostașilor sovietici (curtea Bisericii Sârbești și Cimitirul Chindărești); Monumentul Eroilor Revoluției 1989.

Într-un viitor nu prea îndepărtat, datorită principalului zăcământ de apă geotermală, se va trece probabil, prin investiții străine, la folosirea acestuia pentru agrement și tratament balnear.

CULTURA ȘI ACTIVITĂȚI RECREATIVE

Cultura din Sânnicolaul Mare, de-a lungul vremii, s-a manifestat prin creația populară, care a reprezentat bucuria vieții, ritmul unei ocupații libere în mijlocul naturii, prin crearea de frumusețe, în forme și culori, versuri, muzică și creație colectivă, care a început cu obștile țărănești și care îi deosebea pe români de populațiile de origine nordică sau apuseană.

Dezvoltarea culturii din Sânnicolaul Mare nu este rezultatul unor idei de import, din Apus sau Orient, ci ea s-a născut din năzuințele culturale și politico-sociale proprii, din setea de cultură și libertate socială, iar reformele, aplicate de Curte de la Viena, au creat condiții favorabile luptei pentru realizarea unor aspirații culturale și politico-sociale proprii.

Primele forme organizate ale culturii în localitate încep în anul 1880, cu corul bărbătesc al meseriașilor, în 1910, cu corul german și în 1905, cu corul mixt, care cuprindea atât bărbați, cât și femei.

La ora actuală în oraș există următoarele forme asociative socio-culturale: Ansabluri de dansuri populare sârbești, românești, germane și maghiare; Asociația Pro Bartok; Palatul Copiilor; Cercul de artă și pictură; Forul german; Formația de tamburași - a sârbilor, Clubul sârbilor; Formații de muzică ușoară; Grupul literar „Necuvântul” al elevilor de liceu.

